PARADOX

REVISTA ASOCIAȚIEI „WELLS-TIMIȘOARA"

Nr. 22
Octombrie 2012

40 DE ANI DE APARIȚIE

PARADOX

NR. 22 • octombrie 2012

REVISTĂ DE SCIENCE-FICTION
A ASOCIAȚIEI „WELLS-TIMIȘOARA"

SUMAR

Antuza Genescu – *O seamă de prieteni...* 1
Dorin Davideanu
– *Anul 2000 + 12. Cronologia „H.G. Wells"/„Paradox"* .. 2

Maşina timpului
– Rememorări –

Lucian Ionică – *Paradox – Timişoara, 1972-2012* 7
Doru Treta – *Paradoxurile Paradoxului* 10
Viorel Marineasa – *Cenaclul „H.G. Wells"?*
De ce nu „Emil Racoviță"? 12
Duşan Baiski – *A fost şi mai poate fi* 13
Marcel Luca
– *Conspirând pentru Monarhie cu Lucian Ionică* 15
– *Sub haloul zodiei Marineasa* 16
– *Duşan Baiski – pompier sau piroman?* 17
Györfi-Deák György – *Societatea viitorilor de ținut minte* .. 18
Traian Urdea – *Spitalul de literatură* 19
Darius Hupov – *Cenaclul ca piatră de temelie* 21
Daniel Haiduc – *Linii şi puncte* 22

Maidanul cu extratereştri
– Eseuri şi proze –

Nicolae Strâmbeanu
– *Elemente de entomologie dialectică* 23
Dănuț Ungureanu – *Prin pulberea de aripi* 25
Marcel Luca – *Întâlnire eşuată* 28
Laurențiu Nistorescu – *Statuia (fragment)* 29
Lucian Sava – *Ziua Celui-Care-Plânge-Că-Trăieşte* 32
Duşan Baiski – *Țicneala vremelnică a lui Cuglă Văcarul* ... 34
Silviu Genescu – *Proiecție limitrofă* 35
Daniel Haiduc – *Paradoxul viitorului* 39

Acest „Paradox" este ilustrat cu lucrări grafice semnate de Sergiu Nicola, Traian Abruda, Consuela Grigorescu şi Sergiu Zegrean

Coperta este realizată de Daniel Haiduc, pornind de la logourile create de Sergiu Nicola în 1978, respectiv în 1980, prelucrate grafic de Dan Pampu

ISSN 2285 – 7575
ISSN-L 2285 – 7575

REDACȚIA
Dorin Davideanu, Laurențiu Demetrovici,
Antuza Genescu, Daniel Haiduc, Laurențiu Nistorescu.

Antuza Genescu

O seamă de prieteni...

Ne-am adus aminte, nu o dată, de începutul cenaclului „H.G. Wells" şi al fanzinului „Paradox". Cele două nu pot fi separate, aşa cum nu poți separa, fără consecințe neplăcute, două plante care trăiesc în simbioză.

Datorez fanzinului „Paradox" debutul meu într-o publicație science-fiction. Am venit la „Wells" în toamna lui 1985, pe vremea când eram încă elevă, iar prima povestire, naivă precum vârsta mea de-atunci, mi-a apărut în 1987. În anii care s-au scurs de la debut, evoluția mea pe tărâmul SF-ului s-a datorat, în cea mai mare măsură, cenaclului „Wells". Acelaşi lucru îl pot spune, ştiu sigur, măcar câțiva dintre cei publicați în „Paradox". Povestirile apărute în fanzin s-au citit şi s-au discutat înainte în cenaclu, unde au primit un „bun de tipar" deosebit de prețios. Pentru autorii lor, era – şi este! – mai important să primească girul celor mai înțelepți ca ei, decât să treacă de cenzura impusă de vremurile neprielnice, pe care, cu puțin noroc şi inspirație, o puteai păcăli.

Mai datorez cenaclului un lucru, cel puțin la fel de important ca evoluția mea în SF: o seamă de prieteni de neînlocuit. Şi, din nou, nu doar eu pot spune acest lucru. S-au legat între noi, în patruzeci de ani de la primul „Paradox" şi patruzeci şi trei de cenaclu, prietenii fără sfârşit. Mulțumită lor, trecem cu bine peste momentele când, aparent, ne clătinăm, când ne „muşcă" neprietenii, deranjați că nu dispărem…

Despre eforturile cu care a apărut fanzinul nostru aflați din acest număr aniversar. Citiți rememorările celor care sunt ori au fost cândva parte din cenaclul „Wells", din „Paradox". Sunt scrise cu sinceritate. În completarea lor, savurați povestirile mai noi, mai vechi sau scrise special pentru numărul de acum. Surpriza cea mai plăcută pe care am avut-o după ce am hotărât apariția lui a fost că am primit materiale suficiente ca să acoperim aproape două „Paradox"-uri! E un semn că fanzinul poate continua, o confirmare a intenției noastre de a vi-l oferi şi în formă tipărită.

Dorin Davideanu

Anul 2000 + 12
sau
Jumătatea plină a paharului

La începutul anilor ’70, pe când cenaclul „H.G. Wells” se afla la debut, eram optimişti şi plini de încredere în viitor. Chiar şi copii fiind ai „lagărul socialist”, noi, adolescenţii de atunci, fascinaţi de cuceririle ştiinţei şi tehnicii, tot mai impresionante, proiectam spre anul 2000 întruchiparea viselor noastre.

…Misiunile Apollo continuau să debarce oameni pe lună, se lansa staţia spaţială Skylab, apăruseră imaginile RMN. S-au înregistrat primele reuşite în ingineria genetică, au fost născocite microprocesoarele şi limbajele de programare, calculatorul de buzunar, fibra optică, aparatul video...

Optimismul nostru era, poate, justificat.

Dacă ne gândim bine, ne despărţeau, încă, aproape trei decenii de pragul dintre milenii – acesta fiind, aşadar, un liman destul de îndepărtat pentru ca, între timp, să se poată întâmpla multe din cele anticipate de noi (şi multe altele, neprevăzute!). Totodată, printr-un calcul simplu, puteam deduce, cu satisfacţie, că vom ajunge cu toţii acolo, aflându-ne, atunci, la vârsta deplinei maturităţi.

Aşa că anul 2000 era sorocul când urmau să se-mplinească toate…

Era chiar şi un cântec pionieresc, al lui Horia Moculescu, care zicea:

„Noi în anul 2000,
Când nu vom mai fi copii,
Vom face ce-am văzut cândva;
Toate visele îndrăznețe
În fapte le vom preschimba.”

Şi a venit anul 2000.

Călătoria pe Marte, oraşele ecologice, androizii domestici sunt încă proiecte; avem, în schimb, televiziunea prin satelit şi telefonia mobilă, computerul personal şi internetul; şi a trecut peste noi o revoluţie…

În orice caz, nu credeam că ***nu*** vom avea, în anul 2000, o revistă „Paradox”!

Pregătisem şi titlul editorialului, care urma să sune chiar aşa: „Anul 2000”. După ce termenul a trecut, în anul următor, mi-am zis că, la urma urmei, şi „Anul 2000 + 1” ar fi un titlu bun! Apoi, „Anul 2000 + 2”. Prin 2004, am renunţat la idee. Au fost ani mai arizi pentru publicaţia cenaclului.

Tot atunci am izbutit, în schimb, să realizăm câteva numere în format electronic. Am dus la bun sfârşit cele două „Săptămâni româno-britanice”. Am lansat site-ul „Wells”…

Acum se simte, iarăşi, un suflu proaspăt în cenaclu.

S-a revitalizat site-ul şi, mai ales, s-a constituit juridic Asociaţia „Wells-Timişoara”. Astfel că am decis, la 40 de ani de la apariţia primului „Paradox”, să relansăm ediţia tipărită a revistei.

Privind în urmă cele patru decenii, cu suişuri şi coborâşuri, cu ani fşti şi ani fără noroc, credem că putem privi, cu îndreptăţită speranţă, jumătatea plină a paharului.

Aducem în sprijinul convingerii noastre *Cronologia* cenaclului „H.G. Wells” şi a revistei „Paradox”, care începe în pagina alăturată şi va continua în numerele următoare ale revistei.

Grafică de Sergiu Zegrean

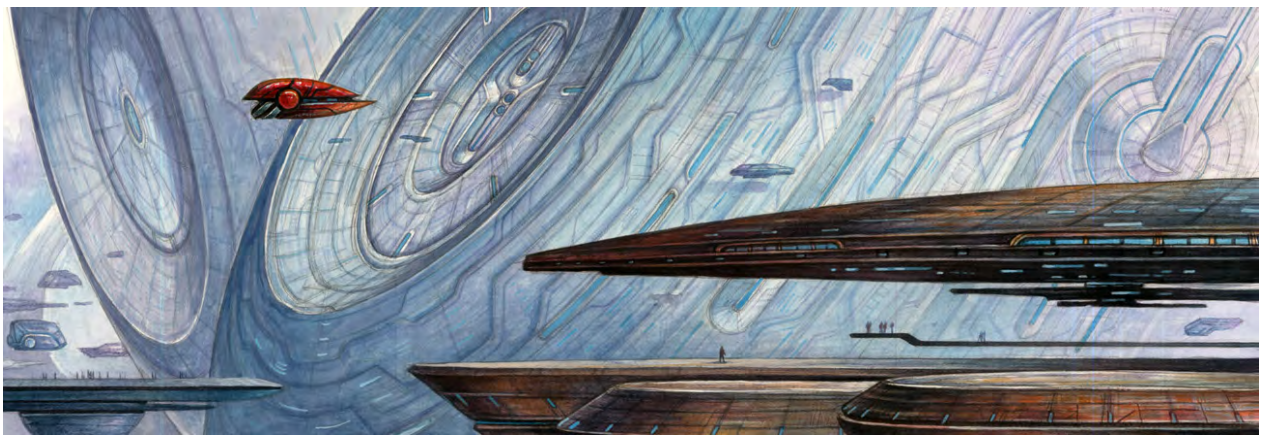

CRONOLOGIE „H.G. WELLS” / „PARADOX” (I)

La sfârşitul anilor ’60, începe să prindă contur fandomul românesc. În iulie 1969, este inaugurat la Bucureşti primul cenaclu SF din țară (viitorul „Solaris”), la inițiativa jurnalistului şi scriitorului Daniel Cocoru. După numai trei luni, la Timişoara se organizează o „masă rotundă”, prilej cu care se lansează ideea înființării unui cerc literar ştiințifico-fantastic…

TIMIŞOARA
ŞI-A INAUGURAT ŞI EA
UN CENACLU SF

Printre alte acțiuni legate de pasiunile extrauniversitare, la Casa de cultură a studenților din Timişoara a fost întrunită la 17 octombrie a.c. o „masă rotundă” pe marginea unei teme SF : Extratereştrii. Au luat cuvîntul *Valeriu Panasiu*, responsabilul cultural al Casei de cultură, şi scriitorii *Adrian Rogoz, Mircea Şerbănescu* şi *Ovidiu Şurianu*.

La 9 noiembrie a fost înființat tot acolo cenaclul SF „H.G. Wells”. Deocamdată numărul adepților sînt şapte (studenții *Lia Voinea, Ion Cartianu, Viorel Coifan, Radu Rusu, Doru Treta*, elevul *Ionică Lucian* şi secretarul cenaclului, cunoscutul nostru colaborator *Laurențiu Cerneț*). A fost discutată o povestire de Viorel Coifan („Pescuit”). A participat la inaugurare scriitorul O. Şurianu.

Îi felicităm pe prietenii noştri timişoreni cu prilejul naşterii cenaclului lor SF şi dorim să vedem răsărind şi în alte orașe asemenea focare ale anticipației.

9 noiembrie 1969. la ființă, la Casa de Cultură a Studenților din Timişoara, cenaclul „H.G. Wells”. La şedința inaugurală participă scriitorii Adrian Rogoz, Mircea Şerbănescu, Ovidiu Şurianu, responsabilul cultural al Casei, Valeriu Panasiu şi primii şapte membri: studenții Lia Voinea, Ion Cartianu, Viorel Coifan, Radu Rusu, Doru Treta, elevul Lucian Ionică şi secretarul cenaclului, prozatorul Laurențiu Cerneț. Evenimentul este consemnat în nr. 360 / 15 noiembrie 1969 al „Colecției «Povestiri ştiințifico-fantastice»”.

15 mai 1971. Numărul 396 al „Colecției «Povestiri ştiințifico-fantastice»” este dedicat cenaclului „H.G. Wells”. Publică proză, între alții, Marcel Luca, Doru Treta, Lucian Ionică.

14-15 aprilie 1972. Se concretizează o altă inițiativă timişoreană: are loc, la Bucureşti, prima Consfătuire națională a cenaclurilor SF. Participă cele trei grupări existente, la acea vreme, la Timişoara, Bucureşti şi Craiova.

Mai 1972. Apare culegerea *Povestiri ştiinţifico-fantastice*, îngrijită de Gheorghe Baltă, Doru Treta şi Marcel Luca, cu proze ale cenacliştilor de la „H.G. Wells”: Lucian Ionică, Marcel Luca, Ion Săftescu, Cornel Stanciu, Constantin Strungă şi Doru Treta. Ovidiu Şurianu semnează un cuvânt introductiv; coperta îi aparţine lui J. Ed. Krämer.

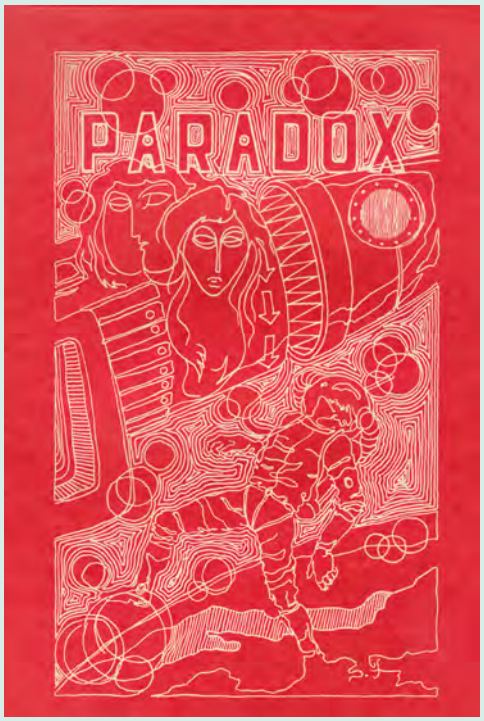

Noiembrie 1972. Apare primul „Paradox”, fanzin al cenaclului de literatură ştiinţifico-fantastică „H.G. Wells”, sub îngrijirea lui Marcel Luca şi Cornel Secu. Autorii prozelor sunt Sandu Florea, Marcel Luca, Doru Treta, Traian Ciuguianu, Gabriel Manolescu. Mai semnează Ovidiu Şurianu, Constantin Basarab, Constantin Vintilescu, Lucian Ionică, Lucian Bureriu, Ion Velican. Coperta şi desenele sunt realizate de Sandu Florea. Titlul revistei a fost propus de Marcel Luca, pe drumul de întoarcere de la prima Consfătuire a cenaclurilor SF, cea de la Bucureşti, şi a fost adoptat cu entuziasm de către membrii cenaclului. Multe alte amănunte despre primul număr al „Paradox”-ului, despre aventura publicării sale, puteți afla în textele din paginile următoare.

11-13 mai 1973. Timişorenii organizează a treia Consfătuire naţională a cenaclurilor SF (11-13 mai 1973).

1973. Vede lumina tiparului cea dintâi carte de benzi desenate cu subiect science-fiction: *Galbar*, la Editura Stadion. Scenariul: Ovidiu Şurianu; desenele: Sandu Florea – îndrumătorul şi, respectiv, preşedintele cenaclului „H.G. Wells”. În acelaşi an apare un „Supliment Paradox”, cu proze de Marcel Luca, Mircea Popp, Ivan Rosenbaum.

Aprilie 1976. La consfătuirea naţională de la Craiova este prezentat primul film SF de animaţie realizat de amatori: „Întâlnirea”. Autori: Mihai-Corneliu Donici şi Lucian Ionică.

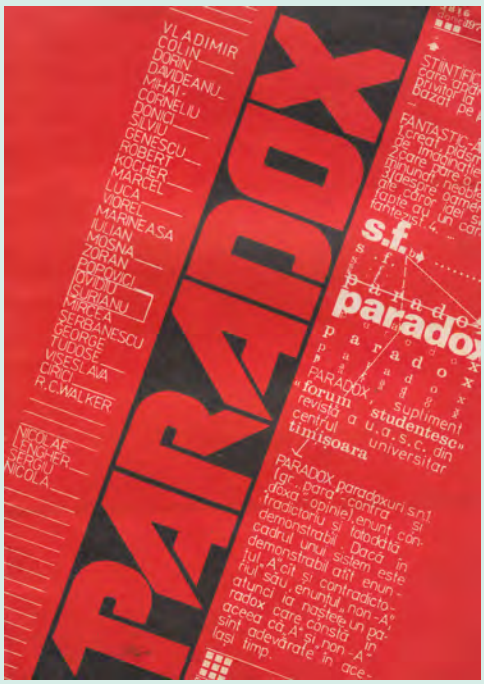

1976. Este inaugurată o rubrică permanentă de science-fiction în revista „Forum studențesc”, rubrică realizată de membrii „H.G. Wells”.

August 1976. O delegație a cenaclului „H.G. Wells” participă la cel de-al III-lea Congres European de Science-Fiction („Eurocon”), desfăşurat la Poznan.

Mai 1978. După nr. 2 (în 1974) şi mai multe suplimente şapirografiate, apare un nou „Paradox” (nr. 3), tipărit. Prozele aparțin lui Mircea Şerbănescu, Mihai-Corneliu Donici, Silviu Genescu, Dorin Davideanu, Marcel Luca, Robert Kocher, George Tudose, Ovidiu Şurianu. Colectivul de redactare: Gheorghe Crişan, Mihai-Corneliu Donici, Lucian Ionică, Marcel Luca, Viorel Marineasa. Coperta şi ilustrațiile sunt semnate de Mihai-Corneliu Donici şi Sergiu Nicola.

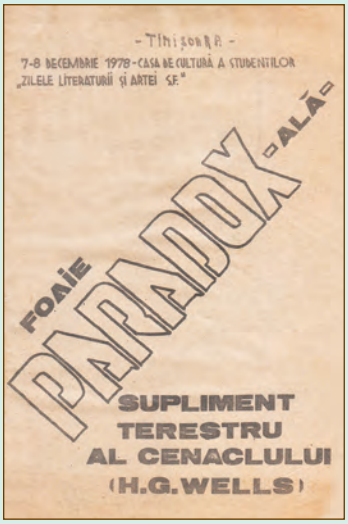

7-8 decembrie 1978. Se organizează, la Casa Studenților, „Zilele literaturii şi artei SF”. Cu acest prilej, apare una din legendarele „foi” – micropublicații realizate artizanal. Textele erau dactilografiate, decupate şi lipite, se adăugau desene şi caricaturi, apoi se multiplicau la şapirograf. Precaritatea condițiilor tehnice nu afecta farmecul şi hazul acestor „foi”.

Manifestări similare se vor desfăşura şi în anii următori, sub denumirea generică de „Zilele cenaclului «H.G. Wells»”.

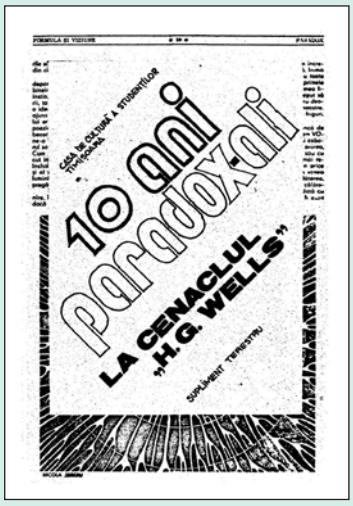

Martie 1980 (!). Cenaclul „H.G. Wells” sărbătoreşte primul deceniu de activitate! Nu lipseşte tradiționala „Foaie” a manifestării.

1980. Apar numerele 4 şi 5 ale fanzinului „Paradox”, îngrijite de Viorel Marineasa şi Dorin Davideanu. Se încearcă o cuprindere a fenomenului SF în integralitatea sa. Alături de proză, sunt publicate eseuri, opinii şi un „Mic dicționar al literaturii SF românești.” Este „lansată” sigla *SF PARADOX*, concepută de Sergiu Nicola. În acelaşi an se desfăşoară, la Timişoara, a X-a Consfătuire națională, la care „Paradox” obține premiul pentru cel mai bun fanzin.

1981. Alte două apariții ale „Paradox”-ului (nr. 6 şi 7).

1976-1982. În aceşti ani, Timişoara domină fandomul românesc. Majoritatea premiilor naționale (pentru schiță, nuvelă, eseu, artă plastică, fanzin) sunt câştigate de cenacliştii bănățeni. Între premianții acelor ani îi remarcăm pe Mircea Popp, Claudiu Iordache, Doru Treta, Marcel Luca, Lucian Ionică, Mihai-Corneliu Donici, Sergiu Nicola, Duşan Baiski, Silviu Genescu, Constantin Cozmiuc.

Aprilie 1983. Debutează „Biblioteca Nova”, caiet de teorie, critică şi istorie a literaturii SF, la inițiativa şi sub coordonarea lui Lucian Ionică. „Biblioteca Nova” obține, la rândul ei, premiul I în competiția națională a publicațiilor de profil. În această revistă aflăm prima *Cronologie* a fanzinelor timişorene, întocmită de Marcel Luca.

1983. Apare volumul lui Lucian Ionică, *Ziua confuză*. Este prima apariție editorială a unui membru al cenaclului.

1985. Consfătuirea națională se desfăşoară la Lugoj, în organizarea cenaclului „Sirius”. Are loc tabăra de la Surduc.

Octombrie 1987. De trei ori învingător la consfătuirile naționale, „Paradox” este distins cu premiul pentru cel mai bun fanzin de către Societatea Europeană de Science Fiction, cu prilejul Eurocon-ului de la Montpellier.

1983-1989. „Paradox” apare (aproape) în fiecare an. Bilanțul primilor douăzeci de ani însumează 14 „Paradox”-uri, 4 „Biblioteca Nova”, zeci de premii obținute la consfătuirile naționale, organizarea acestora (în 1973, 1980 şi 1989), prezențe în culegeri şi antologii de profil. *(Va urma)*

Lucian Ionică

Paradox – Timişoara, 1972-2012

Revista timişoreană „Paradox” a fost şi rămâne un reper semnificativ în istoria literaturii SF din România. A început prin a fi un fanzin, adică o revistă realizată de pasionați ai genului, dar, în scurt timp, ea s-a profesionalizat. Nu prin crearea unei redacții cu angajați plătiți, ci prin concepție, prin calitatea colaboratorilor şi a materialelor publicate. Existența ei este strâns legată de cenaclul „H.G. Wells”, a cărui voce a fost, de fapt. Deşi, în timp, fanzinul a trecut prin mai multe formate şi formule de editare, identitatea sa, dincolo de nume, a avut drept nucleu un anumit mod de a înțelege science-fiction-ul, comun majorității redactorilor şi colaboratorilor săi, în care valoarea literară era cea care prima. Prin urmare, publicația „Paradox” nu poate fi înțeleasă fără o scurtă prezentare a cenaclului din care s-a născut.

O idee ce plutea în aer

Cenaclul „H.G. Wells” se înființează la Casa Studenților din Timişoara, la 9 noiembrie 1969. Acest moment a fost pregătit de venirea la Timişoara, cu puțin timp înainte, în 17 octombrie, a lui Adrian Rogoz, figură legendară a SF-ului autohton, cel care a coordonat celebra „Colecție «Povestiri ştiințifico-fantastice»”, singura publicație de gen în epocă. Se desfăşoară întâlniri bilunare, activitatea este intensă şi numai după un an şi jumătate, revenind la Timişoara, Adrian Rogoz va scrie despre şedința de lectură la care a asistat: *„(...) m-a impresionat profund prin vivacitatea şi nivelul discuțiilor purtate. Cele cinci povestiri citite (mi se pare că nici una nu se afla la prima versiune) au fost, pur şi simplu, supuse focului concentric al criticilor, care, după opinia mea, în bună măsură juste, n-au reuşit totuşi să le pulverizeze, ci doar să le «călească».”* („Colecția «Povestiri ştiințifico-fantastice»” nr. 396, 15 mai 1971, p. 2-3). Plăcut impresionat, formulează în continuare zece reguli ale unui bun cenaclu SF, pornind de la „experiența fanilor timişoreni”.

În 1972, tinerii autori publică o culegere de proză SF, editată de Casa de Cultură a Studenților şi îngrijită de Gh. Baltă, Doru Treta şi Marcel Luca. În acelaşi an apare şi primul „Paradox”. Treptat, aria preocupărilor se lărgeşte, cuprinzând critica şi teoria literară, apoi artele plastice, muzica, filmul de animație etc. Se participă la concursurile anuale şi se obțin, aproape de fiecare dată, premii. Se colaborează şi cu alte publicații, printre care „Almanahul Anticipația”, „Helion”, revista cenaclului timişorean cu acelaşi nume, „Biblioteca Nova”, „Jurnalul SF” etc. Activitatea de creație se îmbină foarte bine cu cea de promovare a genului, prin organizarea sau participarea la diferite evenimente culturale.

Membrii cenaclului sunt, în majoritate, studenți, dar şi absolvenți, sau pur şi simplu scriitori sau amatori ai acestui gen literar. Unii au venit şi au plecat, dar câțiva au rămas formând un grup de prieteni, ce rezistă de peste 40 de ani, chiar dacă unii nu trăiesc acum în Timişoara. Există un trecut comun, plin de istorii, situații şi personaje, evocate adesea, cu interes, cu bucurie sau din simplu amuzament, ca într-o familie, când fiecare îşi aminteşte versiunea sa ori un detaliu care a scăpat altora. Tâlcul lor poate să rămână de neînțeles unui străin. Viorel Marineasa relatează cu farmec un astfel de eveniment, prima şi a doua ieşire în străinătate, în grup, a membrilor cenaclului, în Polonia, pe la mijlocul anilor ’70. După atâția ani, cele două călătorii par una singură, contopite în literatură. (*O călătorie în Mitteleuropa*, „Orizont”, nr. 11/1997) Ajuns din urmă de lumea science-fiction pe care a explorat-o, cenaclul îşi lansează două site-uri, unul în noiembrie 2000, conceput de Silviu Genescu (www.hgwellssfclub.tripod.com) şi altul în ianuarie 2004, conceput de Duşan Baiski, (http://www.hgwells.ro) şi întreținut în prezent de Daniel Haiduc. În decembrie 2005 ia ființă pe *Yahoo* grupul de informare *wellstimisoara*, privind activitățile fandomului din țară, cu 1.500 de abonați, grup coordonat de Laurențiu Nistorescu.

Cenaclul „H. G. Wells” a fost şi a rămas o voce distinctă, care s-a afirmat şi prin individualitățile sale, scriitorii: Mihai Alexandru, Duşan Baiski, Constantin Cozmiuc, Dorin Davideanu, Antuza Genescu, Silviu Genescu, Györfi-Deák György, Marcel Luca, Lucian Ionică, Laurențiu Nistorescu, Lucian-Vasile Szabo etc., plasticienii: Traian Abruda, Mihai-Corneliu Donici, Sandu Florea, Sergiu Nicola etc.

Preşedinții cenaclului au fost studenți. Îi amintesc pe cei mai activi dintre ei, precizând şi facultatea: Doru Treta (matematică), Voicu A. David (medicină), Dorin Davideanu (construcții), Mihai-Corneliu Donici (arhitectură), Györfi-Deák György (fizică), Antuza Genescu (litere), Cristian Koncz (medicină).

În perioada de început, membrii cenaclului au beneficiat de îndrumarea scriitorilor Ovidiu Şurianu, Mircea Şerbănescu şi Laurențiu Cerneț, ceea ce a asigurat o atmosferă foarte bună. Din partea Casei de Cultură a Studenților a existat un sprijin eficient al unor instructori-metodişti, cum se numeau funcțiile lor în epocă. Îi amintesc, în ordine cronologică: Valeriu Panasiu, devenit ulterior directorul instituției, Gh. Baltă, Cornel Secu, Viorel Marineasa şi Dana Anghel. Un rol cu totul deosebit l-au avut Cornel Secu şi Viorel Marineasa, care au făcut, la momentul respectiv, ceea ce astăzi

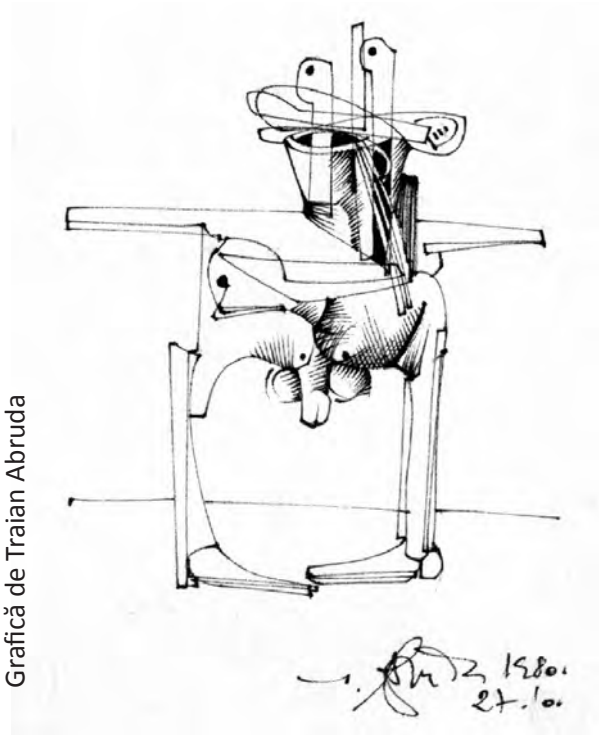

Grafică de Traian Abruda

se numeşte *management cultural*, implicându-se cu pasiune şi competenţă în tot ceea ce ţinea de activitatea cenaclului. Multe din reuşitele sale li se datorează şi lor.

Chiar dacă, prin alte locuri, unii dintre cei care veneau la cenaclul SF vor fi fost atraşi de *„avantaje materiale şi financiare, posibilitatea plimbărilor pe banii UTC-ului, posibilitatea îndeplinirii sarcinilor PCR sau UTC într-un mod relativ mai plăcut, posibilitatea de afirmare ca organizator de grup creativ şi – eventual – utilizarea acestuia ca trambulină pentru posturi înalte”* (*Dicţionar SF*, Ed. Nemira, Bucureşti, 1999, p. 45), la Timişoara nu se poate vorbi de aşa ceva. Ar fi un neadevăr şi o mare nedreptate ca pasiunea creaţiei şi bucuria reuşitei în literatură, care i-a animat pe tinerii membri ai cenaclului, să fie astfel caracterizată.

Avatarurile primului număr

Adrian Rogoz a propus, în regula nr. 9 a *decalogului* său, publicat în mai 1971, ca fiecare cenaclu SF să editeze câte un fanzin. Această idee începe să prindă viaţă la Timişoara în primăvara anului următor. În timpul drumului cu trenul, prilejuit de prima *Consfătuire Naţională a Cenaclurilor SF* (Bucureşti, 14-15 aprilie 1972), se discută detaliile proiectului. Printre altele, se stabileşte numele revistei, *Paradox*, la propunerea lui Marcel Luca, aleasă dintre mai multe variante. Casa de Cultură a Studenţilor şi forul său superior, Comitetul pe Centrul Universitar al UASCR, îşi dau acordul. În luna mai, sumarul este gata, mai trebuie obţinută doar viza cenzurii, adică a celor de la Direcţia Presei. Aici lucrurile se împotmolesc (conform relatării lui Cornel Secu, care s-a ocupat de obţinerea aprobărilor necesare). Ghinionul a fost că au nimerit peste un tip extrem de obtuz, care a cerut numeroase modificări, explicaţii şi a întârziat aprobarea câteva luni bune. La început s-au propus 64 de pagini, apoi s-a scăzut la 48, apoi la 32, iar în final au rămas 20, format A4, copertat.

Subtitlul *Fanzin al Cenaclului de literară ştiinţifico-fantastică „H.G. Wells”* a prilejuit alte discuţii. Le redau pentru a surprinde atmosfera epocii. Perioada de „deschidere” începută în 1968 tocmai se încheiase. „Ce nume aţi ales, H.G. Wells?! Nu e românesc.” A trebuit să i se explice cine a fost, totuşi, autorul englez, şi să fie convins că nu se mai poate schimba această denumire după trei ani şi ceva de la înfiinţare. „De ce *fanzin*, ce înseamnă asta?” Este o revistă scoasă de pasionaţii genului. „Dar nu e în româneşte.” Ba e, ***fan**tastic-magaz**in**,* iar aceste cuvinte se găsesc şi în limba română. Şi aşa s-a repurtat una dintre victorii, şi subtitlul a rămas. În schimb, nu s-a acceptat ca pe copertă să apară numărul 1. Asta ar fi însemnat că este vorba de o publicaţie periodică, ceea ce presupunea un cu totul alt gen de aprobare. Prin urmare, grafica de pe copertă a trebuit modificată. Între timp, a venit vara şi perioada concediilor, astfel că toată povestea s-a întins până în noiembrie, când apare, în sfârşit, „primul fanzin tipărit al fandomului românesc”, aşa cum se afirmă cu mândrie, dar şi cu o anumită amărăciune, chiar în „Cuvântul înainte”. De ce amărăciune ? Explicaţia este dată de Dorin Davideanu: *„Dorinţa timişorenilor de a realiza un lucru bine făcut îi costă, în cele din urmă, prioritatea în domeniu. Publicarea unei reviste tipărite presupunea, în acea vreme, străbaterea unui întortocheat hăţiş al aprobărilor şi vizelor. Cenaclul SF din Bucureşti preia ideea timişorenilor din mers şi, în iunie 1972, apare «Solaris»; fanzinul se multiplică în 99 de exemplare, este şapirografiat… dar este primul. O lună mai târziu, «Solaris» este prezentat la primul Congres European de Science Fiction (EUROCON), desfăşurat la Triest. Caietul-program al întrunirii îi reproduce coperta. O filă de istorie s-a scris. Timişorenii îşi publică fanzinul cinci luni mai târziu.”* (*Cenaclul, revista, fanii*, la adresa http://hgwells.ro/autori/dorin/cenaclul.htm)

Din primul număr s-au tipărit oficial 5.000 de exemplare, cât fusese aprobat, dar, cu nişte vodcă, tirajul a fost suplimentat cu încă 2.000 de exemplare (aşa mergeau uneori lucrurile, dacă ştiai câtă vodcă şi cui să duci). Din nefericire, nu au putut fi puse în vânzare decât în judeţul Timiş, pentru că nu s-a obţinut aprobarea pentru difuzare naţională. Au rămas destule exemplare, ce au fost oferite în timp, pe lângă alte premii, pe la diferite concursuri, festivaluri sau baluri studenţeşti.

Între 1972 şi 2005 au apărut 21 de numere tipărite, 14 până în 1989, şi 7 după, la care se mai adaugă încă patru doar în format electronic, după cum urmează: 1972, 1974, 1978, 1980 (două), 1981 (două), 1982, 1983, 1985-1989 (câte o apariţie în fiecare an), 1990, 1991, 1994 (două), 1997, 1998 şi 1999, iar cele electronice „au văzut lumina monitorului” în 2004 şi 2005. Formatul şi numărul de pagini au suferit modificări. Primele trei ediţii au avut dimensiunea A4, iar următoarele A3.

După 1989, formatul se modifică din nou: două ediții B5, alte două A5, iar ultimele trei, A4. Deoarece nu a fost considerată o revistă periodică, până în 1990 nu s-a permis numerotarea fiecărei ediții, identificarea lor s-a făcut prin anul apariției, poziționat chiar în interiorul siglei al cărui autor este Sergiu Nicola, uneori şi prin culoarea de pe prima pagină.

Din anul 1978, „Paradox" devine supliment al revistei „Forum studențesc" (publicația UASCR din Centrul Universitar Timişoara), o formulă prin care s-a uşurat obținerea aprobărilor şi a fondurilor necesare pentru tipărire. În felul acesta s-a găsit o identitate instituțională care a liniştit suspiciunile sistemului politico-birocratic. În fapt, au existat două redacții independente, care au colaborat bine. După 1989, apare când ca inițiativă privată, când editată de Casa de Cultură a Studenților din Timişoara.

Privind în urmă, tipărirea doar a câte unui număr, maximum două pe an, pare astăzi foarte puțin. Sigur, şi membrii redacției, şi colaboratorii lor şi-au dorit o frecvență mai mare, dar şi cu acest ritm „Paradox" a jucat un rol important. Deşi nu ajungea în chioşcuri decât accidental, el avea două tipuri de public bine definite: studenții din Timişoara şi lumea fandomului românesc, adică scriitorii, criticii şi iubitorii genului din cenacl urile SF, care alcătuiau o mişcare literară puternică.

„Paradox" a fost premiat de trei ori la convențiile naționale, iar în 1987, la congresul internațional *Eurocon*, desfăşurat la Montpellier, primeşte din partea *Societății Europene de Science-Fiction* Premiul pentru cel mai bun fanzin.

Fanzinul timişorean a publicat creație literară, proză şi poezie, pagini de critică şi istorie literară, interviuri, dezbateri etc. semnate, pe lângă cei de mai sus, şi de: Adrian Chifu, Laurențiu Demetrovici, Marian Melinte, Marius Morariu, Traian Urdea etc. Dintre timişorenii care s-au afirmat în afara SF-ului şi care au colaborat la „Paradox" îi amintim pe: Radu Pavel Gheo, Lucian Petrescu, Mircea Pora, Gh. Secheşan, Cornel Ungureanu şi Daniel Vighi. În paginile fanzinului au apărut şi contribuții ale unor autori din țară: Horia Aramă, Rodica Bretin, Ovidiu Bufnilă, Lucian Merişca, Mircea Opriță, Alexandru Pecican, Ovidiu Pecican, Viorel Pîrligras, Cornel Robu, Adrian Rogoz ş.a. N-au lipsit nici traduceri din autori străini, precum Philip K. Dick, Philip J. Farmer, Kurt Vonnegut jr. etc.

Deşi au apărut într-o epocă dificilă, cenaclul şi revista „Paradox" au constituit, privind retrospectiv, o incredibilă zonă de normalitate, în care se vorbea destul de liber, iar maeştrii se aflau mai ales în lumea occidentală, fără a fi uitați, bineînțeles, Karel Čapek, Stanislaw Lem, frații Strugațki ş.a. Când, spre sfârşitul deceniului nouă, s-a încercat politizarea domeniului prin schimbarea denumirii din *literatură SF* în *literatură de anticipație tehnico-ştiințifică*, a existat o reacție negativă, inclusiv la cenaclul „Wells". Dar, ca în atâtea alte situații, a existat şi strategia dublului discurs: se susținea, formal, noua titulatură, dar se scria ca şi înainte. Cei care au adoptat această soluție au invocat o necesară reverență politică. Să dăm Cezarului ce-i al Cezarului, se explica pe la colțuri. Chiar dacă, pentru început, această modificare nu implica neapărat şi o schimbare a felului de a scrie, direcția nefericită spre care se îndreptau lucrurile era evidentă. Disputa în jurul acestei chestiuni nu putea viza direct substratul ideologic, aşa că ea s-a desfăşurat în planul teoriei literare, al eternei discuții despre *ce este literatura SF*. Dezbatere adesea sterilă, ea şi-a câştigat o anumită miză atunci când a pus la îndoială, direct sau indirect, noua denumire.

Ideea susținută mereu a fost aceea că *literatura SF* este în primul rând *literatură* şi că nu se constituie într-un teritoriu paralel. *„Dacă este adevărat că literatura SF se ilustrează cu egală aplicație în aproape toate speciile narative tradiționale, de la romanul frescă şi epopeea spațială, la parabolă, fantezie eroică, satiră sau suspense polițist (...) ea nu o face pentru a se detaşa polemic de literatura «cealaltă», ci pentru a-i aparține, pentru a-şi câştiga un loc şi un statut neechivoc în sânul ei",* spunea Marcel Pop-Corniş şi adăuga: *„Pentru aceasta, însă, ea trebuie să aspire la condiția (indivizibilă) de* ***literatură***, *să se profesionalizeze, să-şi pună – cu un ceas mai devreme şi în forme mai radicale – probleme pe care şi le pune întreaga literatură."* („Paradox", '83).

Referințe bibliografice

Dorin Davideanu, *Cenaclul, revista şi fanii*, în „Paradox", nr. 19, 1997

Dorin Davideanu, *Microdicționar*, în „Paradox", nr. 19, 1997

Adrian Rogoz, *Insomnii timişorene*, în „Colecția «Povestiri ştiințifico-fantastice»", nr. 396, 15 mai 1971

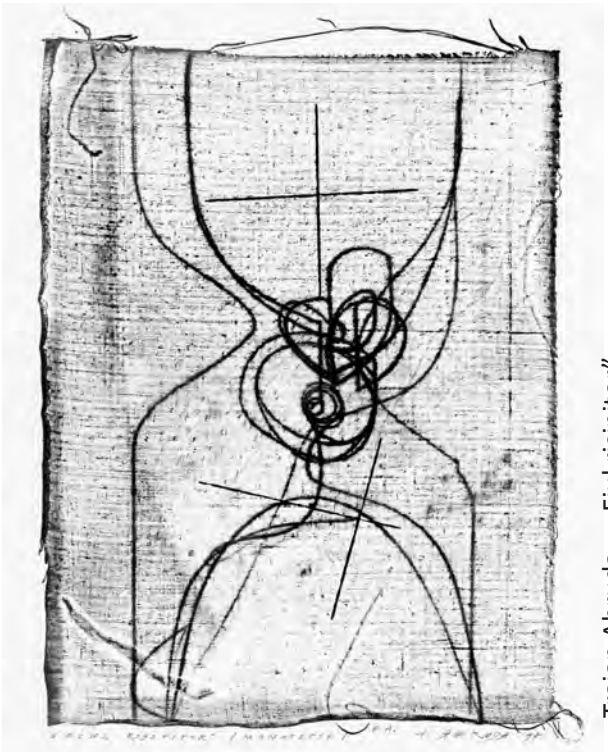

Traian Abruda – „Fiul risipitor"

Doru Treta

Paradoxurile Paradoxului

Se împlinesc 40 de ani. O fi mult, o fi puțin? Pentru cei mai mulți nu contează. Dar pentru noi, cei care am trăit momentul, contează. Am putea spune că nu a fost ușor, dar parcă astăzi ar fi mai ușor? Mă îndoiesc.

Dar să rememorăm unele momente care au dus la apariția primului fanzin tipărit din țară. Sună pompos. Parcă ne-am lăuda singuri. Judecați și voi:

Ne-am strâns șapte studenți și două oficialități: domnul (pe atunci era tovarășul) Valeriu Panasiu, directorul Casei de Cultură a Studenților (gazda noastră), și domnul Laurențiu Cerneț, îndrumătorul care avea sarcina neoficială să nu ne lase să sărim peste cal, și am înființat cenaclul de literatură științifico-fantastică. După vreo două ședințe, s-a pus problema că cenaclul nu are nume. Asta pentru că la Casa Studenților mai exista un cenaclu, care se numea „Pavel Dan". Ei aveau nume, noi, nu. Puteam trăi foarte bine și fără el, dar, dacă asta era cerința, atunci a trebuit să-i găsim unul.

Nu a fost ușor! Parcă eram loviți de lipsa totală a fanteziei. Și asta tocmai noi, care scriam (sau asta doream să facem) literatură științifico-fantastică! După o dezbatere lungă și sterilă, cineva, nu mai știu cine, a propus „H. G. Wells". Și așa a rămas. Dar nu a fost deloc simplu! Propunerea a fost trimisă „forurilor competente" (care-or fi fost alea?), care au decis că nu merge. Trebuia să alegem numele unui scriitor român, că altfel se putea interpreta ca o ploconire în fața Occidentului. Dacă, până atunci, numele ne era indiferent, acum orgoliul nostru a fost puternic zgâlțâit și nu am vrut să schimbăm nimic. Ca urmare, am fost chemat la sediul Uniunii Studenților Comuniști de la Universitate, să dau explicații. Acolo, un tovarăș m-a întrebat, destul de sec, de ce am ales numele acesta. Cu multă convingere în glas, i-am răspuns că numele a fost ales deoarece H. G. Wells avea puternice simpatii de stânga și, în scrierile sale, critica apăsat societatea capitalistă, după cum, desigur, dumnealui putuse observa. Dacă tovarășul a observat sau nu, nu știu, dar mă îndoiesc că s-a pus pe citit. Totuși, a mai întrebat el, de ce nu alegem numele unui scriitor român? Atunci i-am răspuns: „Nu vă place, alegeți voi numele unui scriitor român de literatură științifico-fantastică, că noi nu avem nimic împotrivă". Însă una este să critici și alta să propui o soluție. Probabil „forurile competente" nu erau deloc competente în domeniul literaturii. Cu aceasta, scurta întrevedere a luat sfârșit. După câteva săptămâni, directorul Panasiu ne-a anunțat că acele „foruri competente" ne-au aprobat denumirea. Și, uite-așa, cenaclul a primit un nume.

După un timp, numărul participanților la ședințele cenaclului a început să crească. Ni s-au alăturat membri valoroși, însă unii nu erau studenți, ci elevi de liceu sau persoane din „câmpul muncii". Atmosfera era mai mult decât colegială. Ne spuneam fără reținere părerea despre materialele prezentate. Sinceritatea era absolută. Nu ne supăram. Din contră, apreciam diversitatea opiniilor. După ani de zile, unul din elevii de-atunci mi-a spus că acest comportament i s-a părut firesc, s-a obișnuit cu el, deși în viață a avut de tras din cauza lui, deoarece „în societate trebuie să te comporți altfel".

Pregătirea școlară a colegilor de cenaclu nu avea pentru noi nici o importanță, conta calitatea umană. Dar pentru domnul Panasiu conta, nu voia să aibă probleme cu „organele". L-am înțeles. M-a chemat și mi-a cerut să am grijă ca majoritatea membrilor să fie studenți. Problemă ușor de rezolvat, am vorbit cu mai mulți colegi de facultate, pe care i-am lămurit să se înscrie în cenaclu. Unii nu au participat la nici o ședință. Alții au venit o dată sau de două ori. Nu conta, important era că proporția era *conformă*.

După mai bine de un an de activitate cenaclistă și după ce doi membri debutaseră în „Colecția «Povestiri științifico-fantastice»", am fost anunțat că, la ședința următoare, o să-l avem ca oaspete pe Adrian Rogoz, „fermentul" mediului științifico-fantastic din România. Directorul Panasiu m-a însărcinat cu primirea importantului oaspete. Trebuia să merg la agenția TAROM și să-l aduc la Casa de Cultură a Studenților. Bine, bine, dar cum am să-l recunosc? Nu l-am văzut niciodată. Simplu, mi-a explicat domnul Panasiu: este un om înalt, cu mustață. Așa că, cu jumătate de oră înainte de ora planificată, m-am postat în fața agenției. După un timp, a sosit și autobuzul de la aeroport. Cum cobora un om înalt și cu mustață, mă apropiam de el și întrebam: „Domnul Rogoz?" Trebuie să vă spun că la noi a apărut mult mai târziu metoda cu pancarta pe care să se scrie numele celui așteptat. Rând pe rând, au coborât din autobuz toți oamenii înalți și cu mustață, însă niciunul nu era cel așteptat. Eram dezamăgit. În cele din urmă, se apropie de mine un om mic de statură, cu mustață, care îmi spune că, probabil, pe el îl aștept. Era Adrian Rogoz. M-am mirat, dar după un timp m-am lămurit. Pentru Panasiu, mic de statură, toate persoanele mai mari decât el erau înalte. Pentru mine, persoanele înalte erau cele mai mari ca mine! Ca urmare, persoanele mai înalte decât Panasiu și mai scunde decât mine nu erau cuprinse niciunde. Totul este relativ, depinde de unitatea de măsură.

Urmarea venirii lui Adrian Rogoz la Timișoara a fost apariția numărului 396 al „Colecției «Povestiri științifico-fantastice»", dedicat cenaclului „H. G. Wells".

Domnul Panasiu a găsit niște bani – sponsori pe atunci nu erau – și ne-am apucat să strângem materiale pentru un volum colectiv. Dar nu se putea publica pur

şi simplu: trebuia o aprobare şi o cenzurare din partea cuiva. A fost desemnat tovarăşul Pârvu, care era decanul de la Filologie, deci un om competent. Bănuiesc că această sarcină de partid l-a plictisit îngrozitor, căci ne-a tot amânat. Până la urmă, i-am spus că nu mai putem aştepta, deoarece ne presează tipografia. Atunci ne-a programat peste trei zile. Probabil că a căutat prin volum cea mai scurtă povestire şi a citit-o doar pe aceasta. Din întâmplare, era vorba de o schiță de-a mea, despre un calculator care continuă să proceseze ceva şi peste ani de zile, şi se punea problema dacă este bine să fie oprit sau nu, deoarece nimeni nu mai ştia ce sarcină avea. Tovarăşul Pârvu a făcut un scurt referat în care scria că toate povestirile pot fi publicate, cu excepția acestei schițe, *„deoarece calculatorul care funcționează continuu reprezintă divinitatea şi deci este ceva mistic”*! I-am replicat că această povestire fusese publicată deja în „Colecția «Povestiri ştiințifico-fantastice»”, editată de revista „Ştiință şi Tehnică”. Atunci domnul Pârvu mi-a cerut referatul înapoi şi a adăugat un P.S.: *„dacă a apărut în presa centrală, poate să apară şi în culegere”*. Văzându-ne cu sacii în căruță, ne-am apucat, Marcel Luca şi cu mine, să corectăm eventualele erori. Atunci ne-am dat seama că tovarăşul Pârvu nu a citit conținutul. Am găsit într-o povestire, printre altele, referiri la desființarea în viitor a României. Evident că o astfel de ipoteză n-ar fi fost pe placul organelor de partid şi de stat, aşa că am cenzurat (a se citi *eliminat*) pasajul respectiv. Nu aveam de gând să atragem fulgerele „organelor” care, oricum, priveau cu suspiciune orice manifestare artistică. Mare lucru nu aveau ce să ne facă: puteau să ne desființeze cenaclul.

După apariția numărului 396, am fost sunat, într-o duminică, în timpul unei şedințe de cenaclu, de către Daniel Cocoru, preşedintele cenaclului SF de pe lângă Casa de Cultură a Studenților „Grigore Preoteasa” din Bucureşti. Acesta ne-a propus o colaborare, eventual o vizită reciprocă. Sigur că am fost încântat şi, pentru că trebuiau discutate amănunte, am convenit ca acesta să vină în Timişoara. A sosit peste câteva zile. L-am aşteptat la gară, l-am cazat la mine şi a doua zi am stabilit să facem o şedință comună, la Bucureşti. La plecare, mi-a spus că trece şi pe la Craiova, unde se înființase un cenaclu SF, de câteva luni. Prin telefon, ne-a fost transmisă data întâlnirii de la Bucureşti. Domnul Panasiu ne-a făcut rost de o delegație din partea Casei Studenților şi, bineînțeles, de bilete de tren clasa a II-a. Dar, înainte de toate, mi-a cerut spre aprobare lista participanților. I-am adus-o. S-a uitat la ea şi mi-a zis că banii pentru deplasare sunt ai Casei de Cultură a Studenților şi, ca urmare, ar trebui ca în delegație să fie doar studenți. Am negociat şi, până la urmă, a cedat, dar cu două condiții: majoritatea să fie studenți şi fetele să nu fie curve. Am rămas cu gura căscată. Mai târziu, când am terminat facultatea, m-a chemat la el în cabinet, mi-a mulțumit pentru activitate şi mi-a dăruit nişte cărți şi un portofel. A trebuit să semnez pe o listă că le-am primit şi mai apoi, în fața unui pahar cu țuică, am aflat cauza celei de-a doua condiții. Ansamblul de dansuri populare al Casei s-a deplasat la Bucureşti, la Festivalul Creației Artistice Studențeşti (cred că aşa se numea), unde a luat locul I pe țară şi a fost invitat la masa festivă de la închiderea festivalului. De față erau reprezentanți de frunte ai partidului. S-au făcut demonstrații, s-a cântat, iar la urmă tinerii au dansat. O fătucă, îndrăzneață, s-a dus la masa prezidiului şi l-a invitat la dans pe tovarăşul Pană. Acesta a acceptat, au dansat, apoi fiecare şi-a văzut de treaba lui. E drept, în noaptea respectivă fătuca nu s-a prezentat la căminul unde erau cazate delegațiile din țară. A doua zi, în Timişoara, la biroul domnului Panasiu s-au prezentat doi securişti care l-au luat tare: de ce acceptă curve la Casa studenților? Pe domnul Panasiu l-au trecut toate sudorile, a promis că se va ocupa personal şi va

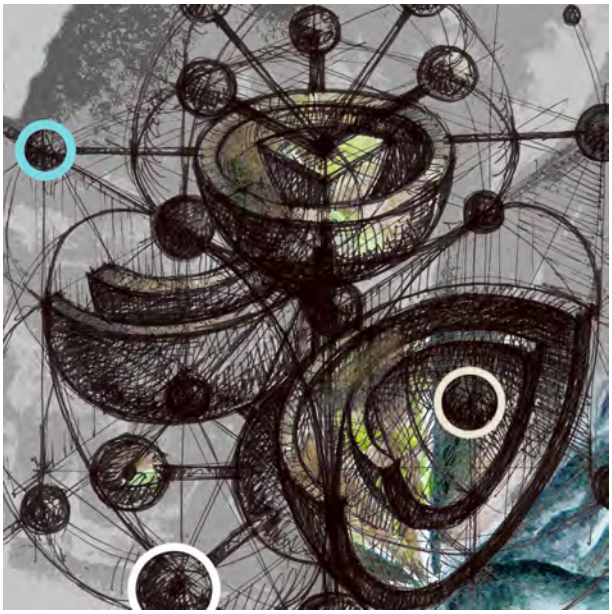

Grafică de Sergiu Zegrean

elimina toate elementele imorale. Când delegația s-a întors, împricinata a fost chemată la director şi i s-a pus în vedere că este dată afară din ansamblu, pentru comportament imoral. Fata a cerut explicații şi, după ce le-a primit, i-a spus domnului Panasiu să nu-şi facă griji şi a ieşit. A doua zi, cei doi securişti, cu coada între picioare, s-au prezentat la biroul directorului şi i-au spus acestuia că a fost vorba de o confuzie şi să uite tot ce-au discutat anterior. Probabil că fătuca dăduse un telefon undeva. De atunci, domnul Panasiu sufla şi în iaurt.

Prima condiție a fost cea mai grea. Numărul participanților fiind limitat, trebuia să exclud nişte nestudenți şi să adaug nişte colegi de facultate care, din păcate, nu aveau nici o legătură cu SF-ul. Să tai de pe listă nişte colegi a fost misiunea cea mai grea pentru mine. Cred că unii membri ai cenaclului m-au criticat din cauza asta, chiar dacă nu mi-au spus-o în față. A doua condiție a fost uşor de îndeplinit, cele trei fete participante fiind, toate, soțiile unor membri din delegație. Între timp, Daniel Cocoru mi-a confirmat că vine şi cenaclul din Craiova, condus de Alexandru Mironov.

Când am ajuns la Casa Studenților „Grigore Preoteasa”, am văzut pe frontispiciu un afiș cu următorul conținut:

CONSFĂTUIREA NAȚIONALĂ A CENACLURILOR DE LITERATURĂ ȘTIINȚIFICO-FANTASTICĂ DIN ROMÂNIA

Au participat patru cenacluri, deoarece în Bucureşti fiinţau două: unul la Politehnică, altul, la Universitate. Şi, uite-aşa, am devenit iniţiatorii consfătuirilor naţionale de SF, care s-au transformat într-o tradiţie anuală. În anul următor, la a doua consfătuire naţională, care, dacă nu mă înşel, s-a ţinut la Craiova, am vrut să particip, să contribui la organizare, dar, fiind deja profesor, slujbaş, noul metodist de la Casa Studenților, domnul Secu, mi-a tăiat-o scurt: în delegaţie vor fi doar studenţi. Venise şi rândul meu să fiu victima restricţiilor.

După întoarcerea de la Bucureşti, ne-am sfătuit între noi şi, luând exemplul altor ţări, am considerat că suntem suficient de buni să scoatem primul fanzin din ţară. Numele ales a fost „Paradox”. Am început să strângem materiale. Nu am contribuit cu prea mult, deoarece în toamnă am plecat la post, la ţară. Sarcina principală i-a revenit lui Marcel Luca. El, împreună cu unii membri mai noi ai cenaclului, au dus cu succes sarcina până la sfârşit.

Toate cele de mai sus au fost premisele apariţiei „Paradox”-ului.

Viorel Marineasa

Cenaclul „H. G. Wells”? De ce nu „Emil Racoviță”?

Voi continua şirul rememorărilor cam de unde l-a lăsat Doru Treta. Am venit prin concurs la Casa de Cultură a Studenților din Timişoara în 1 ianuarie 1973. În studenție, avusesem legături cu cenaclul „Pavel Dan”, singurul care exista atunci *la Casă.* Mi s-a dat în grijă „activitatea de club”. Din cei de pe-acolo nu-l cunoşteam decât pe Cornel Secu. El răspundea de sectorul cenacular. În anul care se încheiase, apăruseră un volum de povestiri ştiinţifico-fantastice (ca îngrijitori ai acestuia figurau Gheorghe Baltă, Doru Treta şi Marcel Luca, însă rolul primului, de altfel un onorabil folkist, a fost unul mai degrabă decorativ, pentru că trebuia să figureze şi un reprezentant al instituţiei patronatoare) şi „Paradox”, fanzinul cenaclului „H.G. Wells”, oblăduit de Marcel Luca şi de Cornel Secu. Mă întorceam în Timişoara după patru ani de apostolat rural, dornic să mă reconectez la literatura şi la părerile datorate unor inşi de vârstă apropiată. Participam ca un oarecare la şedinţele celor de la „H.G. Wells” şi de la „Pavel Dan”. M-am împrietenit repede cu unii dintre ei (Marcel Luca, Lucian Ionică, Viorel Boldureanu).

După vreun an, s-a petrecut ceva ce a tensionat relaţiile dintre mine şi Secu (Cornel Secu), tensiune care se repercutează, cu fluctuaţiile de rigoare, până în ziua de astăzi. Cu diplomaţia-i contorsionată, Valeriu Panasiu, directorul *Casei*, fie iertat, ne-a îmbrobodit astfel încât ne-am trezit că făcuserăm schimb de „sectoare”: mie-mi veneau în parohie cenaclurile, iar lui Secu – clubul. Dumnezeu şi, poate, câteva persoane ştiu ce-o fi fost cu adevărat. O vreme ne-am opus amândoi, într-o tentativă de solidarizare, el – să predea, eu – să primesc.

Presiunile autorităților, de care pomeneşte Doru Treta, le-am resimţit şi eu aproape imediat. Tezele din iulie 1971 abia se abătuseră asupra bietei ţărişoare, aşa că e de mirare cum au putut apărea două publicaţii ale cenaclului într-un singur an. „Paradox”-ul avusese un tiraj mare, numeroase pachete zăceau în magazie. M-am dus la Direcţia Presei (= Cenzura) pentru a obţine difuzarea prin chioşcurile de ziare. Acolo erau nişte activişti hârbuiţi, cinici şi ironici, care au luat din nou revista la purecat. Clar că n-au dat nicio aprobare.

Ce mi-a plăcut din start la cei de la „H.G. Wells” a fost, în ciuda unei coeziuni fireşti, absenţa spiritului sectar, având drept consecinţă deschiderea spre *mainstream*-ul literar-artistic. Reluând, în 1978, firul „Paradox”-urilor, îmi convine să cred că am contribuit la evidenţierea orientării respective. Cornel Secu nu s-a amestecat nici în bucătăria cenaclului, nici în cea a fanzinului. Trebuie spus însă că, în mare măsură, prin felul său de a fi, răzbătător şi îndrăzneţ, câţiva membri ai cenaclului au putut fi prezenţi la „Eurocon-3” de la Poznan (1976) şi la Seminarul SF de la Varşovia (1978). Din 1980, întâi la Casa Tineretului, apoi la Casa Universitarilor, şi-a avut propria grupare şi propria revistă. În studiul introductiv la antologia *Timpul este umbra noastră. Science-Fiction românesc din ultimele două decenii*, apărută în 1991, Cornel Robu consemnează că publicaţiile SF cele mai constante sunt *„«Helion», redactor-şef Cornel Secu, şi «Paradox», condus de Viorel Marineasa…”* Două decenii mai târziu, tendenţios şi amnezic, domnul Robu scrie: *„… cele mai constante dintre acestea* (fanzine – n. VM) *[sunt] cele de la Timişoara: «Paradox» (începând din 1972, redactori iniţiali fiind Marcel Luca şi Cornel Secu) şi «Helion» (începând din 1980, redactor-şef fiind tot timpul Cornel Secu).”* (Cornel Robu, *O panoramă a SF-ului din România*, în „Orizont”, nr. 8/2012)

Fiecare cu calităţile şi cu defectele sale: în pofida micii noastre rivalităţi, Secu m-a chemat de nenumărate ori să fac parte din juriul concursului „Helion”. Ştia că citesc bine şi până la capăt.

Pe de altă parte, fiecare număr al „Paradox”-ului are povestea sa. Peste ele şi-au pus amprenta, succesiv, şi şefii de atunci ai cenaclului (Mihai-Corneliu Donici, Dorin Davideanu, Voicu A. David, Györfi György, Antuza Genescu), dar şi câţiva graficieni de excepţie (Sandu Florea, Sergiu Nicola, Traian Abruda).

Performanţele „Paradox”-ului depindeau şi de preşedinţii Consiliului Uniunii Asociaţiilor Studenţilor Comunişti din Centrul Universitar Timişoara, precum şi de redactorii-şefi ai *Forumului studenţesc*, pentru că, scriptic, fanzinul era un supliment al revistei. Petru Andea a fost un cap al *Asociaţiei*, nu ştiu dacă trimis de partid, dar de Dumnezeul sefiştilor precis că da (de altfel, în democraţie avea să ajungă lider al grupului de rugăciune din Camera Deputaţilor!), deoarece era un împătimit consumator de science-fiction, iar eu îl dopam la maximum cu ajutorul bibliotecii inepuizabile a lui Dorin Davideanu; astfel, nu e surprinzător că ne îndemna să scoatem (adevărat lux) câte două numere pe an ale fanzinului. Dorin se plângea uneori că volumele îi sunt returnate cam boţite, dar parcă merita. Ghiţă Crişan a fost redactorul-şef cel mai ataşat de cenaclu. Cu alţii am avut dificultăţi: ba că asta nu-i literatură, ba că sefiştii ăştia tot bagă fitile distopice.

Prin 1987, s-a reluat tema schimbării numelui. Secretarul cu propaganda al Comitetului Judeţean PCR m-a chemat la ordine dur şi ultimativ: dacă nu ne supunem, desfiinţează cenaclul. Geaba i-am venit cu H.G. Wells om de stânga care a stat la taclale cu Lenin. A înaintat şi o propunere: Emil Racoviţă. Noroc că, la scurt timp, „Paradox” a luat premiul pentru cel mai bun fanzin european („Eurocon”-ul de la Montpellier), apărea pe distincţie şi denumirea cenaclului, devenit, nu-i aşa, de notorietate continentală, aşa că politrucii au lăsat-o baltă.

Duşan Baiski

A fost şi mai poate fi

S-a întâmplat în primul semestru al anului 1971 (unchiul Alzheimer îmi face cu mâna!, ptiu, drace!), secolul al XX-lea, mileniul al II-lea. Eram elev în clasa a X-a. De fapt, anul al II-lea la o şcoală profesională (părinţii au fost ultrarealişti). Eram însă şi în anul I la actorie, la Şcoala Populară de Artă (nici prin gând nu-mi trecea să mă fac actor, dar era o metodă de a cunoaşte mai mult; cel mai bun prieten al meu se înscrisese la cursurile de pictură, eu nu mă puteam lăsa mai prejos). În drumul meu la cursurile de actorie şi istoria teatrului (Şcoala Populară de Artă funcţiona în clădirea actualului Liceu „Béla Bartók”, instituţie ce poartă numele unui concitadin de-al meu, ce mândru sunt de el!), am dat de un afiş ce anunţa şedinţa unui cenaclul SF la Sala „Lira”. Mare a fost mirarea maistrului care mă învăţa meserie când i-am cerut voie să lipsesc de la ore pentru a mă duce la… cenaclu.

Aşadar, iată-mă la prima întâlnire cu monştrii sacri ai SF-ului timişorean şi bănăţean! Îmi aduc limpede aminte de doi: Mircea Şerbănescu (Dumnezeu să-l odihnească-n pace!) şi Marcel Luca.

O mică paranteză. Pe Laurenţiu Cerneţ l-am cunoscut la Cenad, în 1967, la o întâlnire a satului cu scriitorii. De fapt, a elevilor, şi aceştia aduşi prin dispoziţii de la partid. Erau toţi pe scenă (vreo zece scriitori de la Timişoara). De ce mi-l amintesc pe Cerneţ foarte bine? La vârsta aceea (12-13 ani) nu prea făceam eu distincţie între tic nervos sau alte probleme de acest gen, dar văd şi-acum zvâcnindu-i muşchiul obrazului stâng (sau drept?). Pentru un om de la sat, aşa cum eram şi eu, oricine nu era normal era anormal şi, deci, pentru mine, Cerneţ era „bolnav”. Fiind proaspăt debutant la gazeta şcolii din localitate, cu o povestire SF, şi, implicit (în mintea mea, desigur), mare romancier, aidoma lui Wells şi Verne (ale căror cărţi le primisem ca premiu I la un concurs de…circulaţie la Ghilad), am fost crunt dezamăgit când le-am fost prezentat scriitorilor timişoreni ca fiind cel mai bun creator de probleme de fizică din şcoală!

Revin la prima întâlnire de cenaclu, de la Timişoara. Îmi aduc aminte că a fost şi ultima, fiindcă Marcel Luca m-a „răpit” şi m-a „teleportat” la cenaclul studenţesc SF „H.G. Wells” de la Casa Studenţilor. Unde, într-adevăr, trudeau pe baricadele anticipaţiei un deja celebru pe atunci Ovidiu Şurianu (când nu aduceam noi, şegârţii wellsişti, pe banii lui, cafea în termos de la cofetăria „Stoica” de vizavi de Casa Studenţilor, ne ducea el la cafea, chiar şi la câte-o bere, la terasa „Sinaia”), dar şi ulterior vestitul monstru sacru Lucian Ionică, atunci doar elev, numai că nu orice fel de elev, ci wellsistul cel mai tânăr, intrat în istoria de profil ca fiind „elevul Ionică”.

Am mai cochetat şi cu cenaclul „Tinere condeie”, condus de profesoara Maria Mărgineanţu şi profesorul Nicolae Ţirioi, aflat sub oblăduirea UTC-ului şi ale cărui şedinţe se ţineau undeva, pe la mansarda actualei Primării Timişoara. Fiind copil de la sat, nu prea purtat prin „bisericuţele” literare urbane, am fost iute scos pe izlaz. Maestrul Marcel Luca, devenit idolul meu, fiindcă avea succes nu doar la cenaclu, ci şi la fete, m-a purtat de vreo două ori şi pe la cenaclul „Victor Eftimiu” de la Casa Sindicatelor. Aici am văzut prima dată ce înseamnă

haitele în domeniu. Drept urmare, am rămas doar la „H.G. Wells”. Poate fiindcă la acest cenaclu erau mai mulți tineri, iar atmosfera se dovedea una mult mai plăcută.

Primele mele texte SF au fost stângace. Mă vrăjeau intervențiile tinerilor critici literari. Eram la vârsta căutării de modele, inclusiv literare. La prima ședință ce mi-a fost dedicată, am fost, desigur, desființat. Însă critica sinceră a colegilor la textele mele, dar mai ales ale altora, tocmai ea a fost cea care, încetul cu încetul, mi-a fost cel mai bun maestru (nu maistru, deoarece maistru aveam la școala de meserii). Fiindcă la orice nouă temă, propoziție, frază, la cel mai (pe moment) fain subiect, aveam grijă să mă gândesc: oare ce ar zice aici colegii mei de cenaclu? Altfel spus, cenaclul „H.G. Wells” a fost pentru mine cea mai bună școală literară. Unde, neapărat trebuie spus, pe vremea aceea nu-ți cerea nimeni să scrii ceva despre PCR sau clasa muncitoare. Pur și simplu, erai liber la infinit.

Ei bine, am debutat în presa „mare” cu o povestire SF abia în 1978: în „Forum studențesc”, cu povestirea „Meșterul Manole”. Era pe vremea când scriitorul-tutore al cenaclului devenise Mircea Șerbănescu (Ovidiu Șurianu decedase între timp, iar după înmormântare am închinat cu toții un pahar în amintirea lui, la „Cățeaua leșinată”, un birt muncitoresc aproape de cimitirul de pe str. Cosminului). Abia ulterior am publicat în acum sărbătoritul „Paradox”. Dar de „copilăria” vestitului fanzin „Paradox”, când era acesta păstorit de împătimitul sefist Cornel Secu, mă leagă „naşterea” celui de-al doilea număr, cel șapirografiat. Alături de Silviu Genescu, doar noi doi, elevul Baiski și elevul Genescu (el, mai tânăr cu vreo trei ani), în sala 9 de la Casa Studenților (sala metodiștilor, pe-atunci), am înconjurat doar eu de vreo 40 de ori masa cea lungă, de ședințe, pentru a pune pagină peste pagină șapirografiată, începând cu ultima, pentru a pregăti astfel conținutul fanzinului. Din nefericire, bucureștenii au fost cei care s-au lăudat apoi cu primul fanzin („Solaris”), deși la noi, la Timișoara, a fost primul născut al SF-ului românesc, respectiv „Paradox”. Dar, deh, soarele răsare la București, așa cum și cea mai bună loptă de fotbal se afla pe-atunci tot în Capitală („Steaua” și „Dinamo” sau invers).

A venit și evenimentul pe care alții îl numesc revoluție: decembrie 1989. Nu știu dacă o fi fost în Timișoara vreo revoluție pe-atunci, dar revoltă în masă știu sigur că a fost (mase mai mult sau mai puțin manipulate, asta e cu totul altceva). Pe 17 decembrie, duminică, trebuia să avem ședință de cenaclu la Casa Studenților. Spun trebuia, fiindcă, ajuns acolo, am dat peste niște uși încuiate. Pe Bd. Tineretii (pe-atunci), mii și mii de oameni. Și sute de vitrine sparte. Venise vremea uriașei schimbări. Pe 22 decembrie, schimbarea părea a fi fost bătută-n cuie.

Au urmat luni și ani de libertate maximă. O mână de wellsiști au pus de-un „Paradox” privat. Mulți au fost la început, puțin au rămas. „Paradox” a apărut într-o formulă nouă. Doar noi rămăseserăm cei vechi, idealiști. Atât de idealiști, încât am fost rapid înghițiți (cu tot cu banii investiți) de bișnițarii, langoșarii și aprozariștii deveniți peste noapte mari oameni de afaceri. Marfa dată pe copii xeroxate după buletin a dispărut odată cu încrederea în oameni și cu speranțele noastre. După patru numere, „Paradox”, în noua sa formulă tipărită, a devenit repede istorie.

Grafică de Traian Abruda

La doar o zvârlitură de timp a fost apoi Internetul. Care a democratizat accesul la tot ceea ce vreți. Deci inclusiv la posibilitatea de a crea un „Paradox” digital. Dedat devreme cu „plăcerile” Internetului, ajutat apoi de amicul nostru Sandu Bărboi pentru cumpărarea domeniului www.hgwells.ro, am creat site-ul cenaclului şi, implicit, primul număr digital al „Paradox”-ului. După alte câteva numere digitale lunare, după un început promițător, entuziasmul s-a dus pe apa Begheiului şi-n vălătucii de fum de țigară de la locul de întrunire al wellsiştilor: vaporaşul „Pelican” (pe-atunci proprietate a lui Bărboi şi un excelent loc de întâlnire pentru visători de felul nostru). S-a dus pe veci dintre noi unul dintre cei mai entuziaşti şi promițători tineri ai momentului şi poate acest fapt i-a zguduit psihic pe mulți dintre noi: SF-ul este una, realitatea este cu totul alta. Orice lucru îşi are timpul său, oamenii săi. La fel şi „Paradox”. Poate a venit acum vremea unui altfel de „Paradox”, sprijinit de alți oameni. Dar care alți oameni nu vor face prea multe fără sprijinul ăstorlalți. Al veteranilor. Aceşti alți oameni trebuie sprijiniți. Fiindcă, altfel, se duce totul de râpă. Inclusiv amintirile noastre. Visele noastre. Noi înşine.

Marcel Luca

Conspirând pentru Monarhie cu Lucian Ionică

La începutul timpurilor, pe când se punea la cale naşterea Fandomului SF românesc, pe la sfârşitul anilor ’60, pe când bermudele nu se inventaseră, pantalonii scurți erau încă purtați în exclusivitate de băieți, pe întregul parcurs al adolescenței.

Sincer să fiu, nu mai rețin exact dacă, atunci când l-am cunoscut, Lucian Ionică purta sau nu pantaloni scurți, dar sigur ştiu că era adolescent.

Năltuț peste medie şi cu o zveltețe delicată (pe atunci nu existau tineri obezi), în ciuda unei purtări rezervate, prevenitoare, exprimate prin politețe şi tact colocvial, el se făcea cu uşurință remarcat în intervențiile din dezbaterile cenacliere, prin pofunzimea investigației, argumentația temeinică şi replicile scântâietoare.

Curiozitatea sa orientată de o inteligență analitică autentică l-au îndreptat curând spre primele cercetări[1] cu relevanță sociologică din hinterlandul SF autohton, aflat în umbra seniorială a literaturii *mainstream*.

Prima mea experiență ca parte dintr-un tandem auctorial cu Lucian Ionică nu s-a finalizat apoteotic, din păcate, din pricina naivității noastre în materie de management epic, lipsindu-ne pe atunci o codificare protecționistă a termenilor care ne defineau mesajul artistic.

Aflând eu de la un vecin din blocul copilăriei, aflat într-o latură a Băilor Neptun, pe Dionisie Linția 2, anume Olimpiu Vesa, un distins şi prețuit actor al Teatrului de Păpuşi timişorean, cum că instituția cu pricina visează la montarea operelor unor dramaturgi locali, i-am împărtăşit prietenului meu, încă liceean în 1971, proiectul unei colaborări în materie.

Şi astfel, ne-am întâlnit de nenumărate ori, neconspirativ, în garsoniera unde eu săvârşeam, după obiceiul pământului, un pasager dar trepidant concubinaj cu o frumoasă olteancă al cărui nume era Liana, o nepoată directă a scriitorului Gib Mihăescu şi care avea forme, temperament şi plete negre de Carmen andaluză.

Rodul muncii noastre de o vară, transcris profesionist de muza-mi Liana, altminteri o dactilografă emerită între angajații civili ai Garnizoanei din Piața Libertății, nu a fost un şoricel zămislit de-un munte, ci o piesă de teatru de păpuşi în trei acte, cu un titlu de thriller: *Pe urmele venusianului Linguriță*, care a plăcut conducerii Teatrului, dar nu a plăcut celor care-i supravegheau ideologic repertoriul.

Problema insurmontabilă o reprezenta *Împăratul Câinilor*, un personaj-cheie în lucrarea noastră, pe care cârcotaşii de la Cenzură ni-l reproşau în ideea că, dacă în trecut (vezi *Roşu Împărat* sau *Regele gol*) capetele încoronate mai puteau fi trecute cu vederea, în contextul socialist al prezentului şi viitorului, ele erau indezirabile, iar nouă nu ne era îngăduit să ne motivăm demersul artistic pe temeiul instituției juridice a precedenței!

Aşa se face că am renunțat amândoi la perspectivele incerte oferite de dramaturgia pentru copii şi, acceptând insinuarea cronicarului că suntem trăitori *supt vremi*, am purces degrabă la împlinirea chemărilor profunde ce ne stăteau la îndemână, trăgându-ne de mânecă, cu energia necheltuită încă a tinereții.

Şantajat de experiența sa de împătimit al drumețiilor montane, Lucian şi-a mărturisit această pasiune într-o carte[2] publicată în 1989, când, aproape simultan, a mărturisit-o şi pe cea secretă, pentru cei mai mulți dintre noi, în fața ofițerului Stării Civile, însoțindu-se cu *„ ...ANA, / Însumând decorului, / Zâna Muntelui şi Doamna,/ Soața Autorului!”*[3], eu consemnând în astfel de termeni evenimentul, spre ştiința generațiilor prezente şi viitoare, cu mențiunea că acestei epoci trecute i se potriveşte ca motto un cântec ardelenesc[4], tare drag prim-ministrului (demis) Emil Boc.

Astăzi, aproape ca la începuturile prieteniei noastre, Lucian Ionică este înalt şi aproape zvelt, are o purtare rezervată, este prevenitor, se exprimă cu politețe şi tact,

se face cu uşurinţă remarcat în orice fel de conclav, prin profunzime, argumentaţie şi replici scânteietoare, cu un adaos de umor subtil.

La acestea, ca (mare) valoare adăugată, enumăr cu cinism pseudostatistic pe fiica sa minunată, un doctorat în filosofie, o funcţie universitară, cărţile, filmele cu premiile aferente şi, desigur, ataşamentul verificat la ceea ce am putea numi *„The Spirit of the «H.G. Wells» & «Helion» team”!*

Note

1. Un studiu interesant îl face în *Chestionarul* referitor la literatura SF prezentat/comentat în „Almanahul Anticipaţia” 1986 şi 1987*;*

2. Ionică, Lucian **-** *Ţarcu* (roman), Ed. Facla, Timişoara, 1989;

3. Marcel Luca **-** *Rapsodii matrimoniale*, în: *Parodii de circumstanţă cu sefişti de relevanţă*, pe site-ul ProScris, 2009;

4. *„Puşca şî curaua lată, / Ce fecior eram odată! / La vânat prin munţi şi văi, / Cu ortacii mei!....”*

Marcel Luca

Sub haloul zodiei Marineasa

Având în familie înaintaşi intelectuali ce s-au străduit spre împlinirea românească a Banatului şi născându-se în *Ţipariul Coşteilor* (de fapt localitatea Ţipari, din comuna Coştei, dar mi-e tare dragă sonoritatea *Giurtelecului Hododului* lui Virgil Măgureanu şi astfel mai păcătuiesc şi eu prin inovaţii toponimice), coordonatorul de până în 1990, străvechi de-acum, Viorel Marineasa este el însuşi o coordonată, un reper de valoare stabil al Cenaclului tetragenar „H.G. Wells”.

Firea aşezată, cumpănită, recursul la rigoare şi preţuirea neabătută a competenţei, precum şi râvna de a inventaria mărturii ale istoriei noastre mitteleuropene dintr-o perspectivă în care îmbină măiestrit autenticitatea cu ficţiunea, aşa cum s-a dezvăluit într-una din primele-i cărţi[1], mi l-au aşezat de la început aproape de suflet pe Viorel, adicătelea chiar de la descinderea sa la *CCST*, în 1973.

În anii ’80 i-am cunoscut fiul, pe Gabriel, patronul Editurii Marineasa de astăzi, care la vremea aceea trăgea voios cu arcul în sufrageria bunicului dintr-un bloc de pe Bd. Liviu Rebreanu, precum şi pe energica-i soţie Petronela, pe care ne-o înfăţişase spre colegială vizionare, înainte de căsătorie, în timpul deplasării entuziaste la una dintre Consfătuirile naţionale SF de la Bucureşti, parcă la cea din 1983, suspendată de autorităţi chiar în momentul debarcării noastre în Gara de Nord.

El însuşi un scriitor în ascendentă afirmare, Viorel Marineasa îşi transfera nepărtinitor experienţa cadeţilor din cele două cenacluri de care era instituţional răspunzător, „H.G. Wells” şi „Pavel Dan”, cu mulţi dintre aceştia întocmind amiciţii durabile, între care-i numesc doar pe doi dintre ei: regretatul Ion Monoran şi strălucitorul Daniel Vighi…

Cât despre mărturia aprecierii virtuţilor mele literare, a făcut-o cu generoasă încredere într-un *Medalion* pe care mi-l alocase prestigiosul „Almanah Anticipaţia”, în 1983.

Întâlnirile noastre erau foarte frecvente şi în „lumea civilă”. Într-o perioadă de boemă aproximativă, ne întruneam împreună cu *Maître* Cornel Secu pentru câte o noapte de weekend la Doru Bercuci, pe strada Reşiţa, unde sfidam etica socialistă jucând poker până în zori. Ne-am dezbărat de acest mod decadent de petrecere a timpului după câteva luni, aduşi în pragul falimentului de antanta fraţilor Bercuci, care ne-au băgat la idei necreştineşti cu norocul lor inextricabil.

Ne întâlneam apoi la nesfârşite dezbateri în faţa halbelor de bere, prin localurile proletare din preajma Casei Studenţilor, unde prelungeam şedinţele de cenaclu sau stabileam politici subtile de convertire a directorului *CCST*, profesorul Panasiu, la feluritele noastre obiective.

Poate că tuşa cea mai accentuată a personalităţii manageriale a „instructorului-metodist” Marineasa se vădeşte în anii când fanzinul „Paradox” a fost complementar revistei „Forum Studenţesc”, interval în care „i-a ţinut aproape” pe Gheorghe Secheşan şi mai ales pe Daniel Vighi, cu exoticul său serial cvasiesoteric,[2] şi i-a consiliat pe cei care aveau să formeze valul secund, generaţia de mijloc a cenaclului.

Când, după un an de studii de Drept (la insistenţa mea), pe care fiică-mea m-a determinat să-l redefinesc *„nobil dar plictisitor”* (la insistenţa ei), devenită studentă a Facultăţii de jurnalism şi limba engleză de la Universitatea de Vest, Corina a dat peste corifei cu un încărcat cazier „wellsian”. Între profesorii *ex cathedra* i-a aflat pe Viorel Marineasa şi Lucian Ionică, iar în practica studenţească, pe prozatorul şi criticul literar Lucian-Vasile Szabo, pe atunci redactor-şef la ziarul „Timişoara”.

Coordonator al lucrării de licenţă adjudecată cu notă maximă şi felicitări i-a fost, desigur, Viorel Marineasa, care şi-a finalizat misiunea de dascăl, editându-i şi o carte, un an mai târziu[3].

În mod *paradoxal* (ca să fiu în siajul titlului revistei noastre fanion), Viorel Marineasa a scris doar câteva proze scurte circumscrise fantasticului notoriu, opera sa literară în întregul ei neavând contingenţă cu SF-ul dar, timp de cîteva decenii la rând, a contribuit cu silinţă la edificarea prestigiului siglei *„HGW”*, ultimul act de

căuzaş destoinic fiind *Posfaţa* la insolitul roman postum[4] al regretatului condeier Contantin *Coco* Cozmiuc.

În mod strict formal, Viorel Marineasa nu a fost un membru al Cenaclului, acesta fiindu-i (dintr-o perspectivă aşişderea formală) arondat ca sarcină de serviciu, potrivit fişei postului la *CCST*.

În fapt, filolog de formaţie, ca şi predecesorii, influenţa sa asupra orientării hotărâte a *wellsienilor*, fie ei şi ingineri, spre tabăra literaţilor, în conflictul descris în cheie solomonică de Voicu Bugariu[5], a fost unul dintre cele mai apăsate.

Temeiul acestei aprecieri îl deconspir, în stil propriu, printr-o întrebare retorică: „La ce să te aştepţi din partea unui individ care şi-a luat doctoratul în filologie cu distincţia *Magna cum laude?!*"…

Note

1. Marineasa, Viorel - *Litera albă* (roman). Ed. Facla, Timişoara,1988;

2. Vighi, Daniel - *Science-fiction şi alchimie medievală*, în: „Paradox", Timişoara, 1981, 1983, 1985, 1987;

3. Luca, Ana-Corina - *Academia Caţavencu - Un câine „de rasă" al Democraţiei*, Ed. Marineasa, Timişoara, 2000;

4. Cozmiuc, Constantin - *I se spunea Bărbatul*, Ed. Eurostampa, Timişoara, 2009;

5. Bugariu, Voicu - *Literaţi şi sefişti. O confruntare de mentalităţi*, Ed. Universităţii Transilvania, Braşov, 2007.

Marcel Luca

Duşan Baiski – pompier sau piroman?

Cred că lui Duşan Baiski îi mijeşte un zâmbet amuzat pre supt musteaţa lui de haiduc sârbesc, citindu-mi mărturia despre prima sa creaţie literară, publicată într-un „Paradox" din 1973, cu titlul foarte controversat *Flăcările negre*!

Având eu la vremea aceea calitatea de secretar literar al cenaclului şi o autoritate circumstanţială presupusă de câteva lucrări publicate în legendara „Colecţie «Povestiri ştiinţifico-fantastice»" şi în volumul colectiv din 1972, i-am primit vizita sfioasă, dar hotărâtă, într-un birou cu hărţi de soluri pe pereţi, la OSPA Timişoara, unde tocmai contribuiam la finisarea primului *Cincinal în patru ani şi jumătate*, o marotă a guvernanţilor din *L'ancien régime.*

Foarte receptiv şi cu o seriozitate de care nu s-a dezbărat până în zilele noastre, după o laborioasă frământare şi-a brevetat *flăcările* cu pricina, asigurându-mi şi mie prima experienţă personală de comuniune simbiotică autor-redactor de publicaţie.

Timpul s-a scurs hoţeşte, purtându-ne prin sine, surprinşi de bulboane sau rătăciţi pe meandre fără identitate, izbiţi de împrejurări potrivnice sau purtaţi impetuos de cele faste…

După aproape patru decenii de apartenenţă la *loja* wellsiană, Duşan Baiski este astăzi un scriitor şi un gazetar apreciat, căruia-i datorăm cu deosebire recunoştinţă pentru prezenţa Cenaclului pe Internet.

Dovedindu-se a fi un redutabil analist al *războiului electronic* printr-o carte excelentă pe această temă[1], el a zămislit, strategic, site-ul *www.hgwells.ro*, unde istoria şi membrii cenaclului *dau faţă cu lumea*, în care biobibliografii şi creaţii SF de până în 2005 sunt accesibile oricărui curios de pe mapamond.

Între acestea, am mulţumirea de a mă înfăţişa cu un volum de povestiri SF[2], dar nu preget să-i fac mulţumire aici şi pentru un altul, de poezie în grai[3], postat pe alte site-uri, în cadrul unui program generos pe care-l promovează spre cunoaşterea scriitorilor bănăţeni.

Nu ştiu dacă Duşan a avut vreo premoniţie care să-i inspire *Flăcările negre* din 1973, dar este o realitate că cele care au devastat clădiri din Belgradul bombardat de aviaţia americană în 1999 l-au determinat să scrie o carte incitantă, despre o realitate sofisticată a războiului modern.

Sugestia perversă din titlu precum că prietenul nostru ar putea avea vocaţie de incendiator, datorită fascinaţiei tematice a focului ca element primordial, este, desigur, o stratagemă menită să-i trezească cetitoriului interesul pentru textul de dedesubt.

Şi, cu toată aura-i de personaj pozitiv, nici pompier obişnuit nu poate fi, ci mai degrabă un tenace investigator şi un incriminator temerar al piromanilor care, asociaţi prin interese oculte, în numele libertăţii, adevărului şi democraţiei, provoacă incendii de proporţii continentale.

Iar eu, ca un cronicar de circumstanţă, îmi îngădui să-l parafrazez colegial pre înaintaşul Miron Costin, într-o formulare ce-mi exprimă întrucâtva şi loialitatea de grup, şi patriotismul local, evocându-l pe Duşan Baiski: *„Nasc şi la «H.G. Wells» Timişoara oameni!"*...

Note

1. Baiski, Duşan - *Război pe Internet*, Ed. Waldpress, Timişoara, 2004;

2. Luca, Marcel - *Tactică şi strategie*, Ed. Marineasa, Timişoara, 1998;

3. Luca, Marcel - *Ghin a lu' Lunghin şi dilemele Tranziţiei*, Ed. Marineasa, Timişoara, 1998.

Györfi-Deák György

Societatea viitorilor de ținut minte

După decembrie 1989, lumea a răsuflat uşurată că a scăpat de o belea şi a încercat să se protejeze de cele viitoare, luând politicul în răspăr. Scriitorul Ştefan Cazimir a fondat Partidul Liber-Schimbist, care l-a propulsat în Parlament, o dovadă că românii gustă glumele inteligente. Tinerii „cu sânge în peniță" au editat primul „săptămânal de moravuri grele": „Cațavencu".

Tot atunci, în Timişoara revoluționară, scriitorul Constantin Cozmiuc şi prietenii săi de la „Gazeta de Vest" (fostul „Forum Studențesc") au creat, cu multă voie bună, Societatea Viitorilor Deținuți Politici.

Constantin Cozmiuc, căruia toată lumea îi spunea Coco, s-a afirmat după debutul în fanzinul „Paradox '83", unde a apărut povestirea *Păpuşarii*, scrisă împreună cu Emilian Blănariu. Primul premiu a fost cel de la Consfătuirea anuală a cenaclurilor de anticipație, pentru povestirea *Colții tăioşi ai speranței*, Cluj, 1984; au urmat apoi premiul special al juriului pentru povestirea *Aşteaptă-mă în visul de mâine*, la Concursul de literatură şi artă de anticipație, Lugoj, 1985; Premiul I pentru nuvela *Maidanul cu extratereştri*, Iaşi, 1986; Premiul special al juriului pentru povestirea *Timpul este umbra noastră*, Craiova, 1987; Premiul revistei „Ştiință şi tehnică", pentru literatura de anticipație, pe anul 1987; Premiul pentru povestirea *Şopronul cu neuristori*, Piteşti, 1988 şi, tot pentru povestire, 1989, Timişoara.

An de an, concursurile de la cea mai importantă întâlnire națională îl aveau ca laureat pe Coco, la o categorie sau alta. Unii n-au putut suporta ideea. Este adevărat şi faptul că „Almanahul Anticipația" implica un mare volum de muncă, realizat în bună parte de entuziaşti care nu erau retribuiți pentru munca lor, iar premiile puse la bătaie cu ocazia consfătuirilor reprezentau o soluție de a împăca lupul cu iezii şi capra cu varza. Banii plătiți ca drepturi de autor după tipărirea lucrărilor distinse constituiau o sumă apreciabilă. Ieşenii au suportat cu greu faptul că, în 1986, au fost învinşi pe terenul propriu. Revista „Opinia studențească" a publicat un articol evident rău-voitor, unde autorul era pus la zid pentru că în *Maidanul cu extratereştri* a scris „detalia" (citez: „imaginea nu se poate detalia nici cu cele mai drastice tratamente"), în loc de „detaila", cum i se părea autorului diatribei că ar fi fost corect.

Am profitat de toată această animozitate în primăvara anului 1987, când cenaclul „H.G. Wells" de la Casa Studenților din Timişoara a fost invitat să viziteze cenaclul „Solaris" de la instituția similară din Bucureşti. Cum tocmai ne pregăteam să tipărim un nou număr al „Paradox"-ului, am socotit că este un bun prilej să verificăm ținuta unora dintre prozele propuse pentru publicare. Întrucât Traian Urdea îşi uitase textul acasă, l-am rugat să lectureze în public, atunci când i-a venit rândul, povestirea lui Coco, *Aşteptându-l pe Khron*, însă fără să divulgăm numele autorului. Am folosit intenționat o formulă ambiguă: „Acum îl rugăm pe Traian Urdea să ne citească un text". Am afirmat cu vreun cuvânt că textul era al său?

Principalul vizat era Cristian „Terminator" Popescu, un alt vehement contestatar al succeselor literare obținute de colegul nostru; ne propusesem să provocăm una dintre bine-cunoscutele sale ieşiri impulsive, presărate din belşug cu expresii colorate, ca apoi să râdem în voie de ea. Din păcate, CTP-ul a părăsit sala de şedință înainte ca lectorul să termine de povestit năstruşnicele aventuri ale pilotului intergalactic. Traian era un hippy bonom, un Hagrid avant-la-lettre, un munte de om, bărbos şi pletos, fan, prieten şi uneori coleg cu rockerii de la „Celelalte cuvinte" – părea cu totul şi cu totul inofensiv, ca să zicem aşa –, era în ton cu atmosfera protectoare şi tandră de intimitate familială, creată de dialogul năstruşnic dintre tatăl nonconformist şi fetița sa deosebit de inteligentă. Suspansul a fost prelungit de regula de fier, respectată cu sfințenie în Timişoara, conform căreia autorul a spus ceea ce a avut de zis în textul prezentat şi are dreptul să ia cuvântul abia după ce toți ceilalți cenacliști au terminat ce-au avut de comentat.

În general, vorbitorii au elogiat această mică bijuterie sufletistă, publicată ulterior în magazinul „Helion 1987". Când, în sfârşit, a venit timpul să vorbească, Traian Urdea a precizat cu modestie că laudele nu i se cuvin, deoarece el venise fără să-şi aducă un text propriu, povestirea este a lui Constantin Cozmiuc, căruia îi va transmite cu plăcere toate opiniile auzite. Pentru o clipă, s-a făcut linişte, apoi a urmat erupția. „Am ştiut!" – s-a ridicat primul Cristian Lăzărescu, pe atunci student la fizică, în prezent regizor de film. „Cum se putea ca nava lui Khron să se răsucească brusc şi să aterizeze pe spate!?! Numai Cozmiuc putea să scrie o tâmpenie ca asta!" Alții s-au grăbit degrabă să-i țină isonul, noroc că era ultima dintre lucrările prezentate şi profesorul Mircea Dumitrescu, instructorul de la „Grigore Preoteasa", un mare cinefil şi un neobosit popularizator al celei de-a şaptea arte, a socotit că ar fi bine să tragă concluziile.

Ne-am băgat atunci în groapa cu lei de dragul celui mai bun dintre noi şi zău că a meritat distracția.

După Revoluție, la pe atunci celebra Editură Tehnică, condusă până în 1990 de viitorul preşedinte Ion Iliescu, a apărut *Rebeliune în Cosmos*, romanul scris de Coco în colaborare cu istoricul William Marin, lucrare trecută la index pe vremea lui Ceauşescu, după ce profesorul universitar timişorean a cerut să fie exclus din Partidul Comunist Român (episod şocant – doar fusese unul dintre vechii ilegalişti, dinainte de război), pentru că îşi depusese actele ca să plece în străinătate (când mi-a

povestit întâmplarea, Coco a descris-o mult mai plastic: „omul a ajuns până la faza cu: «băga-mi-aş actele!»”).

1990 a fost un an al emulației. Coco, fără să bănuiască apropiatul declin al cercetării româneşti, şi-a păstrat slujba de la Centrul de Chimie şi a încercat să-şi pornească propriile afaceri. A fondat revistele „Mozaic” şi „Timişoara – mon amour”. După intempestiva scumpire a hârtiei şi falimentul presei protestatare, a colaborat cu mai toate ziarele şi revistele apărute în capitala bănățeană, cu precădere la „Renaşterea bănățeană” (unde a susținut ani de zile o pagină intitulată „Zona Crepusculară”). A urmat cea mai grea perioadă din urbea de pe Bega. Oraşul a fost invadat de contrabandiştii îmbogățiți de pe urma războiului din Iugoslavia; în locul micilor case familiale abandonate anterior de şvabi, au apărut nişte căsoaie cu turnulețe şi intrări spectaculoase, cu trepte din marmură italienească, unde avea prețuire numai cultura de manele.

Coco a rezistat, deşi, rând pe rând, au început să-i dispară prietenii, secerați de molima analfabetizării cu ştaif. La moartea lui Damian Ureche, a reluat *Poetul la masa de smarald*, un text pe care cenzura comunistă îl trunchiase înainte de apariția în „Paradox ’87”. Pe site-ul www.hgwells.ro, menținut cu multă încăpățânare, întru folosul generațiilor viitoare, de scriitorul Duşan Baiski şi de Daniel Haiduc, veți găsi atât forma definitivă a povestirii, cât şi savurosul „proces verbal” de la prima ei lectură în cenaclul timişorean. Este o minunată îmbinare a SF-ului cu alchimia şi poezia, destinată să reprezinte un adevărat testament literar.

Iată, a venit ceasul negândit şi neaşteptat, când va trebui să recitim această povestire şi să medităm asupra tâlcurilor ei ascunse. În 23 octombrie 2007, în urma unui accident stupid, Constantin Cozmiuc a plecat „să ne aştepte în visul de mâine”, la doar 55 de ani. Nu ştiu cum o fi Dincolo, acolo unde, de câtva timp, s-a adunat spuma generației optzeciste: Radu Honga, Dan Merişca, Laurențiu Turcu (Val Antim), Mircea Nedelciu, Szász Géza, Alexandru Ungureanu, Doru Pruteanu etc. Dar, dacă se vor auzi vreodată râsete din Rai, e semn că acolo, cu neastâmpăru-i caracteristic, Coco a reuşit să-i împace pe toți şi să fondeze „Societatea Viitorilor de Ținut Minte”.

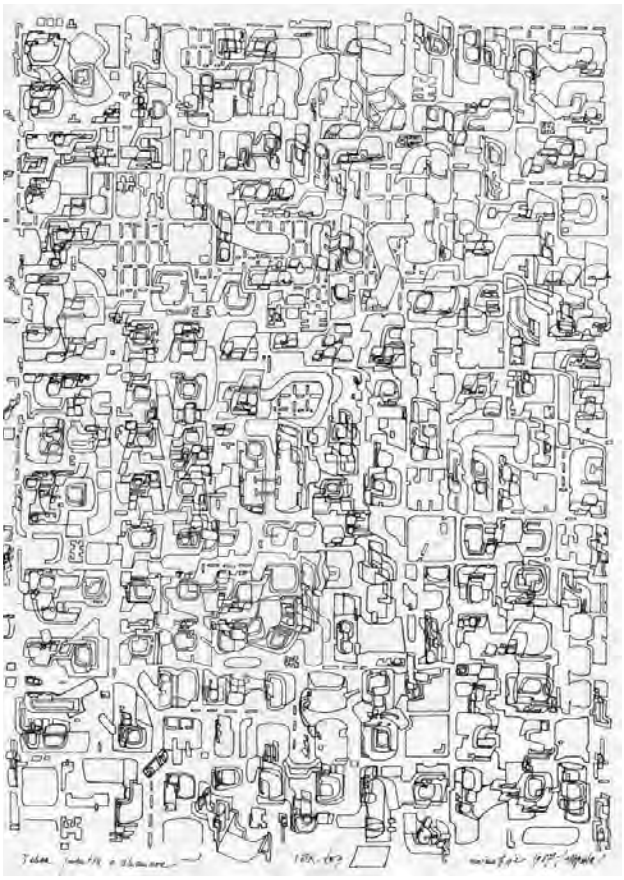

Grafică de Traian Abruda

Traian Urdea

Spitalul de literatură

N-aş dori să vă împui capul spunându-vă câți bani am câştigat scriind povestioare prin reviste pentru puberi şi câtă energie m-au costat amărâtele gânduri despre viitorul umanității. Când am plecat de-acasă, acum treizeci de ani, ca să studiez ingineria, credeam că-mi va fi uşor să scriu, de vreme ce, eliberat în sfârşit de conservatorismul gospodăresc, nu trebuia decât să-mi înşir gândurile şi prima carte a mea avea să devină o capodoperă, ori cel puțin îmi va aduce recunoaşterea genialității cu care am revoluționat literatura.

Iată cum stăteau lucrurile: am ajuns în Timişoara, cu un geamantan plin de cărți pe care nu le-am mai citit niciodată a doua oară şi cu o sacoşă în care-mi înghesuisem de-a valma haine, ciorapi şi toate cele, minus sandviciurile puse de mama, pe care le-am mâncat, măcinat de emoție şi entuziasm, pe tren. Un coleg de liceu îmi povestise, pe drum, despre nişte tipi care se întâlneau, undeva, nu ştia să-mi explice unde, şi discutau despre cam aceleaşi chestii ciudate şi anormale care-mi treceau şi mie prin cap. În prima săptămână, am colindat străzile adunând informații de la persoanele întâlnite şi citind afişele de pe fațada clădirilor, iar sâmbătă intram, în sfârşit, în încăperea în care se întâlneau Cititorii (am să-i numesc astfel, căci dintre ei citeau toți, deşi majoritatea a dovedit că poate şi scrie, cu excepția unei Băscuțe care, în cea mai mare parte a timpului, se ocupa cu ascultatul).

Nu mi-am dat prea bine seama dacă nimerisem unde trebuie. Fiecare dintre ei arăta şi se purta altfel, expunea idei diferite de ale celorlalţi. La prima vedere, aveau gusturi artistice atât de diferite, încât păreau să nu aibă nimic în comun. Totuşi, când Preşedintele (ăştia aveau alt preşedinte – asta mi-a plăcut din prima clipă, mai ales că era student, ca mine) m-a prezentat şi mi-a dat cuvântul, după ce le-am explicat că proza pe care o ascultasem era ceva mai bună decât compunerile pe care le scrisesem eu în şcoală, fără să supăr pe nimeni, m-am prins că ajunsesem unde trebuie.

Sergiu Nicola – „Circ”

Aşa stăteau lucrurile. Avantajul consta în faptul că locul era vizitat doar din când în când de Băscuţe. Deşi purtau pălării, propovăduiau filosofia Băştii, în mod subtil, empatizând cu alienarea noastră. Astăzi i-aş asemăna cu conceptul *shemale*, adică un fel de oaie ce-şi ascunde printre cârlionţi jucăria mecanică, străină oarecum de mintea ei, dar pe care o foloseşte la îndeplinirea datoriei sub un alt chip. O băscuţă atee pe care o chema Cristoiu, într-una din taberele de literatură în care îmi petreceam vacanţele, a indus, doar prin prezenţa sa, de altfel absolut episodică şi bonomă, o stare de panică extremă în comportamentul unui poet drag inimii mele, Sorescu. Drept care mi-am lăsat părul să crească în voie, am renunţat să mă bărbieresc şi un timp mi-am exasperat o rudă, băscuţă şi ea, care, nemaiîndurând imaginea parazitată a chipului meu, m-a întrebat ce-i cu mine. I-am răspuns că n-am bani şi atunci a scos 50 de lei din buzunar, cu uşurarea că nu va mai trebui să schimbe trotuarul la iminenta întâlnire dintre noi.

Ce bine mi-au prins acei bani! Am stat toată ziua cu un prieten în cârciumă, la „Hercules”, trăncănind şi bând bere la halbă. Apoi, împreună cu Cititorii, am mers la un liceu în Lugoj, unde fuseserăm invitaţi să ţinem o expunere pe post de nu mai ştiu ce oră de dirigenţie şi unde ne prezentaserăm înarmaţi, o parte cu ceva texte extrem de profunde, din adâncimile nebănuite ale gândirii lor, iar noi, adică eu şi Guleş, cu Foaia în care se prezentau toate profeţiile despre viitorul omenirii. Cum evenimentul se lungea, începusem să ne foim, iar când elevii ne-au rugat să le dăm autografe, le scriam pe Foaie, cu caractere înflorate pe care orice privitor le-ar fi comparat cu o semnătură savantă: „Mi-e foame”, ca un strigăt disperat, răbufnit din profunzimile burţii. Vorba lui Vonnegut: „Trăiam anii epocii costelive”.

S-a întâmplat ca, la premiera piesei *Zbor deasupra unui cuib de cuci* de la Teatrul Naţional din Bucureşti, să reuşim să intrăm, eu cu încă un Cititor, fără bilet, căci se epuizaseră cu mult timp în urmă. Am trecut prin două rânduri de miliţieni şi controale. Cum piesa începuse deja, ne-am aşezat pe treptele dintre rândurile de fotolii şi am savurat reprezentaţia care avea o distribuţie de excepţie (Claudiu Bleonţ era încă student). Din păcate, exista o pauză între acte în care, pe lângă faptul că am fost scoşi din vrajă, a trebuit să ieşim pe coridor. Noi, studenţi fiind, ne spălaserăm jachetele în urmă cu câteva luni, căci în chiuvetele din baia comună a căminului nu-ţi puteai spăla decât cel mult blugii, în serii episodice, pe porţiuni. Ne-am trezit dintr-o dată înconjuraţi de băscuţe trase la papion, în frac sau rochii de seară cu sclipici. Realitatea întrecea imaginaţia. Căzusem într-un univers paralel? Ce căutau personajele acelea într-un asemenea loc? Ne-am întors seara târziu la căminul în care fuseserăm cazaţi împreună cu ceilalţi Cititori. Sergiu explica unor străini că tablourile sale nu reprezintă obeliscuri reale, ci cristalizaseră în mintea lui. Muscă citea veşnica sa carte de suflet, Mersul Trenurilor, iar ceilalţi discutau despre ultimele cărţi traduse. Întrebaţi dacă am reuşit să vedem piesa, am răspuns că da, fusesem doar noi doi în toată sala, aşa că ne aşezaserăm pe scări, fiind mai în ton cu reprezentaţia. Guleş a smuls draperiile de la ferestre şi ne-am acoperit cu ele, că se făcuse răcoare. M-am culcat în patul de lângă el, obosit, auzindu-l cum bombănea nemulţumit că nu aveam un televizor în cameră: băi, ăştia nu ne-au dat nici măcar o veioză!!!

Aşa stăteau lucrurile. Nu luptam împotriva Băscuţelor, ci eram doar încăpăţânaţi şi voiam să ne păstrăm identitatea patologică.

Este adevărat că, din când în când, Coco se amuza jucând fotbal cu şepcile miliţienilor. E tot atât de adevărat că un Cititor povestise într-un text cum a fost martor la aterizarea primului OZN în zona subcarpatică şi cum muncitorii, scoşi de Băscuţa Etalon din fabrici, agitau în jurul obiectului pancarte pe care scria: „Trăiască prietenia româno-extraterestră!”. Trimiteam în continuare acasă ilustrate în care istoriseam pe scurt noile mele preocupări: „Să ştiţi despre mine că sunt bine, sănătos, care sănătate v-o doresc şi dumneavoastră”. Dar, în vremea aceea, un personaj pe nume Martin B., apărut fără să ştie de unde, în încercarea sa de a înţelege lumea cu simţurile sale simple, a produs fără voie acele deviaţii de comportament ale copiilor de la grădiniţă care,

abandonând cântecele patriotice din programa şcolară, se apucaseră să deseneze cadre imaginare dintr-o altă lume. Alţii închipuiau mecanisme care să deplaseze lumea mişcată de mecanisme ori visau la dragostea fiinţelor fără trup. Noi, Cititorii, nu ne adunam precum alcoolicii anonimi, pentru a vindeca vreo boală cronică. Spitalul de literatură era un loc unde ne împărtăşeam visele, speranţele, ideile. Din acea încăpere a Casei Studenţilor ieşeau, vindecate, cuvintele.

Dacă am câştigat ceva scriind acele povestioare? Vorba lui Vonnegut: „Şi prea multe cuvinte nu sunt în stare să aştern nici acum, când am ajuns un babalâc răsuflat, cu toate amintirile mele, cu pachetele mele de Pall Mall, cu copiii ajunşi oameni în toată firea". Dar pot să vă spun măcar atât: am învăţat aritmetică mutând bilele din lemn ale unui abac.

Darius Hupov

Cenaclul ca piatră de temelie

Acum aproape treizeci de ani (aici ar fi trebuit să apară o lamentaţie legată de trecerea nesimţită a timpului, printre degetele noastre muritoare, lamentaţie pe care mi-e lene s-o scriu), cum ziceam, dragă cetitoriule, acum aproape treizeci de ani, am citit un articol-interviu cu Gérard Klein, unul dintre autorii mei preferaţi de SF. Acolo, Klein, ajuns deja la „glorie", se plângea că nu mai are timp pentru a scrie romanele pe care şi le doreşte, spunea că viaţa de zi cu zi, obligaţiile profesionale şi personale îl împiedică să-şi găsească timp pentru creaţia literară.

La acea vreme, am fost revoltat: tocmai terminasem *Seniorii războiului*, unul dintre romanele sale, iar declaraţia autorului îmi lăsa un gust amar, pentru că aş fi dorit să mai citesc noi romane scrise de el.

Astăzi, oarecum, sunt în aceeaşi poziţie cu Klein, nu din prisma atingerii „gloriei", ci din cea a managementului timpului. N-am mai scris o proză SF de multişor, n-am mai participat la o şedinţă de cenaclu de nici nu mai ţin minte când. Cel mai simplu ar fi să dau vina, asemeni lui Klein, pe timpul insuficient, pe obligaţiile zilnice, dar trebuie să recunosc, undeva în adâncul sufletului, cu regret, că SF-ul nu se mai află, astăzi, pe prima poziţie a listei mele cu priorităţi.

Acum aproape treizeci de ani, lucrurile stăteau total altfel. Eram adolescent, citeam în draci, mai ales literatură SF, şi cochetam cu scrisul. Ideea nebunească de a scrie literatură îmi venise după ce începusem „să fiu abonat" la emisiunea „Exploratorii lumii de mâine", realizată de Ştefan Ghidoveanu la Radio România Tineret sau cum se numea postul acela pe atunci. (Emisiunea se difuzează şi astăzi, se poate asculta şi pe internet, dacă nu greşesc, fiind realizată de acelaşi Ştefan, cu care mi-am frecat coatele acum alte zeci de ani, ca vecini de scaun în autocarul care ne ducea spre Jersey, la Convenţia Europeană de SF din 1993).

Adolescent fiind, ca să parafrazez un clasic mort de mult, am scris stângaci prima schiţă SF, pe care i-am trimis-o lui Ştefan Ghidoveanu. Ştefan, inspirat cum e el, mi-a analizat-o „pe post", cum făcea cu toate celelalte proze trimise, la rubrica „Radio-Cenaclu", şi a spus lucruri suficient de gentile pentru a nu-mi tăia din avântul creator, deşi proza era numai bună de aruncat la gunoi. Nu pot decât să-i mulţumesc pentru acest gest elegant, pe care îl făcea, de altfel, de fiecare dată cu aspiranţii care îi trimiteau proze spre lectură. Acest gest m-a făcut să continuu scrisul şi apoi să mă prezint la primul meu cenaclu „în carne şi oase", anume cenaclul Casei Studenţilor din Timişoara, „H.G. Wells", în anul de graţie 1986 (sper că l-am nimerit, pentru că neuronii mei încep să scârţâie pe ici-colo, pe la încheieturi).

Prea puţin contează care dintre cele două cenacluri ar deţine întâietatea ca „prim cenaclu" la care am participat. E o discuţie la fel de „academică" precum cea care doreşte să stabilească primul număr din fanzinul „Paradox" (e roşu, nu e roşu…). Cert e că amintirile din prima şedinţă la care am participat sunt extrem de vii şi astăzi, ca acum (uf, trebuie să o spun) aproape treizeci de ani. Îmi amintesc de patru persoane: Viorel Marineasa, care conducea şedinţa; Silviu Genescu, care m-a abordat primul, extrem de amabil; Antuza Genescu; regretatul Coco Cozmiuc, „sufletul petrecerii", cu aerul său inconfundabil.

Nu mai ştiu ce s-a citit, nu mai ştiu cât a durat, nu mai ştiu ce zi a săptămânii era (luni sau duminică, e mult de atunci, cum spuneam…). Cert e că experienţa a fost pozitivă, la fel ca primul contact, pe care l-am avut „pe calea undelor", la Radio-Cenaclul lui Ştefan. La fel a fost şi prima dată când am citit, ocazie cu care „comitetul de analiză" a făcut tot ce i-a stat în putinţă să nu dea o sentinţă prea drastică, pentru a nu-mi curma definitiv apetitul pentru scris.

Sigur, lucrurile s-au schimbat mai apoi. Am început să intru, încet-încet, sub forja criticilor şi mi-am urmat parcursul care m-a dus chiar şi până la un premiu literar, la un concurs organizat de Editura Nemira. Cenaclul şi-a făcut bine treaba. Mai bine zis, oamenii cenaclului şi-au făcut bine treaba. Au contribuit, cu fiecare şedinţă, cu fiecare întâlnire, la consolidarea culturii mele literare, la şlefuirea potenţialului de scriitor, atât cât l-am avut, la consolidarea personalităţii mele şi a omului care am devenit mai apoi. S-au pus, rând pe rând, nu una, nu două, ci nenumărate pietre la temelia celui care sunt astăzi. Pentru aceasta, le sunt cu adevărat recunoscător tuturor celor cu care m-am întâlnit la „Wells".

Cu vremea, am început să activez şi în cenaclul-frate, „Helion”, m-am implicat şi în activităţile organizatorice din cadrul realizării „Eurocon”-ului de la Timişoara din 1994 şi al altor manifestări ale fandomului. Toate acestea au venit ca o continuare normală a drumului început. Chiar şi aşa, în sufletul meu am rămas un „wellsist”, pentru că, nu-i aşa, prima iubire nu se uită niciodată.

Astăzi lucrurile stau total diferit. Dincolo de posibilele scuze şi lamentări stă realitatea care îmi arată că acei ani de tinereţe, în care m-am dedicat trup şi suflet „mişcării SF” (cum se spunea pe atunci), au trecut. De fiecare dată când mă întâlnesc cu cenacliştii încă activi, am un sentiment de *amestecat*, de rememorare dulce amestecată cu „maturitate” amară: aş vrea să mai particip la şedinţele de cenaclu, dar „viaţa” nu mă lasă. Nu ştiu ce ar trebui să se schimbe ca să particip, din nou, la şedinţe; probabil eu. În rest, nu pot decât să-i admir pe cei care încă se întâlnesc săptămânal pentru pasiunea lor, care s-a întins pe mai multe decenii şi care s-ar putea să-i însoţească până la moarte.

P.S. Am scris această rememorare pentru tinerii de astăzi. Nu ştiu în ce măsură instituţia cenaclului ar putea să fie, pentru ei, la fel de tentantă cum a fost pentru mine în timpul dictaturii comuniste, când reprezenta, printre altele, supapa care îţi permitea să socializezi cultural într-o lume a absurdului acultural. Chiar şi aşa, dacă mai există o oarecare tentaţie, în sufletul tău, cetitoriule, de a merge măcar o dată la o şedinţă de cenaclu, îţi spun: *nu sta pe gânduri, încearcă*! Ai şansa ca o mână de oameni să-ţi influenţeze viaţa în bine, într-un mod pe care nici nu poţi să ţi-l imaginezi. Şi, cine ştie, poate ne vedem acolo!

Daniel Haiduc

Linii şi puncte

Auzisem de un loc şi m-am dus să-l caut. Nu ştiu de ce. Cred că de la un timp mă săturasem să fiu doar un punct adimensional, plutind în derivă pe o mare de iluzii. Aveam nevoie de un reper care să-mi aducă mai aproape linia înşelătoare a orizontului realităţii. Cât să mai aştept? m-am întrebat. În curând, marea aceasta se va scurge într-o gaură de vierme, iar viermele va ieşi să roadă zilele şi orele rămase.

L-am găsit. Discret şi retras, înconjurat de ceţurile unui anonimat asumat şi de stâncile propriilor angoase devenite reguli, locul acesta respiră, curios lucru, aerul adolescenţei mele consumate în lungi călătorii prin universuri imaginare. Ce interesant! gândeam eu în timp ce-mi citeam stângaci declaraţia de intenţii. Poţi să rămâi, au decis ei după o scurtă deliberare. Am rămas. Mi-am încropit un portret din linii subţiri şi puncte mărunte şi l-am aşezat alături de celelalte. O să-l umplu mai târziu, mi-am spus.

Deunăzi m-am întrebat, provocat, ce-i drept, ce e, de fapt, acest loc?

E un polimorfism, ar răspunde imediat matematicianul ratat din mine. Spaţiu interior, dar şi exterior, central şi în acelaşi timp periferic, încăpător şi înghesuit, supus permanent capriciilor vremii şi ale morţii, capriciilor în general. Loc geometric al orgoliilor rănite, calculat după regulile absconse ale unei geometrii pedestre. Uneori doar o linie fină între senzaţii reci, nefiltrate, şi vorbe şăgalnice cu miez de amintire, alteori punct de intersecţie al unor teribile izbucniri de cuvinte belicoase, izbindu-se decibelic unele de altele şi strivind la mijloc orice intenţie a logicii de a face puţină ordine.

Ce e acest loc? E portul în care se întâlnesc marinari bătrâni întorşi din lungi călătorii pe valurile înspumate ale cotidianului. Oamenii care-i cunosc secretul, care ştiu că, înăuntrul digurilor memoriei, furtuna timpului nu are putere, iar chipul tinereţii lor va fi reconstruit pe dată din fragmentele păstrate cu grijă în gândurile celorlalţi. Pe câţiva i-am întâlnit deja. Pe alţii, nu-i voi cunoaşte niciodată.

Ce e acest loc? E un regat de graniţă, veşnic ameninţat de balaurul fioros, monstru născut din legendă şi impostură, Scylla şi Caribda care îneacă mult prea adesea corăbiile încărcate cu amintiri călătorind spre tărâmul idilic al unui trecut aurit. Personaj secundar şi liniar, persecutor şi inflamator, balaurul acesta pare să apară din senin, pârjolind cu răsuflarea-i otrăvită firavele construcţii reconciliante şi recoltele anemice de bune intenţii.

Ce e acest loc? Maidanul rămas pustiu după un chef cu extratereştri. Simpaticele creaturi au decolat de mult în discurile lor iraţionale, lăsând pe pământ semne înnegrite, iar în capete o mahmureală groaznică, imposibil de stins cu zeamă de filme reciclate. Se vor întoarce, spun unii, căutând în cărţi semnele prevestitoare ale unei noi întâlniri de gradul trei. Se vor întoarce şi atunci vom pune de-un chef şi mai mare. Vom sorbi din nou licoarea zeilor şi vom dansa pe pânza deformată a timpului, ascultând muzică de stele. Poate. Ştiu eu? Deocamdată e linişte. Undeva bâzâie o muscă.

Mai e ceva? A, da. Uitasem. Şopronul dărăpănat în care zac cutiile cu neuristori. L-am luat în primire chiar de la început, dar încă nu ştiu ce să fac cu el. Am câteva idei vagi… nimic concret. Între timp am descoperit, într-un colţ, un emiţător. Spre surprinderea mea, funcţionează. Antena lui vibrează şi acum discret, trimiţând încontinuu, în eterul rarefiat al unui viitor incert, aceleaşi semne repetate la nesfârşit: trei linii, trei puncte, trei linii… trei linii, trei puncte, trei linii…

Nicolae Strâmbeanu

Elemente de entomologie dialectică
(sau despre cum s-a construit pânza păianjenului)

Păianjenul sfârşeşte prin a fi strivit fără milă, iar pânza lui, simbol al părăsirii, este destrămată mereu. El o recreează însă cu tenacitate ori de câte ori supraviețuieşte, căci sistemele finite admit legi a căror valabilitate nu poate fi demonstrată în afara lor. Păianjenul intuieşte deci evenimentele exterioare doar prin intermediul pânzei şi de aceea realitatea reprezintă proiecția propriilor percepții.

Atitudinea sa predilectă față de lume este aşteptarea, deşi Păianjenul se dovedeşte unica ființă capabilă să străbată spațiul prin suspendarea între realități. Drumul devine astfel potențial cuprins în chiar cel care îl parcurge, zămislindu-l.

Purtător al crucii şi prizonier al universului său ermetic, Păianjenul reprezintă un sens unic al damnațiunii.

Oraşele se mişcă. Între ele se întind drumuri populate de caravane, dar negoțul aduce nu numai valori în bine păzitele sipete, ci şi idei.

Cartea, una dintre fabuloasele descoperiri ale secolului, drumeţeşte alene în samarele dobitoacelor de povară şi, odată cu ea, călătoresc ideile tuturor epocilor.

Se înalță palate şi biserici nemaivăzute, se ridică statui uimitoare, se caută calea spre adâncul lucrurilor, alta decât cea a adevărurilor sfinte. Se fundamentează filosofii cu întrebări tot mai pătrunzătoare, orizonturile se depărtează mereu, cu atât mai mult, cu cât ştiințe abia născute măresc lumea, descoperă sisteme, inventează unelte şi instrumente.

Banul circulă frenetic, asmuțind spiritele. De mai puțin de cincizeci de ani, Lombardia a descoperit mijlocul de a manipula valorile la adăpost de tâlhării, prin simplul drum al semnăturilor din scrisorile de creanțe. Aurul, pus bine la păstrare, îşi schimbă stăpânul doar prin intermediul unei hârtii, sau a unui pergament, căci hârtia este încă o marfă scumpă, deschizând astfel calea afacerilor în stil mare şi a câştigurilor sigure.

Banul înseamnă putere. Cei care-l au, îl schimbă şi-l înmulțesc cunosc acest adevăr. Feudele sărăcesc, structura lor economică este perimată, iar mărfurile rezultate din exploatarea primară a pământului nu sunt căutate.

Blănurile rare, mirodeniile, mătasea, dantelele, găitanele lucrate în filigran, armele făurite în atelierele celebre ale lumii, orfevrăria, sticla cizelată, deşi scumpe, înregistrează cereri enorme. Luxul pretinde cheltuială, dar seniorii nu sunt obişnuiți să țină socoteli. Ei împrumută şi rareori se uită la valoarea cametei. Atotputernicia păleşte, căci titlurile săracilor nu au valoare.

Şi nobilii sărăcesc pe zi ce trece. Îi ruinează viața pe picior mare şi jocurile de noroc. Se joacă în pofida oricăror oprelişti: zarurile se rostogolesc pe mesele tavernelor, ca şi în bătaia tunurilor, cărțile îşi arată fețele ipocrite în marile case, dar şi la răspântii. Apar meseriaşii norocului, întemeindu-se încet pe banii risipiți cu nonşalanță de cel mai diavolesc dintre vicii.

Producerea artizanală a cărților de joc (dintre care unele adevărate realizări ale artei grafice), aflate la o atât de mare cinste şi căutare, nu face față cerințelor mereu în creştere ale împătimiților norocului. Cum nici războiul de țesut din gospodărie nu poate acoperi comenzile de stofe sau pânzeturi.

În cele din urmă, nimic din caracterul modest al producției gospodăreşti nu se potriveşte necesităților oraşului, ale consumului mereu în creştere.

Soluția? Una singură: întemeierea atelierelor cu număr sporit de lucrători. Banii încremeniți în sipete înseamnă deficit prin pierdere potențială. Ei trebuie investiți pentru a-şi spori numărul şi puterea. Iar bancherii investesc, acordă împrumuturi cu dobândă, cumpără şi vând în câştig, totul se transformă din marfă în bani şi din bani în marfă.

Aurul bătrânei Europe este însă puțin şi cel existent are stăpâni vigilenți. Cei mai mulți, trebuie să-l găsească, sau să şi-l însuşească pe cel existent cu orice risc şi chiar cu propria viață.

Tâlharii părăsesc codrii pentru a se muta la oraş. Pădurile oferă adăpost şi câştiguri nesigure față de vârtejul urban, unde lesne poți scăpa de urmăritori amestecându-te în mulțimea de pierde-vară. Pentru aceasta, cei fără de lege nu pregetă să-şi încerce norocul până şi în piețele unde au loc execuțiile publice, deşi jaful dovedit se pedepseşte cu moartea. Întârziații plătesc cu punga şi deseori cu viața ghinionul de a nu se fereca în case la căderea întunericului.

Miracolele oraşului nu atrag numai pe tâlhari. În ciuda tuturor opreliştilor, a pedepselor violente, ori a oprimării rudelor apropiate, şerbii fug şi cine are mijloacele sau puterea să-i întoarcă din drum, sau cine şi în ce oraş să-i caute?

Sistemul moare prin el însuşi: oamenii liberi, sărăciți de dări, îşi pierd ori îşi lichidează gospodăriile pentru a căuta o soartă mai prielnică în lumea oraşului.

Unii, care cunosc vreo meserie, găsesc loc în ateliere, muncind în condiții extreme pentru simbrii derizorii, departe de intențiile cu care vin la oraş. Alții, foarte mulți la număr, neştiind nimic din cele ce ar putea să le asigure o existență ferită de mizerie, îngroaşă rândurile

fără de sfârşit ale vagabonzilor, trăind de pe o zi pe alta din cerşit, furtişaguri sau tâlhării.

Mahalalele cresc în apropierea palatelor, sau chiar printre ele şi nimic nu le poate stăvili pecinginea. Se nasc curţi ale miracolelor, guvernate de legi stranii, cu totul altele decât cele care traduc faptele în faţa justiţiei oficiale. Confreriile se transformă în adevărate bresle ale nopţii, constituite după modelul celor ale meseriaşilor şi însăşi ocupaţiile aflate la periferia societăţii devin meserii practicate pe scară largă.

Cerşetoria apelează la schilozi imaginari sau făcuţi, pe lângă cei proveniţi din indivizii ologiţi de războaie sau de boli. Soldaţii îşi uită lesne îndatoririle, atunci când sunt acoperite de plăţi modice, pentru a se căpătui pe speze proprii. Marinarii rămaşi pe uscat, convinşi că, scăpaţi din stihiile mării, vieţile lor sunt fie nimic, fie intangibile, nu precupeţesc mare lucru înspre pungile fraierilor. Femeile se dau pe arginţi, sau nici măcar pe atât. Şi toată această lume agonizează şi se bucură de viaţă deopotrivă.

Sperjurul, crima şi indiferenţa se împletesc şi se împlinesc, omul nu are altă valoare decât aceea de unealtă sau de schimb în pieţele de robi de peste Mediterana, existenţele sunt scurte, repezi şi se încheie de cele mai multe ori violent.

După cum s-a spus, oraşul nu este numai apanajul mizeriei exclusive, deşi luxul însuşi, privat de cele mai elementare reguli de igienă, plăteşte din plin tribut molimelor devastatoare, abătute nu foarte rar asupra sa. Nobilimea migrată construieşte reşedinţe grandioase, devine rentieră, abandonând până şi economia primară, exclusivistă cândva, în mâinile burgheziei întreprinzătoare.

Oraşul oferă marilor şi micilor feudali avantaje incontestabile. Apropierea de regalitate, impusă la început chiar cu ajutorul orăşenilor, creează posibilitatea ocupării unor slujbe în imensul conglomerat de funcţii al curţilor, cu toate cele ce decurg din aceasta: monopol asupra anumitor întreprinderi, grade militare în armatele regulate, simbrii şi pensii, titluri nobiliare sau de feude vacante şi, nu în ultimul rând, asocierea în grupări sau partide, apte să influenţeze iniţiativa regală. Sau să schimbe regii.

În acelaşi timp, accesul la valorile culturale redescoperite sau nou create se desfăşoară într-un singur sens. Marile palate polarizează întreaga activitate ştiinţifică, artistică şi filosofică laică, oferind protecţie oamenilor cu vocaţie, investind moral şi material în favoarea lor, generând progresul, în opoziţie cu propria stare, angajată pe panta declinului.

Războaiele îşi pierd treptat caracterul de expediţii punitive asupra unui feudal rebel (sau a mai multora), ori în slujba (mai mult sau mai puţin) dezinteresată a mântuirii credinţei, devenind expresia politicii de stat. Aceasta are ca scop exclusiv câştigarea prin forţă a oraşului, a tezaurelor sale şi, prin urmare, asediile sunt urmate fără excepţie de jafuri cumplite. Singura regulă menţinută este impozitul regal.

Astfel, meseria armelor se vădeşte a fi cu adevărat profitabilă, instituţia mercenară una dintre cele mai puternice, iar dispreţul faţă de vieţile altora, dar şi de propria viaţă, echivalent cu şansa căpătuirii.

Perfecţionarea continuă a armelor, în special a celor de foc, necesită mari cheltuieli, dar înseamnă şi o creştere pe măsură a eficacităţii, atât în lupta de câmp, cât şi în asedii. Zidurile, oricât de groase, nu rezistă tunurilor, iar şanţurile cu apă nu mai pot fi considerate nici măcar obstacole temporare.

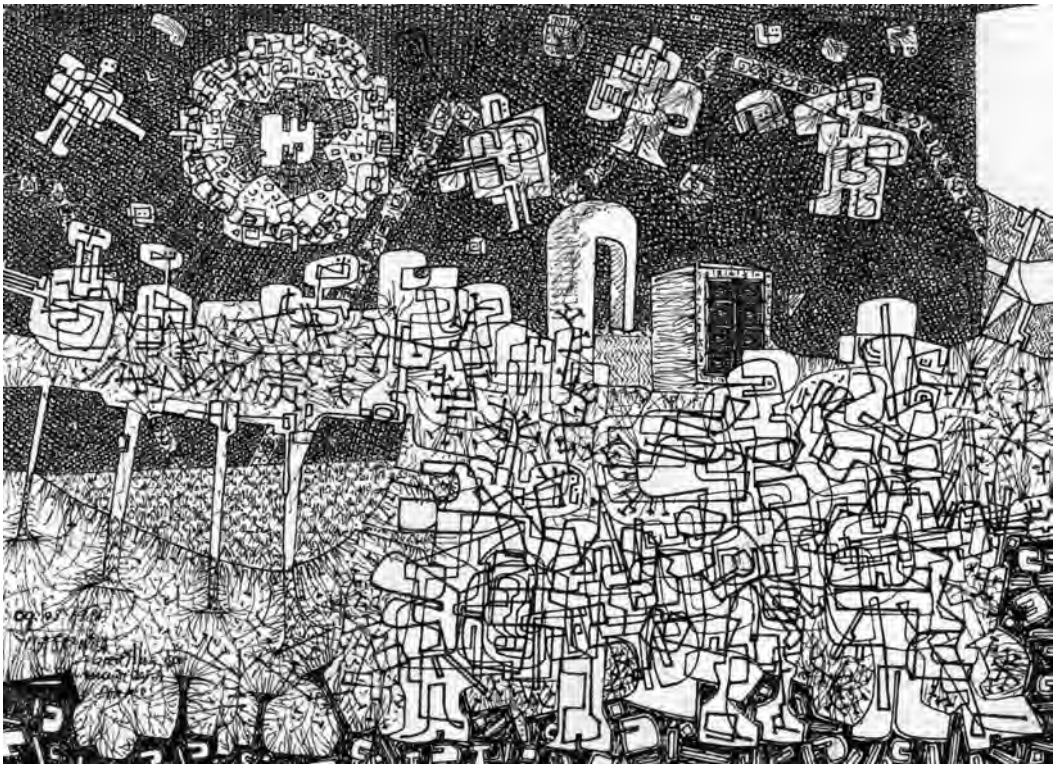

Grafică de Traian Abruda

Dănuț Ungureanu

Prin pulberea de aripi

ZIUA

Fratele mai mic Feodor nu avea habar nici măcar despre musca Bu. A aflat când, sub asprimea călduță a palmei cu care ar fi dorit să strivească vietatea, și-a găsit perna obrazului sfârtecată și plină de sânge.

— Fedi, am râs îngrijorat, ești mai nebun decât regele nostru! Vino aproape, să-ți vorbesc…

Era un muscoi mare, bătrân, cu toracele strălucind verde ca iarba. Palma fratelui mai mic Feodor aproape că-l dăduse gata. Bâzâia subțirel și poticnit, în vreme ce se rotea bezmetic, fluturând jalnic o aripă strâmbă. Armura minusculă, carapacea pe care mama natură le-a migălit-o tuturor celor din neamul său, îi scăpase de data asta viața. Ca și armele tăioase și abia vizibile cu ochiul liber.

— Hei, Pepe, a îngăimat Fedi, ce tot spui acolo?

Am râs din nou scurt și cam strâmb, căci n-aveam vreme de el. Am îngenuncheat în colbul drumului, silindu-l să facă la fel și să tacă. După aproape o oră de rugăminți și de scuze, excelența sa și-a luat zborul, disprețuindu-ne din înalturi. Își mai venise în fire, iar ai lui aveau să-l pună de-a binelea pe picioare. Eram batjocoriți, dar iertați, și oricum știam că nu se înălțase bine deasupra capetelor noastre nevrednice, că ne și uitase. Așa sunt muștele verzi Bu.

— Scumpule, am spus într-o doară, era să dăm de dracu'. Nu mai face asta niciodată!

Soarele era acum o jumătate de fruct de lămâi. M-am aplecat și-am apucat cu dreapta mânerul sidefiu al răzuitoarei mele. Cu stânga i-am aruncat-o fratelui mai mic Feodor pe a lui, și el a prins-o neîndemânatic, taman de la capătul cu cârlig tăios. Am crezut că o să plesnesc de râs. Fedi se supără rareori. A râs și el.

— Hai să ne-apucăm de treabă, hai să-ncepem odată! zicea printre sughițuri și ochii îi străluceau.

Am pornit-o, cu răzuitoarele pe umeri, spre gâtuitura pe care o face valea puțin înainte de-a pătrunde în oraș. Platforma sură de beton a stației de transformare aci sălta, aci cobora, ascunzându-se privirilor noastre în spatele coamelor verzi, prelungi, nenumărate. Părea că nu ne mai apropiem odată de ele.

Pe la jumătatea distanței, Fedi s-a oprit și m-a privit cu admirație.

— Ai avut dreptate, Pepe, când ai zis să mai așteptăm o noapte.

Și mi-a arătat cu vârful răzuitoarei ciorchinele de făpturi crescut pe barele de răcire ale transformatorului. Traful se vedea mic de tot, iar oamenii de-acolo ca niște bobițe, dar eu știam că o să avem de trudit nu glumă.

— Hai! i-am zis scurt.

Am urcat și am coborât din nou. Atunci am auzit răsuflarea prelungă și sincronizată a celor de-acolo și mi s-a părut, ca de fiecare dată, că ar fi un iz în aer. Dar știam că nu e nimic. Numai cel ce mânuise înaintea mea tija suplă a răzuitoarei a simțit poate ceva în aerul ăsta din preajma transformatoarelor. A lăsat, chiar la încheietura mânerului îngălbenit de sudoarea mâinii, un semn ciudat cu care nu mi-am bătut capul nici măcar un minut întreg.

Fratele mai mic Feodor s-a oprit suspinând lângă platforma de beton a stației. Ședea crăcănat acolo și din când în când lovea cu capătul ascuțit al răzuitoarei bulgării multicolori de licheni și cochilii goale ce creșteau cu anii în carnea cenușie a pilonilor. Lăsase capul mult pe spate. Când am ajuns lângă el, gâfâind, am ridicat și eu ochii. Cerul începuse să prindă scamă de nori.

Cred că erau cu totul vreo sută. Cei care izbutiseră să se prindă bine pe izolatorii de porțelan ori în ieșiturile cuvei moțăiau amețiți, dându-și ochii peste cap ori de câte ori, înghesuiți de viermuiala celorlalți, a celor veniți mai târziu, reușeau să fure o înghițitură de aer.

Spinările și picioarele tremurau tare, sub povara celor mai puțin norocoși, ce nu-și pierduseră încă speranța că se vor apropia mai mult de inima caldă a trafului. Acolo se zbenguiau curenți de inducție în stare să trezească și-un mort, și lor tocmai asta le trebuia. De asta aveau nevoie.

Mai slabii de înger, care nu se putuseră ține ca lumea în timpul nopții, că fusese și frig al dracului în noaptea aia, ori care veniseră târziu de tot, când nu mai era loc să arunci o privire, zăceau întinși pe betonul încă jilav, nezvântat de bătaia soarelui. Dinspre ei nu răzbătea nimic, nici măcar o adiere, un tremur, ceva. Carcasele înțepeniseră de-a binelea, dar dincolo de buzunarele și buzunărașele lor pâlpâia un fel de aură mortală. Nici că ne-am mai aruncat privirile înăuntrul costumelor.

„Îi dăm drumul?" m-a întrebat din priviri Fedi.

„Îi dăm drumul!" i-am răspuns pe potrivă.

Am icnit amândoi, săltând răzuitoarele de pe umăr, și ne-am apucat de treabă. Eu mă mișcam binișor pentru vârsta mea, iar Fedi se descurca și el cum putea. Mi-l dăduseră ucenic abia cu o săptămână în urmă. De voinic nu mă puteam plânge că nu e, și cu toate astea a obosit mai repede ca mine.

Să cureți traful, după o noapte ca aia care trecuse, îți trebuie ceva fibră ori îndemânare, și chestia asta n-o poți căpăta decât o dată cu scurgerea timpului.

Acum, ascultați:

Când arunci tija prelungă și subțire a răzuitoarei, să apuci cu capătul ascuțit al cârligului o carapace, o faci la început cu nepăsare, indiferent și cam la întâmplare, căci în talmeș-balmeșul de mâini, picioare și spinări de acolo ar trebui să fii orb și beat de vinul regelui nostru

ca să nu nimereşti ceva. Cu toate astea, ceva în mintea ta veghează să apuci bine ce-ai apucat, căci altfel s-ar putea ca răzuitoarea să scape pe alături şi să te pomeneşti pe spate, printre ceilalți. Necazul nu e prea mare, însă te face să oboseşti mai repede. Aşa i s-a întâmplat fratelui mai mic Feodor, cu totul de vreo cinci sau şase ori.

— Hai, băiatule, hai, îi spuneam fără să mă uit spre el, o să ne prindă amiaza!

Şi el se ridica, înjurând furios, şi se repezea încă o dată ca un berbec. Era încă necopt.

După ce cârligul răzuitoarei şi-a făcut loc printre plăcile verzi ale costumului pe care l-ai apucat, trebuie să roteşti tija iute, cu ambele mâini. Aşa eşti sigur că n-o să mai alunece.

— Oare cât să fie vremea? a cutezat Fedi, suflând greu.

Ce poți să-i spui? Dăduserăm jos mai bine de treizeci de carapace fiecare şi curgea apa pe noi ca după ploaie. Drept e că şi soarele se cățărase deasupra capetelor noastre, fără să dea semne că ar avea de gând să mai coboare de-acolo.

Oțelul strălucitor al tijei cântă mai grozav decât cea mai grozavă strună, şerpuind mai grozav decât cel mai grozav arcuş, când, opintindu-l în carapacea verde, îl faci să se arcuiască primejdios.

Pe urmă, cum îți vine mai bine, îl tragi brusc sau îl laşi să se destindă în voia lui, fără a părăsi o clipă mânerul sidefiu care ți se zvârcoleşte în palme. Dacă l-ai scăpat, te poți alege cu un ochi scos, ori şi mai rău. Vibrațiile puternice ce se nasc în trupul mlădios al răzuitoarei se transmit carapacei străpunse, făcând-o să alunece încet, apoi din ce în ce mai repede. Cel ce trăieşte încă înăuntrul ei e de obicei prea slăbit ca să se mai poată împotrivi…

— Băga-mi-aş! am zis înciudat.

— Ce-i? a făcut fratele mai mic Feodor.

Erau mai mulți bătrâni printre cei pe care îi dăduserăm jos şi câteva femei. Nu avuseseră destulă putere să se urce mai sus de-o lungime de tijă ori nu putuseră să răzbată dincolo de trupurile celor veniți mai devreme. Acum suflau greu, deodată, în vreme ce carapacele, lipsite de adierea energiei ce învăluia traful, mureau, erau pe jumătate moarte, erau moarte de-a binelea, îşi pierdeau elasticitatea vie, sugrumându-i.

… pe urmă propteşti bine talpa cizmei şi răsuceşti tija răzuitoarei în sens invers. Dacă eşti vreun molâu, ori ai chef de vorbă în vreme ce se răceşte carapacea, e de rău. Tija rămâne prinsă acolo, între plăcile moarte, ca-ntr-o menghină, şi nu o dată se-ntâmplă ca liniile fine de sutură, ce dădeau carapacei, cât timp era încă vie, o mobilitate de şarpe, să se închidă, hăcuind oțelul.

— Ptiu! mi-a scăpat iarăşi.

Fedi s-a sprijinit în mânerul alb şi m-a privit întrebător.

— Îl vezi pe ăla de sus de tot? O să avem de lucru cu el.

Dar până acolo a trebuit să desprindem tot mormanul de indivizi care se uitau la noi înspăimântați, fără să dea vreun semn că ar pricepe ce se petrece. Umbra morții îi umpluse de întuneric…

Ne cățăram şi noi după ei cum puteam. Fratele mai mic Feodor înjura din ce în ce mai urât ori de câte ori trăgea câte unul. Cădeau tot mai de sus pe platformă, dar n-aveau nimic. Carapacea moare atât de repede că încă din aer se preface în ceva dur ca betonul.

Când soarele mai avea puțin până să asfințească, am ajuns sus.

Cine ştie ce şmecherii învârtise ca să se ridice până acolo. Se ținea bine de tot, şi ştiam şi de ce. De când luasem răzuitoarea în mână, mai avusesem parte de vreo doi ca el, aşa că fumasem trucul. Făcuse în aşa fel încât părțile ce-i acopereau picioarele şi brațul stâng se întăriseră separat, lăsând neatins tot restul carapacei. Din cauza asta aveam să trudim din greu ca să-l dezlipim de pe izolatorul de porțelan, din îmbrățişarea pentru care se luptase atât.

Când am ajuns aproape de el, m-am dat fără voie înapoi. Avea privirea limpede ca şi a mea sau a fratelui mai mic Feodor. Îşi ținuse brațul drept liber şi s-ar fi putut folosi de el ca să-mi facă mizerii.

— Ce vreți? a întrebat cu voce scăzută. Nu cer nimic Stăteam aici liniştit.

Fedi l-a apucat de-un picior, dar mie îmi venea să râd văzând cum îl priveşte tipul. M-am aplecat şi-am văzut că jos, pe platformă, aluneca noaptea. Nu mai mişca nimeni acolo, în afara războinicelor roiuri de muşte verzi Bu. Excelențele lor bâzâiau preocupate, poposind în răstimpuri pe carapacele obosite, ridicându-se iarăşi. Mii, sute de mii mişunau înăuntrul lor, zăngănindu-şi armurile pe care ultimele raze de lumină le prefăcuseră în tot atâția licurici neastâmpărați.

— Nu poți rămâne aici! am zis blând. Hai, închide ochii şi fii băiat cuminte!

DIMINEAȚA

De dimineață, toate erau la fel ca înainte. Fratele mai mic Feodor câştigase experiență de o zi. Eu îmi curățam mâzga de pe ghete cu capătul ascuțit al răzuitoarei. Şedeam amândoi tolăniți în iarbă, la o azvârlitură de băț de platforma trafului, fiindcă musca verde începuse să-şi orânduiască treburile pe-acolo. Îşi punea ouăle sub acoperământul sigur al celor mai bine de o sută de carapace.

Pe când ne pregăteam să desfacem merindele, a răsunat, la început încet de tot, apoi din ce în ce mai tare, uruitul porcilor. Alaiul s-a ivit ceva mai târziu, defazat, întâi dublura imaginilor, mai ştearsă, apoi făpturile adevărate. Se stârnise un nor uriaş ca de colb, dar nu era colb, căci noaptea abia fugise, erau miliardele de aripi minuscule, străvezii, ale sfintelor, nobilelor muşte verzi Bu care-şi dăduseră gloriosul sfârşit în zilele din urmă, şi alte miliarde, ale celor vii, ce-l însoțeau pe regele nostru nebun. Fedi rămăsese cu îmbucătura în gură.

— Nu te teme, am zis, ei nici nu te văd, atât suntem de neînsemnați!

Aşa era. Nu vezi fiecare frunză, fiecare piatră pe lângă care calci.

Erau trei porci, trei râmători de stele, şi cam la vreo treizeci de cai. În urmă, un melc uriaş venea greoi, cu cochilia plină ochi cu de-ale gurii şi tot ce mai trebuie unui popas. Regele nostru ieşise la iarbă verde. Cum aveau să treacă chiar pe sub nasul nostru, am stat mai departe tolăniţi.

Porcii stelelor, care, zice-se, au adus cale de-atâţia ani-lumină containerele cu sămânţa din care ne-am tras, au trecut scuturându-şi şuncile metalice. Făceau un zgomot de groază căci îşi pierduseră mai bine de jumătate din ajutaje. S-au învârtit grohăind în jurul trafului, aproape un sfert de ceas. Piloţii numărau din spatele hublourilor carapacele pe care le aliniaserăm, eu şi Fedi, încă de cu seară. Pe urmă au mers mai departe. Nu le convenea locul. Nu putuseră ateriza.

Au trecut călăreţii, frământând iarba nepăsători. Caii lor aveau toţi panaşe verzi şi valtrapuri de staniol. Călăreţii erau goi. Pe urmă, a trecut carul regelui nostru, împins de sumedenie de curteni.

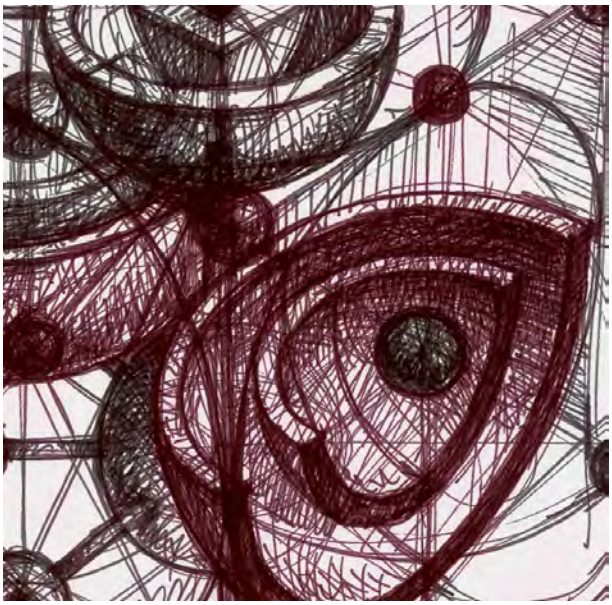

Grafică de Sergiu Zegrean

În vremea asta, fratele mai mic Feodor începuse din nou cu întrebările. I-am zis de o mie de ori că întrebările nu sunt pentru oameni, dar el e prea tânăr ca s-o priceapă.

— Pepe, a făcut, dacă eu n-am voie să terciuiesc o gâză din alea scârboase, care sunt cu miile pe-aici, ea de ce are voie să mă sâcâie pe mine?

Dar eu începusem să mănânc liniştit. Alaiul regelui se oprise în preajma staţiei de transformatoare, ceva mai încolo, şi-acum despachetau toate cele. Porcii stelelor se potoliseră.

— Mănâncă, bă, ce tot vrei de la mine? am zis cu gura plină. Pe urmă mi-a părut rău. Uite cum stau lucrurile, frăţioare:

Colbul, iarba, pietrele şi cochiliile melcilor pierduţi sunt ca să le poţi călca în picioare. La fel şi miliardele de aripi străvezii ale muştei verzi verzi moarte de nu prea multă vreme. Dar asta e cu totul altă poveste. Deasupra tuturor sunt cei pe care i-am dat aseară jos de pe cutia călduţă a trafului. Deasupra lor suntem noi.

— Şi deasupra noastră? a întrebat fratele mai mic Feodor, orânduind pe o năframă un pumn de nuci.

Mâncam nuci şi din când în când sorbeam o înghiţitură de vin roşcat ca ierburile colinelor toamna.

— Deasupra noastră, l-am povăţuit, este calul învelit în staniol, care te poate strivi sub călcătura copitelor ghintuite, dacă nu eşti atent. Şi călăreţul gol care îi mânuieşte frâul. Şi melcul cel mare, care vine pe urmă, cu cochilia plină ochi cu de-ale gurii. Apoi ceilalţi şi, deasupra tuturor, excelenţa sa, sfânta muscă verde Bu. Peste armura ei strălucitoare, chipul senin al regelui nostru. Gata!

Fratele mai mic Feodor a sughiţat şi s-a apucat să mănânce. Parcă se băteau flămânzii la gura lui. Iar eu obosisem vorbind.

Regele nostru poruncise să se facă muzică, deci acum toată lumea din alai făcea muzică. Era un zgomot infernal. Pe urmă, el s-a declarat mulţumit. Cu un semn, a adus liniştea, tolănindu-se în jilţul asimetric de sticlă verde. Zece fecioare l-au înconjurat, unduindu-şi trupurile, şi s-au aşezat cuminţi. Cele care stăteau în partea jumătăţii de om a regelui nostru aruncau din când în când cu flori, ori îl stropeau cu parfum din mici recipiente păstrate în căuşul palmei. Celelalte ungeau cu miere galbenă membrele jumătăţii de muscă sau lustruiau cu blană de jder faţetele strălucitoare ale ochiului.

— Pepe, a declarat fratele mai mic Feodor, mie mi-ajunge! Plesnesc!

A desprins de la cingătoare ulciorul cu vin, primit odată cu răzuitoarea cu care-ţi câştigi pâinea. Eu l-am privit cam chiorâş, dar pe urmă am râs, căci, oricum, în ziua aceea şi în cea următoare eram liberi, nu s-ar fi sinchisit nimeni de noi. Am început deci să ni-l pasăm unul altuia, plescăind pofticioşi.

— Hai să ne dăm mai aproape, să vedem şi noi ce şi cum! m-a înghiontit Fedi.

— Să vedem ce? m-am mirat.

— Cum se îmbată jumătatea de om a regelui nostru, şi apoi cealaltă, din stânga, aceea de muscă păroasă. Cum se războiesc pe-o tăviţă aşezată dinaintea ochilor lui, numai unul omenesc, cohorte de muşte verzi Bu, ca să-i facă plăcere regelui nostru nebun şi să-l înveţe din tainele frumoase ale luptei. Cum face semn regele nostru să fie aleşi dintre curteni aceia care-au greşit ori care nu-i mai sunt pe plac. Şi cum li se stoarce vlaga carapacelor vii din care nu mai pot ieşi singuri.

Pe mine m-a pufnit râsul.

— Păi dacă ştii toate astea, ce nevoie mai ai să te dai aproape de ele? Poate ţi-ar plăcea şi ţie un costum din alea. Vezi că ele sunt vii cât timp i se năzare regelui nostru să fie. Ele te apără de orice, când trăiesc, şi de boală şi de nesomn şi de muşcătura haină a gerului. Şi de cea a lupului ori a duşmanului de moarte. Cu ele au străbătut căile dintre stele, sărind sau târându-se, după cum i-au ţinut puterile, fiinţele slabe care-au mânat, cu mii şi mii de ani în urmă, porcii stelelor către meleagurile astea binecuvântate. A fost poate singurul lucru bun pe care l-au adus cu ele şi pe care l-au lăsat în urmă,

înainte de-a li se pierde semnele. Cel puțin așa spun poveștile acestor locuri minunate, fără seamăn.

Așa și carapacele… Când regele poruncește să nu li se mai dea voie să se adape cu energie de la izvoarele palatului, ele devin trebuincioase doar mușchiului verzi. Ea își pune acolo ouăle după ce, bineînțeles, eu și cu tine i-am dat jos de pe traf pe cei ce voiau să-și mai lungească un pic zilele.

Fratele mai mic Feodor s-a arătat convins, dar nu prea mulțumit. Eu știam că el ar fi vrut într-adevăr să meargă acolo și să se zbenguiască ori să râdă ca prostul, la bâzâitul gros și aiurit al regelui nostru. Vinul din ulcior îi trecuse lui în cap, în inimă și-n oase. Când porcii stelelor veniți de departe, din alte ceruri, căzuseră printre coline și containerele se spărseseră, amestecând între ele semințele tuturor celor ce viețuiesc în lumea noastră, nu se scrisese pentru fratele mai mic Feodor că ar putea, peste mii de ani, să se afle printre ăia care benchetuiau acum lângă traf.

— Și-apoi, am zis, poți oricând să te duci pe-acolo, că doar ți-am spus, ești așa de neînsemnat încât n-o să te vadă nimeni.

Dar pe urmă am mai băut și chiar, după o vreme, ne-am luptat puțin cu tijele frumoase ale răzuitoarelor. Fedi era voinic și puternic, iar eu, îndemânatic. M-am gândit că parcă am fi amândoi niște războinici viteji, mai ceva decât Bu, apoi nu m-am mai gândit la nimic, căci toate se strânseseră alandala la mine sub țeastă. Fratele mai mic Feodor mi-a făcut cu cârligul ascuțit al răzuitoarei o tăietură piezișă pe frunte și mi-a acoperit-o râzând cu iarbă și aripioare străvezii.

— Gata, a strigat, nu mai pot, gata! Gata!

Stăteam amândoi, eu și fratele mai mic Feodor, trântiți în iarbă, și alaiul regelui, tabăra lui toată erau acum un carusel multicolor care se rotea din ce în ce mai repede în fața ochilor noștri. Porcii stelelor dormeau, caii își suflecaseră valtrapurile de staniol, rontăindu-și panașele. Sutele de mii de mușchi verzi Bu fojgăiau grijulii și cu credință pe trupurile adormite ale regelui și celor zece fecioare. Rămăseseră treji doar călărețiii goi, neclintiți, și câteva carapace care se-nghesuiau spre barele de răcire și farfurioarele de porțelan ale trafului.

Iar eu, de la o vreme, tot îl priveam pe Fedi bâțâind din cap, și el se scula, adică o imagine a lui se scula în picioare și o alta rămânea jos în iarbă, lângă mine, beată ca și mine. Apoi Fedi acela din picioare o pornea grăbit spre tabăra adormită a regelui nostru. Pe urmă, o altă imagine a lui se scula și o pornea zorită într-acolo. Și apoi o alta, și o alta, și tot așa. Eu țineam răzuitoarea pe genunchi și nu puteam spune nimic…

Marcel Luca

Întâlnire eșuată

Lui Constantin Cozmiuc (1952-2007),
autorul *Maidanului cu extratereștri*

Pe-un maidan timișorean,
Au sosit extratereștrii:
Vin din spațiul klingonian,
Între noi, umili pedeștri.

Stau Străinii în uimire,
Pironiți ca de blestem –
Nu-i prezent la întâlnire,
Cel mai important Boem!

Pe Lacteea Cale-o lotcă
Navighează fără vele;
Prietenii închin-o vodcă
Spre siajul lung de stele.

Domnul nu s-a-nduplecat:
Neavând Imunitate,
Scriitorul a plecat,
Singur, în Eternitate.

Printr-un vortex de lumină
Ce transcende o Fereastră,
Coco-i duhul ce suspină:
„Timpul este umbra noastră”!

Și-uite-așa, între pedeștri,
Ca-ntr-un vis cozmiuccian,
Stau stingheri extratereștrii,
Pe-un maidan timișorean…

23 Octombrie 2007

Laurențiu Nistorescu

Statuia
(fragment)

Marcus

Mogâldeața de zid pe care copilandrul călăuză i-o arătă lui Marcus nu putea fi cetatea – ori dacă acela era locul, însemna că cetatea se năruise de mult şi asta nu-i dădea speranțe că va găsi acolo ajutorul căutat.

Oşteanul care-l ținea în şa pe băietan îi ghicise gândurile, pesemne; se întoarse spre el şi, după ce copilul încuviință din cap, îl pofti să descalece:

— *Stăpâna ne-o zis să te ținem aici s-o aştepți, că la noi curtea se face unde vin măriții, nu-ntre ziduri*.

Întrebă de ce nu şi primi lămurire: pe vremea când moşul lui Omharus s-a făcut văzut prima dată aici, iar orăşenii i se plecaseră să-i dea plată pe pace, cei Dinăuntru i-au vânturat noaptea oştirea aceluia, şi pe orăşeni i-au scos cu de-a sila din cetate, punând să se surpe zidurile, ca să nu fie altul stăpân pe locuri.

Până ce călărețul i-a spus toate acestea, din crângul alăturat au început să iasă spre ei, pesemne la chemarea unui alt oştean, pâlcuri de pământeni, cu deosebire dintre cei tineri, care, fără să le acorde prea multă atenție, s-au apucat să ridice două corturi mari. Marcus încercă să-i cuprindă dintr-o privire, mai ales pe flăcăii buni de luptă, drept pentru care făcu câțiva paşi înapoi, spre ceea ce văzuse la descălecat că era o dâlmă de pământ – şi fu cât pe ce să se împiedice de o fetişcană scundă, dar cu brațe puternice, care se ostenea să scoată din bordeiul ce închipuise dâlma aceea un braț de pânzeturi:

— *Da ti-i da şi mata mai încolo*, îl repezi fata, care se aplecă totuşi în fața lui ca în fața vreunui boier, mai mult ca să-şi ia parte dacă bărbatul din față chiar va fi fost aşa ceva.

Limitanensul îi zâmbi îndatorat şi-i făcu drum, surprinzându-l pe unul din voinicii aciuiți pe lângă el la Salina că rânjeşte spre fată cu gând preaînțeles.

— *Hai, băieți, dați şi voi o mână de ajutor sărmanilor ăştia, să vadă stăpânii lor de ce sunteți buni*, îi îndemnă el îngăduitor, iar flăcăul cu privirea pofticioasă se repezi, aşa cum se şi aşteptase, să-i salte fetei greutatea din brațe, supunându-se apoi îndrumărilor ei ca un câine de pripas.

— *De Isanduros al nostru ce ştii?* auzi limitanensul chemare din spate şi, întorcându-se, o zări pe cea aşteptată: maica micului Omharus, căci numai ea putea fi, stătea într-un leagăn purtat între doi cai mărunți, încercând şi nu prea să ascundă cu poala mantiei purpurii, dar cam decolorate, pe care-o purta ca semn al unui rang înalt, un beteşug la piciorul drept.

Înainte să-i răspundă, păzitorii stăpânei, patru la număr, îi făcură semn să se plece; îi ascultă, spre plăcerea femeii, apoi îi dădu de ştire că se întâlnise cu cel numit la Drobeta, dar cu destulă vreme în urmă, şi că-l aşteptase la vremea tocmită mai mult de o săptămână, până s-a încumetat să vină singur, din partea alor săi.

— *L-au prăpădit, numai asta poate fi*, oftă stăpâna, şi-l chemă să intre în cortul mai mic, ridicat mai în marginea crângului, unde, avea să vadă oşteanul marginii de împărăție, fusese adus un jilț regal.

Pe jilțul acela stătea un copil aidoma celui care-i fusese călăuză, înveşmântat ca un porfirogenet, în vreme ce pe băietanul de-l întâmpinase nu-l mai putea distinge dintre cei doisprezece aşezați direct pe pământ, în locul strâmt dintre scaunul domnesc şi paravanul din spate al cortului. Tot în fața jilțului fu aşezată, cu tot cu leagăn, şi stăpâna; la semnul ei, se aşeză alături, laolaltă cu unul din curtenii ce luase, deja loc, iar acum se străduia să desfacă un sul de piele, pe care cineva nu foarte priceput desenase o hartă a ținuturilor de la Dunăre.

— *Dacă e să ne dăm oştile pe care le cereți, vrem mai întâi să ne încredințați că şi alții vor face la fel şi că luptătorii noştri vor fi cel mult unul din cinci*, rosti de la locul său, cu glas cumpătat şi cu grijă să nu strâmbe nimic din cele ce-i şoptise în ureche curteanul trimis de maica sa, micul Omharus.

Limitanensul îl asigură că altminteri nici nu se putea face ceva şi că are temei că va găsi lângă Dunăre chiar şi mai mult decât atât.

Mai era ceva de ştiut, însă:

— *V-au povestit, poate, călugării fugăriți de Contra-episcopi, despre zisa unuia, Zooras…*

Theotim

Pe Theotim şi pe însoțitorii săi, limitanensii castrului de la Sucidava s-au îndurat cu greu să-i lase înăuntru. Încercarea cărturarului de a-i îmbuna arătându-se gata să le arate cărțile de dregătorie pe care avea la el nu avu nici o şansă: flăcăii adunați ciorchine în turnul porții îi strigară că nu ştiu să citească, cu o pace în voce de parcă Theotim era cel care ar fi trebuit să se ruşineze de ştiința sa. Doar Gherman, care le spuse că şi el fusese o vreme străjer la Transmarisca, şi-l avusese căpitan pe un anume Lucius din Sucidava, le câştigă încrederea, câțiva dintre limitanensi amintindu-şi că acela mai era în castru la intrarea lor în slujbă. Când se văzură înăuntru, cei trei înțeleseră imediat două dintre motivele pentru care păzitorii castrului se codiseră să-i primească. Cel dintâi era că, în afara celor cu care se certaseră pe zid, în fortificație se mai aflau doar alți vreo patru-cinci oameni, unul dintre ei fiind rănit rău, iar alți doi, prea bătrâni să mai fie în stare să mai urce pe schele. Pe celălalt, iscoada de se dăduse băieş la Tomis i-l arătă lui Theotim cu un

gest atât de discret, încât grămăticului i se păru o clipă că omul doar alungase o gâză din dreptul frunții: în mai multe locuri, zidul castrului era proptit cu pari de lemn să nu se prăbușească.

— *Ar cădea numai dacă s-ar propti în el o scară de asalt*, îi şopti băieşul în elineşte lui Theotim, făcându-i pe flăcăii care le stăteau împrejur să le arunce o privire din care să înțeleagă că dacă nu le vorbesc limba să priceapă şi ei, va fi de rău.

— *Omul meu se miră că Stăpânirea nu v-a ajutat să reparați cetatea*, le traduse cărturarul, ca să-i domolească.

— *Omul tău trebuie să fie din casa lui Marcellus, nepotul nevolnicului ăla de basileu al vostru, că-i cam seamănă*, îi răspunse unul din cei doi bătrâni, neobosindu-se să se ridice din pragul barăcii de arme. *Şi n-aveți voi grija locului ăsta, că nu suntem noi atât de proşti să şi dormim în dărăpănătura asta…*

Gherman apucă să-i întrebe de ce mai stau atunci în castru, dar, înainte de a primi răspuns, Theotim se întoarse spre băieş şi-l întrebă în limba locului care-i treaba cu Marcellus generalul.

— *Au dreptate, oftă acesta, din casa lui Marcellus sunt, n-aş mai fi fost…* Lucius îi era numele şi, din spusele lui, pe care Theotim nu punea nici un preț, era fiul generalului cu una din slujnicele de la curte, singura grijă față de el a nepotului de împărat fiind să-i găsească o slujbă în crăinicia ostăşească.

— *Eu sunt de părere că minți, dar ştii s-o faci cu meşteşug*, vorbi, în numele celorlalți, unul dintre limitanensii în putere. *Moşul nostru, care ne-a învățat la arme, n-are de unde să ştie cum vor fi arătând oamenii basileului, că n-a călătorit mai mult de patru ore departe de casă. Da-i grija voastră cine sunteți şi cine-ați vrea să fiți, noi v-am primit aici să nu vă bată ploaia şi cu altceva de folos nu prea vă putem fi – de nevolnicia ălora mari ai împărăției, nici mâncare nu primim, necum arme sau bani să dregem castrul. Şi, la drept, nici nevoie n-avem să ne spetim la zidurile astea, că nu pe noi ne-or apăra la război şi casele ni-s peste deal, după pădure*.

— *Şi ce mai e după pădure*? întrebă Theotim, *nu cumva vreo oaste de-a voastră cât a ducăi de la Drobeta*?

Flăcăii râseră, înțelegând că învățatul le-a priceput rostul în castru, de momeală pentru rău-voitori, iar oaspeții râseră împreună cu ei, apoi se aşezară la vorbă şi căzură la învoială.

Filip

Se trezi abia spre amiază, cu mintea limpede, dar cu o foame de lup. În încăperea cealaltă se auzea o forfotă din care înțelese că multe femei purtau de grijă, acum, de hrana pentru el; dar numai mămuca lui Constantin intra să-i aducă, pe rând, câte-un vas plin, o nouă bucată de pâine ori o tipsie cu bucăți de pasăre ba fierte, ba rumenite în foc, iar pe el faptul ăsta nici nu-l miră, nici nu-l supără. Femeia îi vorbi doar spre sfârşit, şi doar ca să-l îndemne să înghită o fiertură amară şi să-i spună

Consuela Grigorescu – „Spații IV”

că-i ceasul plecării. Când ieşi în pragul casei, descoperi că alaiul cu care plecase din Drobeta se înmulțise cât o oaste de scaun ducal. Înfiripat lângă el ca din văzduh, Constantin îi lămurea rostul fiecărui pâlc rânduit de-a lungul drumului mare şi dincolo de cât cuprindeau ochii, sub streaşina pădurii. Mai aproape de casa în care găzduiseră, steagul de limitanensi care plecase din Drobeta se întregise cu cetele răzlețite pe drum şi cu un număr nu prea mare de călăreți pe care târgoveții cetății Teodorei îi tocmiseră să dea ajutor oştenilor, cu gândul la negustoriile viitoare. Luptătorii vechiului Contraepiscop erau şi ei în rând, mai puțin nepotul aceluia, care era totuşi îndeajuns de înzdrăvenit să stea în capul oaselor pe osia carului în care fusese adus şi să dea ajutor unui fruntaş de limitanensi la socotitul proviziilor şi armelor. Vreo treizeci de care cu merinde şi tot atâtea perechi de cai fără şea fuseseră aduse de mulțimea de tineri stârniți spre Mediana de căpeteniile de vale şi, mai ales, de popa mare din Tivsc, făcându-l pe Filip să murmure, pentru el şi copilandrul de-alături, că nu din întâmplare li se întretăiase drumul cu oamenii aceluia.

— *Bineînțeles că nu din întâmplare, ci pentru c-aşa-i rânduiala aici, să ştie fruntaşii satelor cine şi de ce le calcă drumurile*, îi răspunse starostele de oieri în grija căruia se dăduse, iar după ce strigă câteva porunci blânde către doi limitanensi, bunelul lui Constantin se întoarse să-i mai spună ceva: *De la Tivsc ne-au trimis rugăminte să nu ne îndreptăm spre ei, că aşteaptă o solie gepidă – dar arme de la ei şi de la Amicia ne trimit pe Maris spre Cedonia, să le ajungem noi din urmă… Că trebuie să ne tăiem cale prin munte şi-om merge mai încet*.

— *Până la urmă, o să fie război, nu-i aşa*? se pomeni întrebând Filip, mirându-se de sine însuşi de împăcarea cu care vorbise de război.

— Asta numai Cel de Sus ştie, noi ne-am învoit să te ducem la Cedonia, că ori din tine, ori din cel pe care-l vor aduce cei Dinăuntru, până în luna următoare o să facem basileu nou.

— Şi când aţi făcut învoiala asta? mai întrebă scholarul, dar ghici răspunsul înainte să termine de vorbit: *Când m-aţi luat în grijă în tren, eram deja cumpărat, nu?*

Ivită cine ştie de când în prag, mămuca lui Constantin îi şoptise din nou că nu-i, încă, vremea să fie lup, alegându-se din pricina asta cu privirea mustrătoare a bătrânului. Îmboldit de visul din care-l trezise vrăcița, Filip ridică ochii cutezător către staroste, dar se ruşină repede şi întoarse capul. Cu coada ochiului, mai apucă să vadă zâmbetul a ocrotire cu care omul îi învălui pe amândoi. La urma urmei, vândut şi cumpărat era de dinainte de a se naşte.

Marcus

Câtă vreme Marcus îşi depănă povestea despre mersul statuii din proorocirea lui Zooras, curtenii şi păzitorii maicii micului Omharus ascultară şi nu prea cele ce se spuneau, făcându-l pe căpitanul de limitanensi să-şi facă gând că poate aceştia nu înţelegeau limba pământească ori, dimpotrivă, că o pricepeau prea destul, dar erau de părere că oşteanul băsnuieşte şi, atunci, n-ar fi înţelept să-şi trimită fârtaţii spre moarte pe urmele sale. Din asta era adevărat doar faptul că pentru unii dintre ascultători limba în care vorbea Marcus era străină, drept pentru care aşteptau ca ceilalţi să le tălmăcească, în şoaptă, povestea. Când cuvintele lui Marcus ajunseră cu tot înţelesul la urechile lor, feţele celor mai mulţi dintre ei se întunecară şi, ca şi când asta nu era de-ajuns, la un semn dat de curteanul ce purta vorbele între stăpână şi micul Omharus, cei doisprezece băietani aidoma acestuia se ridicară şi începură să jelească, învârtindu-se unii în jurul celorlalţi şi zgâriindu-se pe obraji. Cu totul nedumerit, oşteanul de la Drobeta îşi pipăi spada şi aruncă o privire spre intrarea cortului, sperând ca măcar cei doi flăcăi pripăşiţi pe lângă el la Salina să-i fie pe-aproape. Înţelegându-i poate temerile, maica micului Omharus se ridică din leagănul său şi făcu doi paşi şchiopătaţi către Marcus, oprind cu o fluturare a mâinilor litania din cort:

— Dacă a sosit vremea ca statuia aceea să păşească, o să pleci de-aici cu toţi oştenii noştri şi cu noi înşine, chiar dacă numai tu singur o să te mai legi că lupţi! Apoi adăugă, aşezându-se obosită pe jilţ, în locul copilandrului care-i sări în braţe pe potriva vârstei sale: *Zooras e de-al nostru şi de-al celor Dinăuntru, poate mai mult de-al nostru, şi zisa lui e semnul de adunare… Acum mănâncă, spală-te, dormi dacă ai nevoie, cere-i străjii mele o făţucă dacă vrei, dar până la miezul nopţii să fii gata să mergi cu copilul meu la râpa verde, să-ţi dea şi cei Dinăuntru ajutor cât socotesc şi ei.*

Leontios

Ceasul mesei sosise şi pentru Leontios şi cărturarii în mijlocul căruia fusese trimis ca, pe vremuri, creştinii între lei, numai că, înainte de a lua loc acolo unde i se făcuse semn, adică lângă prea-rătăcita principesă Irina, o însoţitoare în veşmânt de închinată, pământie la faţă şi purpurie la culoarea vălului, îşi făcu loc printre servitorii cu bucatele şi, chiar înainte ca principesa să-i dea îngăduinţa să vorbească, rosti dintr-un suflu:

— Nenorocire, mărită, a răposat Strălucitul!

Trăgând cu coada ochiului la Meseldec, Leontios se ridică în rând cu ceilalţi, gata de vreo rugăciune. Irina stătu, însă, în cumpănă, apoi întinse mâna către coşul cu pâini nedospite, rupse dintr-una şi, făcându-le semn tuturor să se aşeze la loc, le mulţumi pentru grija pe care-o arătau prea bunului stăpân:

— Ştiţi că Basileul, să-l ocrotească Cerul, a mai murit şi acum trei săptămâni, şi pe timpul cursei de cămile de la hipodromul Hieriei, şi vara trecută. Până la moartea de pe urmă mai are prea-bunul destul, în adormirile de-acum doar ţine sfat cu serafimii şi-n câteva ceasuri e iarăşi printre noi, să ne ocrotească. Haideţi, mâncaţi şi beţi pentru sufletele voastre, că al Strălucitului ştie pe unde să colinde!

Sergiu Nicola – „Valuri”

Lucian Sava

Ziua Celui-Care-Plânge-Că-Trăieşte
(Capitole: In my memory)

Exact în momentul în care se aşteptase mai puțin, primise lovitura aceea teribilă. Era spre sfârşitul capitolului întâi. Semnele acelea ciudate, care i se perindaseră prin minte înainte să-şi amintească de el. Se plimba pe o alee, singur, lumina lunii cădea firesc pe lume. Atunci a realizat că după capitolul întâi urmează un al doilea. Cum începe şi cum se termină? Cunoştea refrenul acelei melodii care se auzea în apropiere. Mii de tineri dansau acolo, hipnotizați de beat-ul teribil. „And darkness falls into my eyes…". Graba cu care se depărta de acel loc îl făcea să creadă că pământul nu se mişcă, el este melc şi, ca broasca țestoasă, e în competiție cu iepurele. În seara aia a găsit 50.000. Bancnota albastră care era biletul lui de îmbarcare spre Pepsida îl aştepta. Trecuseră mai mulți pe lângă ea, dar numai când a ajuns el în acel loc dreptunghiul albastru prinse lumină. Aşteptă să vadă dacă n-o ia vântul. Muzica nu se mai auzea şi luna se ascunsese după cortina dimineții. Apoi a adormit, ca să viseze.

* * *

Avea o viață gâtuită, ca de clepsidră. Toate promisiunile pe care i le făcuseră la naştere ursitoarele au fost minciuni. Nimic nu s-a împlinit. Femeile veniseră moarte de bete să profețească. Apoi a văzut televizorul. Imaginea era împărțită, pe verticală. Negru total în partea dreaptă. Printre pureci şi un bâzâit ca de alarmă, imaginea unei femei care citea ştirile încerca să se contureze pe partea stângă a ecranului. Bizar era că scosese tot din priză. Televizorul nu era alimentat, firul electric rătăcea răsucit sub covor. Ştecherul, ca un cap de şarpe, îşi crăcăna electrozii ca o tipă picioarele într-un film deocheat. Aşa visă până-l trezi transpirația. „Together we're dancing all night long". După faza cu televizorul a mers să-şi vadă prietenii. A rătăcit pe străzi. Se afla într-un oraş străin. Pe marginea şoselelor creşteau aluni şi scădeau bucurii. Alin s-a împiedicat într-o picătură de ploaie, a căzut şi sufletul i s-a murdărit cu mucuri de țigară. Îi era teribil de sete. Îi ardea gâtul după o Pepsidă. Pe măsură ce păşea, întunericul înghițea din ce în ce mai multă lumină. Tipa care tocmai trecuse pe lângă Alin arăta bine. Părea desprinsă de pe coperta unei reviste vechi de modă. Flutură tipului schilod de la poartă o legitimație şi intră-n club. Coborî cele zece trepte dintr-o răsuflare. Primul lucru pe care-l simți fu aerul. Muzica la o intensitate maximă, scuipată afară de boxe. Îşi răcori fruntea în cheia sol. Intrase-n lumea techno. Îşi încordă muşchii, se felicită pentru alegerea făcută şi începu să se mişte. În spatele lui, în fața lui, în dreapta şi în stânga mii de tineri făceau la fel. Spoturi de lumină rotundă le însoțeau mişcarea. Erau acolo toate culorile. Într-un colț, trei tipe îşi dădeau coate, râdeau cu gura până la urechi şi beau otravă. Alin le ochi printre două şuvițe de păr lăsate să crească pe frunte. Era înalt şi-i plăcea de ochii lui în copilărie. Femeile purtau cercuri fosforescente în jurul gâtului. Una avea părul lung, cealaltă scurt şi a treia deloc. Păreau că se ştiu de secole şi, ca să nu se plictisească, făceau schimb de nume între ele. Aşteptă să se termine melodia şi până să-nceapă următoarea ajunse lângă fete.

— Sunteți rude cu ursitoarele mele? întrebă el şi ele râseră, căci nu auziseră nimic. Scoase din buzunarul de la spate al pantalonilor o oglindă şi le fotografie. Una după alta, tipele rămaseră statui fără chip. Cea cu ochii albaştri se decoloră. Ailaltă, cu părul lung, opuse rezistență şi de aceea se răsfiră toată-n fuioare de fum când se descoperi fără trăsături. Din a treia mai era doar o lacrimă. Cum se poate una ca asta, să meargă televizorul de la sine, fără curent, fără ceva care să-i alimenteze circuitele? Arşița îi coborî până-n stomac. Avea nevoie de-o Pepsidă. Trebuia să se întoarcă acasă. Graba cu care se depărta de acel loc îl făcea să creadă că pământul nu se mişcă, el este melc şi, ca broasca țestoasă, e în competiție cu iepurele. Albastra de 50.000 îl aştepta. Biletul său de îmbarcare spre Pepsida, planeta pepsidelor. Să facă baie într-un râu în care curge numai Pepsidă, asta îşi dorea. Primise nu de mult un mail de la prietenul său. Îl avertiza să nu se atingă de albastră, că va ajunge în rai. La vreo două zile după, un amic comun i-a trimis un alt mesaj, sec: prietenul său se curățase. Murise de plictiseală. Când s-a întors acasă a aprins trei lumânări. Şi-a prăjit trei ochiuri, a îndepărtat gălbenuşurile şi a mâncat albuşul. Pânza aceea ivorie, cu găurele maronii, fierbinte. Aruncă televizorul pe geam şi primul capitol se-ncheie aşa, de la sine.

* * *

A fost trezit de cutremur. Muzica adâncurilor suna înfricoşător. Primul moment de conştiență i-a răsfirat în fața ochilor filmul păcatelor sale. De la ultimul la primul, rola de 8 mm se desfăcea cu repeziciune. Dialoguri, replici, cruste. Pierduse aşa o eternitate şi nu mai avea multe la dispoziție. Când războiul plăcilor tectonice se opri, găsi totul cu susu-n jos. Fetele ieşiseră din poze. Albastra se răsucea de durere pe perete, prinsă-ntr-o pioneză. Fetele ieşiseră albe. Una câte una îi aduceau lui Alin tăieturi din ziare în care se vedeau articole ce relatau crimele din Clubul Culorilor. Localul fusese închis de polițişti, până la elucidarea celor întâmplate. Sute fuseseră duşi la Secție, pe culoarele instituției mirosea a Pepsidă. Drogul suprem, pe care nici o instanță nu putea să-l interzică. Pepsida e un gând. Visarea e declanşată de

sunetele techno. Cercetătorii deplângeau starea în care riscau tinerii să ajungă. Copiii se năşteau gata drogaţi.

* * *

Na, găseşte acul în carul cu fum! Inspectorul Winston ştia că inevitabilul avea să se producă mai devreme decât anticipaseră colegii săi. Clubul Culorilor era scenă iminentă a crimei. Cele trei tinere, fiicele astrologului Disc Plex, sunt primele victime ale Pepsidei. Drog uşor, de origine internă, Pepsida era un gând care se manifesta prin crearea unei stări halucinogene pe ritmurile muzicii techno. Efectul Pepsidei apărea între 18 şi 25 de ani. Nici mai devreme, nici mai târziu. Cercetătorii stăteau cu sufletul la gură, să prindă primul lot de tineri care au experimentat Pepsida şi care au trecut de pragul critic. În câteva luni urma un val şi psihologii se înarmaseră cu tone de optimism să-i preia şi să-i reintegreze pe drogaţi în societate. Disc Plex prezisese ravagiile Pepsidei, dar nu şi moartea fiicelor sale. Poate că văzuse ceva în oglinda astrelor, dar nu spusese nimănui. *De teamă să nu fie el însuşi acuzat de crimă*, îşi explică inspectorul Winston. Şi se gândi că va fi al naibii de greu să-i prindă pe ucigaşi. Ipoteza sinuciderii fusese exclusă din start: Pepsida dă viaţă în timpul vieţii tinere şi efectele ei secundare se văd abia când corpul începe să îmbătrânească, după vârsta de 25 de ani. Goleşte tot. Fură. Desenează pe fruntea omului semnul omega în bold. Primii de după Pepsidă vor fi internaţi la ospiciu.

Mai sunt şi excepţii. Singurii care intrau în lumea de Pepsidă şi ieşeau din ea fără vânătăi ale creierului erau DJ-ii. Acei zei din spatele pupitrelor, care năşteau muzica. Aveau degetele enorm de lungi, subţiri. Ochi de pisică, nasul mic, buzele abia se vedeau. Se hrăneau cu paiul, căci în loc de gură se născuseră c-un orificiu. Cocoşaţi. Amprentele pielii erau canale perfect concentrice, întinse haotic pe zone de trup. Funcţie de zodia sub care vin pe lume, muzica pe care o nasc din corpul lor e mai agresivă, progresiv, mai soft, pop-house, fără riduri, techno curat, şi tot aşa, cum mai ieşea la iveală un DJ, cum se puteau auzi noi subgenuri, substituri de muzică electronică. Era pregătit terenul pentru venirea pe lume a omului-muzică, îmbinare perfectă între uman şi music-box. Cu subgenul trance părea să se-ncheie o eră. Inspectorul îi ştia pe DJ inofensivi, crescuţi în case speciale, ridicate la marginea oraşelor. DJ-ii erau percepuţi ca un tip aparte de persoane cu handicap. Oameni născuţi fără gură, înghesuiţi în ei, cu mâini şi degete lungi, o piele ciudată. Un DJ nu-i în stare nici măcar să fută ca lumea, darămite să ucidă, ştia Winston de la spioanele sale, Blondele Afvare. Rămâneau, aşadar, Pepsidoizii, pe lista sa de suspecţi. Care sunt mii.

* * *

E uimitor cum prinde viaţă viaţa. Din nimic. Când se întâlneşte totul cu imaginea sa răsturnată lumea începe să dispară. Atunci se moare. Itemii sunt reiteraţi de inspectorul Winston, care trebuie să hotărască dacă dispariţia a fost una filosofică sau modificată. Adică dacă s-a murit natural sau la mijloc stă o crimă. O statuie albă, fără chip, o pată neagră pe unul dintre cele trei scaune şi o lacrimă sunt singurele indicii pe care oamenii legii le au la dispoziţie pentru ca să dezlege misterul. Din mărturii, Winston auzise că Disc a intrat val-vârtej în Clubul Culorilor, c-un semn a oprit muzica, c-un altul şi-a deschis calea către masa unde se distrau cu câteva minute în urmă fiicele sale şi a zis:

— Aici erau. Acum nu mai sunt. E treaba Secţiei şi a inspectorului de-acum.

Şi a plecat. Au venit în urma sa poliţiştii-dulăi cu nări uriaşe. Locul era plin de droguri ordinare, folosite de cei cu vârste respinse de 18-25 de ani. Prilej de-ai duce pe toţi la Secţie. *Dar pe toţi*! ordonase Winston. Alin plecase fără să vadă că-n urma sa a fost razie mare. Când astrologul Disc Plex i-o luă înainte pe aleea întunecată, tânărul era absorbit de imaginea albastrei. Nu sesizase tremuratul oglinzii din buzunarul de la spate. Acum trecuse şi cutremurul, iar fetele îi arătau tăieturile din ziare. Hârtia de jurnal arăta ca nouă, de parcă nici n-ar fi ieşit din tipografie încă şi nici pe piaţă, la chioşcuri. De asta îi trecuse prin minte lui Alin ideea că fetele mistifică totul. *E o invenţie de-a lor, la fel au făcut şi la naşterea mea, au mînţit, proastele naibii.* Gândea poticnit, ca un calculator fără memorie, uituc. Avea 23 de ani şi deja se simţea îmbătrânit. Luă un pix de pe masă şi scrise: *Le-am ucis pe târfe. Pe toate trei deodată*. Când puse punct, hârtia sensibilă deja trimisese imaginea răsturnată a frazei unei surate de-ale sale, de pe biroul de lucru al inspectorului. Cuvântul *ucis* îi atrase atenţia lui Winston şi-n momentul în care se transmisese şi ultimul punct, inspectorul dărâma uşa de la apartamentul lui Alin. Cu două mâini ţinea pistolul şi cu cealaltă îşi ridică pălăria, în semn de salut. Alin era tolănit pe un fotoliu şi urmărea un film sexy pe computer. Trei tipe şi-o trăgeau una alteia şi, ca să nu se plictisească, îşi schimbau între ele numele. Alin răspunse la salut, îşi îmbrăcă pardesiul şi se simţi liber. Arşiţa îi ajunsese până-n vintre. Ardea după o Pepsidă.

Consuela Grigorescu – „Spaţii VIII”

Duşan Baiski

Țicneala vremelnică a lui Cuglă Văcarul

Vestea s-a răspândit fulgerător. A înnebunit Cuglă. Poate nici nu s-ar fi dat prea mare atenție unui asemenea fapt, dacă Măria Lunga nu l-ar fi văzut pe șeful de post ieșind din curtea lui Cuglă. Cum adică să iasă șeful de post din curtea lui Cuglă, văcarul satului?! Colac peste pupăză, peste numai un ceas, aceeași Măria Lunga l-a văzut ieșind din aceeași curte pe însuși secretarul de la Sfat. Oamenii au început să murmure, nevenindu-le să creadă. Din acel moment, Măria Lunga și-a scos în uliță scăunelul cu trei picioare, și-a aprins pipa și s-a pus pe așteptat. De unde au ieșit deja doi, trebuie să fie și un al treilea. Viața o învățase că la casa unde i se bagă-n sac doi pui morți, urmează și alții. Intuiția nu a înșelat-o. Spre seară, puțin după ce la biserica nemțească bătuse de șase, de la Cuglă ieși secretarul de partid. Zâmbea, dar când ajunse în dreptul ei, zâmbetul îi încremeni. Își închise repede gura, bombăni ceva și grăbi pasul. Abia ce trecuse o lună de când îi picaseră doi dinți, fiindcă, era absolut convins, îl deochease prăjina asta de țigancă. Măria Lunga îl privi nu atât mirată, cât intrigată. Intrigată din două motive. Pe de-o parte, fiindcă până a reușit s-o facă membră de partid, secretarul a fost cu ea doar lapte și miere, iar acum nu i-a spus nici măcar bună ziua, iar pe de altă parte, fiindcă de la Cuglă nu ieșea nimeni zâmbind. Pentru simplul fapt că nimeni nu intra.

Se ridică de pe scăunel și se apropie încet de gardul lui Cuglă, doar-doar l-o vedea, să-l întrebe ce s-a întâmplat. Numai că nenorocitul nu era în curte. De intrat nu îndrăznea, deoarece dârză-n cur, cum îi spunea ea, o acuzase alaltăieri că-i deochease cocoșul credli și acesta nu mai cuciriga de-atunci defel. În clipa când vru să se retragă, din casă răzbătură voci. Apoi ușa de la tindă se deschise larg și-n cadrul ei se ivi nimeni altul decât Cuglă, cu un zâmbet până la urechi. Măria Lunga încremeni. Alături de văcar se ițea chipul rotofei al popii Donu. Zâmbea și acesta, chiar dacă ceva mai reținut. Îl bătu amical pe Cuglă de câteva ori cu palma pe umăr, apoi ieși din casă și se îndreptă spre poartă. Atunci, dinspre cocina goală se auzi cucurigatul pițigăiat al cocoșelului credli. Cuglă părea că nu-l lua în seamă. Îl petrecu pe popă până-n stradă.

— Mă! strigă Măria Lunga după el.

— A?

— Ce-i?

— Crap cu…

Maria Lunga nu mai auzi și restul. Cucurigatul ascuțit al cocoșelului credli îi sfredeli timpanele. Cuglă nu se mai zărea. Intrase în casă.

A doua zi, Măria Lunga nu-și reluă, ca de obicei, hingheritul. Ca un făcut, parcă pentru a o împiedica să plece prin sat după găini și mâțe moarte, își strivise din greșeală fluierița din pană de gâscă. Dacă până atunci încă nu era hotărâtă să aleagă între a se duce și a rămâne, în clipa aceea se hotărî să rămână. O chinuia totuși părerea de rău că-l deochease iar pe cocoșelul vecinului și acesta nu mai putuse cuciriga pentru a-i da deșteptarea. Ori, în acest răstimp, poate Cuglă plecase de acasă. Doar ce-și scoase în uliță scăunelul și-și aprinse pipa de dimineață, că dinspre casa lui Cuglă răzbătu un cor de râsete. Se apropie de gard, să vadă ce anume se întâmplă în curtea vecinului. Curtea era însă pustie. În acel moment, dinspre bicărie se auzi o mașină. Măria Lunga se întoarse speriată. Ultima dată când văzuse o mașină pe ulița ei se întâmplase cu două luni în urmă. Fusese o mașină neagră, din care doi ciocli au descărcat-o pe baba Frosa, moartă. Acum era o mașină de lux, albă, mare, cu stea-n bot, care se opri la nimeni altul decât la Cuglă-n fața porții. Din ea coborî întâi un șofer șpițat, grăbit să deschidă ușa din spate. Apoi se dete jos un om mare, de la oraș.

Din casa lui Cuglă năvăliră să-l întâmpine pe domnul cel mare secretarul de partid, secretarul de la Sfat, popa Donu și, la urmă, însuși Cuglă. Se salutară în grabă și tot în grabă o luară-n înspre mănăstire.

– Mărio… – o strigă Pișta, vecinul de peste drum, pe Măria Lunga.

— A?

— Ce-i?

— Crap.

Pișta o luă repede în urma grupului. Măria Lunga i se alătură. Cei din față mergeau din ce în ce mai repede. În urma lor, din ce în ce mai mulți săteni. La capătul satului, lumea se opri să asculte o scurtă rugăciune a popii Donu. După care o luară iar din loc, înspre mănăstire. Domnul cel mare de la oraș spunea din când în când ceva și ceilalți râdeau în hohote.

Bărbații din față se opriră iar. Doar Cuglă se apropie tiptil de baltă. Ajuns la mal, îngenunche. Scoase din buzunar o bucățică de pâine și o aruncă în apă. Din oglinda bălții sări un crap-oglindă. Nu mai râdea nimeni. Nici măcar domnul cel mare de la oraș. Popa Donu își făcu o cruce mare și sărută țărâna. Măria Lunga se apropie de Cuglă pe furiș, ascunsă de-un smoc de papură. Acesta scoase o altă bucățică de pâine și-o aruncă în apă.

— Oooo! – exclamară cu toții la unison.

Din apă țâșni același crap-oglindă uriaș. Atunci văzură oamenii că peștele avea barbă.

Silviu Genescu

Proiecție limitrofă

Vrei să vezi începutul timpului? o îmbie Mark Simmonds, aplecându-se peste umărul ei şi începând să tasteze comenzile de rulare ale măreței simulări a Big Bangului primordial. În treacăt, aruncă o ocheadă spre decolteul generos, studiind şi alte curburi, mult mai îmbietoare decât geometria lui Riemann pentru topologia sferei. Se poate aranja, adăugă el, şoptit.

Programul era un demers matematic complex, menit să însoțească explicațiile teoriei sale privind miliardimea de secundă de după marea explozie. Simmonds folosea un sistem ASCI White, creat pentru Lawrence Livermore National Laboratories, care îl utilizase pentru simularea exploziilor nucleare. Albul fusese detronat din topul celor mai rapide supercalculatoare de pe Pământ de sistemul nipon, Earth Simulation. Fusese cedat Universității Stanford, unde rulaseră programe de studiu al comportamentului găurilor negre şi compensarea gravitațională pentru împiedicarea colapsului podurilor Einstein-Rosen, care piereau într-o milisecundă după crearea lor.

Sistemul i se părea o haină de veteran de război, încă mirosind a praf de puşcă, dar niciuna din exploziile care înfloriseră tăcute pe platforma de calcul nu se putea compara cu spectacolul regizat de matematica lui Simmonds. Spera să obțină Nobelul pentru identificarea precisă a începutului timpului, dar, până la dezbaterile comitetului Academiei Regale din Stockholm, nădăjduia să obțină un alt premiu, imediat şi foarte intim: admirația Jessicăi Trawny, asistenta de la catedra de fizică aplicată. Ba chiar mai mult. O invitase în laborator la derularea în premieră mondială, neoficială, a simulării matematice pe care aveau s-o sărbătorească apoi cum se cuvine, cu şampania Mumm aşezată în frapiera de pe masa alăturată şi fursecuri. Între ei, gesturile de tandrețe se exprimau cel mai bine prin explicațiile care nu vor fi făcute niciodată publice, prin încrederea nețărmurită acordată atunci când îți deschideai mapa cu cele mai intime calcule şi definiții. Florile, întâlnirile la o cină în doi şi plimbările romantice pe malul golfului San Francisco reprezentau superficialitățile lumii profane de dincolo de fereastra deschisă. Clişeele celor meniți unei existențe mărunte, de termite, ignorând marile adevăruri ale Universului.

Big Bangul însuşi nu putea fi reprezentat grafic nici pe monitoarele 3D, nici pe unitățile de prelucrare grafică de la Hollywood, pentru că n-a izbucnit dintr-un punct anume, răspândindu-se apoi cu repeziciune, ci a fost o explozie care s-a declanşat, simultan, peste tot. Şi-a creat spațiul în care să se desfăşoare şi, tot atunci, a început să treacă timpul.

— Ăsta a fost în momentul când fotonii au luat naştere din explozia inițială, începu Simmonds să explice. După ce totul s-a răcit suficient de mult încât să permită formarea atomilor de hidrogen neutru şi de heliu. În acest moment, fotonii şi-au luat zborul prin Univers. „Să fie Lumină", intonă el.

Modelarea nu era făcută să fie privită ca o demonstrație în Power Point, însă Jessica identifică imediat momentul precis menționat de teoria lui Simmonds. Ecuațiile se desfăşurau într-un monolog rece şi precis, înțeles numai de câteva zeci de cercetători de pe întreg mapamondul. Simmonds găsi, chiar şi în acest lucru, o certitudine a genialității sale. În fond, când Einstein formulase teoria relativității, în 1916, pe Pământ erau doar cinci oameni care ştiau despre ce era vorba.

Lumina primordială era ceva greu de imaginat, la fel ca explozia inițială.

— Ce-i asta? întrebă ea, atingând cu vârful unghiei lăcuite data afişată în colțul din dreapta al ecranului: luni, 1 septembrie, ora 0:00.

Simmonds zâmbi înțelegător, ca un steward căruia o pasageră de la Business Class îi cere încă o tartină cu caviar de Beluga.

— Universul a fost creat într-o zi de luni, anunță Simmonds triumfător.

Îl contrazicea pe arhiepiscopul James Ussher, care, în secolul al XVII-lea, proclamase că momentul Creației lumii a fost ziua de 23 octombrie, anul 4004 î.Hr. Ussher studiase câțiva ani cronologia biblică pentru a putea ajunge la această concluzie, contestată acum în cercurile ecleziastice, care se fereau să-L sfideze pe Dumnezeu calculând precizia actului divin. Conform poziției lor, mintea omenească nu era hărăzită descifrării acestor taine.

— Mai precis, în prima secundă a zilei de luni, 1 septembrie, continuă Simmonds, după ce studiase o clipă expresia Jessicăi. Am aplicat un contor de localizare temporală sincronizat cu ceasul atomic de la NY University. Programul calculează timpul universal după calendarul gregorian, asta pentru a oferi un reper precis al realității de acum 13 miliarde de ani. În fond, continuă el, odată cu apariția timpului, au început şi zilele să curgă.

„Nu-mi plac zilele de luni…", îngână el primele măsuri ale piesei lui Bob Geldof, cu gândul la mahmurelile lui secrete, dizolvate întotdeauna prin rețeta lui personală, la fel de imbatabilă ca şi calcularea ecuației finale a lui Maxwell, rezolvată de mintea lui scotocitoare. Ecranul devenise acum alb complet.

— Sper că ai luat în calcul curbura spațiu-timp în imediata apropiere a momentului detonării, comentă Jessica. Altfel, fluctuațiile gravitaționale îți dau peste cap întregul model.

Simmonds aprobă dând din cap, cu un rictus scurt şi mânios. Asta-i mai lipsea, să fie dădăcit pe chestiuni atât de elementare.

— Şi acum, să ridicăm cortina, spuse el, închipuind cu palma o volută teatrală înaintea monitorului.

Doar uitându-te la stele, prin telescoapele orbitale, însemna să priveşti spre trecut. Lumina celor mai îndepărtate stele străbate universul, iar pentru astronomi, asta înseamnă o călătorie în timp; dar, conform teoriei Big Bangului, numai după 500.000 de ani de la explozie se răcise universul suficient de mult pentru a deveni transparent, dezvăluindu-se unei metode atât de directe de observare. „Primitivism aplicat la costuri incredibile", calificase Simmonds eforturile radioastronomiei. Dincolo de acest punct, nu mai puteai privi. Te loveai ca de un zid impenetrabil al unei opacităţi perfecte. El propunea o privire asupra unui moment neimaginabil, exprimat prin valoarea de 10^{38} secunde după momentul zero. Asta însemna o sutime dintr-o miliardime de miliardime de miliardime de secundă. Fracţiunea de timp cea mai semnificativă din istoria universului, din care ieşiseră toate, chiar şi cămaşa lui cumpărată de la Walmart. Pândise clipa, surprinzând exact apariţia timpului.

Apăsă pe tastă reactivând simularea, dar în sens invers. Un flash orbitor umplu ecranul, făcându-i pe amândoi să reculeze ca din calea unei deflagraţii. Simmonds făcu un pas înapoi, privind tot mai încruntat conturul de gaură de cheie al străfulgerării, ca şi cum indiscreţia de a privi într-acolo i-ar fi fost pedepsită astfel. Contorul de pe monitor afişă „Duminică, 32 august, ora 23:59". Urma un şir ameţitor de zecimale, numărând miliardimile de secundă până la Big Bang. În centrul imaginii se contură, lent, dreptunghiul clasic, agăţat de clanţa camerelor de la orice hotel. Textul era fără echivoc: DO NOT DISTURB! OR ELSE…

* * *

Greyhoundul opri la Lynchburg, Virginia, pentru o jumătate de oră, lăsându-i pe pasageri să înfulece câte ceva la Harry's, o dugheană fără pretenţii, aflată lângă staţie. Scaune de plastic crăpate, mese vechi şi scrijelite cu briceagul, tacâmuri de unică folosinţă şi meniu în care la mare cinste se afla cheeseburgerul Double O. Nimeni nu întrebase vreodată de unde provenea „O"-ul. Mark Simmonds coborî printre ultimii, punându-şi pe umăr cureaua genţii de voiaj. Privi clădirea cu firmă luminoasă şi inscripţia din neon colorat „Cold Beer Here" şi rămase locului, nehotărât, simţind în spate căldura de la motorul autobuzului albastru ieşind ca o molimă, plutind invizibilă prin aer printre fantele de aerisire. Pasagerii din autobuz păreau să fie, în majoritatea lor, fumători înrăiţi, pentru că vreo treizeci de brichete se aprinseră aproape simultan şi, în lumina amurgului, păreau ale fanilor unei formaţii rock, aprinse în plin concert spre încurajarea trupei. Mark îşi ţinu respiraţia cât fu nevoit să străbată vălătucii de fum de ţigară, răsuflând uşurat când depăşi zona critică. După o zi şi jumătate de drum cu Greyhoundul, avea nevoie de o pauză. Unul dintre scaunele din autobuz luase forma spatelui său, îşi zise, făcându-şi drum spre staţie.

Traian Abruda – „Portretul lui Silviu Genescu"

De obicei, când călătoreşti cu Greyhoundul, fie că ai un bilet Express, fie că ai un bilet Discovery, cu nenumărate opriri pe ruta de la Atlantic la Pacific, trebuie să te aştepţi ca toate staţiile să arate îngrozitor. Dar, în funcţie de mărimea oraşului, ele pot fi un simplu refugiu de beton, cu bănci din lemn lucios, lustruit de nenumărate dosuri obosite, având şi un chioşc cu „de toate", sau clădiri insipide, luminate cu lămpi fluorescente, dintre care una trebuie să clipească enervant, cu o „cafeteria" sau un Harry's cu junk food pentru toţi. Simmonds constată că opriseră într-o versiune ceva mai modernizată, cu un chioşc de ziare, reviste, timbre şi ilustrate din Virginia şi cu câmpul de bătălie de lângă Lynchburg, semn că oraşul nu era chiar un cătun uitat de lume. Se apropie de chioşc.

— E vreun motel pe-aici? o întrebă pe vânzătoarea cu expresie blazată care asculta Johnny Cash pe un iPad cu boxe miniaturale.

Fata dădu din cap şi-i întinse un pliant cu harta atracţiilor turistice locale, lăsându-l să descopere singur cam ce opţiuni avea. Timberlake Motel era prea departe, dar Travel Inn i se păru lui Simmonds mai accesibil. În plus, era şi ieftin, îşi zise, după ce văzu preţurile. Micul dejun inclus, dar fără posibilitatea rambursării banilor, dacă nu-ţi convenea ceva.

— Travel Inn, îi zise fetei, anunţând-o de alegerea făcută, de parcă ar fi interesat-o. Cum ajung acolo?

— Chemi un taxi, răspunse ea şi întinse degetul mare şi cel mic, închipuind un receptor telefonic, cu mâna la ureche.

Şoferul Greyhoundului anunţă că mai aveau un sfert de oră până la plecare. Printre cei care-şi clefăiau cina la mesele din plastic răzbătu un fel de murmur de protest

şi o forfotă grăbită învălui pasagerii într-o mişcare ca un efect de undă. Avantajul călătoriei cu Greyhoundul e că poți întrerupe deplasarea fără să işti nicio suspiciune. FBI-ul nu oprea autobuzul, după ce punea, în prealabil, laba pe tine, ca să verifice toate bagajele din cală. Mark cercetă pliantul, căutând numere de telefon ale companiilor de taximetrie locale. Îşi lăsă geanta de voiaj şi rucsacul pentru laptop pe o bancă şi sună.

Maşina veni în trei minute. Mark aprecie faptul că, spre deosebire de colegii lui San Francisco, şoferul nu se grăbi să-l informeze despre starea vremii, a naţiunii şi-a oraşului. Îl conduse, în tăcere, pe străzile din apropierea zonei centrale, lăsându-l în faţa motelului cu aspect de clădire de locuinţe pentru familiile ofiţerilor dintr-o bază militară, însă iluminatul din jur şi firma luminoasă, Travel Inn, precum şi piscina ale cărei ape sclipeau undeva, printre boschete, trădau un loc care încerca să atragă turişti. Maşinile din parcare dovedeau că şi reuşea, însă nu era înghesuială. Asta însemna că Mark putea cere o cameră mai izolată, unde să nu fie deranjat de vecini. Din experienţă, ştia că un astfel de motel era o structură cu pereţii subţiri, ceea ce însemna că era perfect transparentă în materie de evenimente sonore. Îşi amintea cum, într-un motel din apropiere de Cheyenne, nu reuşise să doarmă toată noaptea din cauza scârţâitului patului şi gemetelor din ambele camere care-l flancau. N-avea rost să bată în pereţi ori să iasă pe coridor şi să urle „Luaţi-vă naibii o cameră!”

La Travel Inn – clădirea avea forma unui T – primi o încăpere din aripa dreaptă a complexului, fiind asigurat că va avea linişte.

Îşi lăsă geanta pe covorul crem, iar rucsacul pe pat. Privi în jur. Pentru 50 de dolari pe noapte, i se dăduse o cameră curată, wi-fi gratuit, televizor pe cablu – de care nu era curios deloc – cafetieră, aer condiţionat, minibar, baie *en suite.* Iar deocamdată era linişte. Doar în depărtare, din capătul celălalt al aripii, se auzea, vag, muzică. Dădu scurt din umeri, ca şi cum şi-ar fi afişat nepăsarea faţă de spusele cuiva. Nu putea cere linişte absolută. Nu se afla într-o mănăstire ai cărei călugări făcuseră legământul tăcerii.

Deschise rucsacul şi puse laptopul pe masă, apoi îşi luă trusa de voiaj şi se băgă în baie. Prin ropotul apei duşului îşi auzi celularul sunând. Nu se grăbi să iasă de sub jeturile de apă caldă. Numai Jessica îl mai suna de când plecase din Frisco, în miez de noapte, ca un fugar. Autorul farsei de la capătul modelului matematic al primei clipite din istoria universului avusese grijă să umple Facebook-ul cu vestea isprăvii sale, astfel că Mark se trezise cu mai multe „DO NOT DISTURB OR ELSE” inscripţionate pe cartoane atârnate de clanţa sălilor de curs unde-şi ţinea orele sau la uşa cabinetului său de la universitate, iar tinerii şi gălăgioşii reporteri ai gazetei din campus îi luaseră un scurt interviu pe această temă. Întrevederea ieşise prost pentru Mark. Enervat, îşi pierduse controlul şi începuse să-i apostrofeze, dându-i afară din cabinetul său. Nu făcuse decât să toarne gaz pe foc. De comun acord cu decanul, se retrăsese temporar de la cursuri, „pentru aprofundarea teoriei în lucru”. Îşi luase un concediu de un an de la CalTech, străbătând ţara cu Greyhoundul, fără un traseu anume. Aidoma lui Jack Kerouac, vagabondul hipiot al Americii. Însă Mark nu scria un jurnal menit să devină best-seller. Lucra la un alt model matematic, care ar trebui să demonstreze o posibilitate mult mai terifiantă în ceea ce privea existenţa întregului univers. Dacă determinarea momentului precis al apariţiei timpului, în primele miliardimi de secundă de după Big Bang, te asigura de existenţa unei axe spre viitor, o temă considerată de el banală acum, ceea ce încerca să-şi demonstreze de câteva luni încoace era că întregul univers constituia doar o proiecţie cât se putea de precară, o consecinţă a unui Big Bang colapsat într-o imensă gaură neagră. Modelul matematic conceput de Mark în anul său de peregrinare era cât se putea de sinistru şi de lipsit de speranţă, în ton cu depresia lui prelungită.

Ieşi din baie cu prosopul înfăşurat pe şolduri, coborî jaluzele de la geam şi se aşeză pe pat, după ce-şi recuperase celularul. Mda, îl sunase Jessica. În vreme ce-o apela, se pomeni că se gândeşte la sânii ei.

— Da, Mark, te-am sunat să-mi spui pe unde eşti, cum eşti.

Vocea ei, cu silabele prelungite, uşor nazalizată, cum vorbeau californienii get-beget, îi spulberă pe dată reveria neruşinată. Avu impresia vinovată că fusese surprins aruncând ocheade în decolteul ei.

— Ăăăăă… începu el. Păi, sunt destul de departe, cam la două mii de mile de Frisco, răspunse, alungând orice speranţă că un zbor cu o linie regională ar fi putut s-o aducă pe Jessica la el în cel mult o oră. Sunt în Lynchburg, Virginia, un orăşel prăfuit şi plicticos, adăugă. Tu?

— Mi-e dor de tine, răspunse Jessica, luându-l prin suprindere cu francheţea ei.

Se văzu zâmbind vag, reflectat în oglinda de lângă uşa camerei, înconjurat de umbrele proiectate de veioza de pe noptieră, ca un înţelept care fugea de lume pentru a se adânci în meditaţie.

— Păi… şi mie de tine, recunoscu el.

— De ce nu-mi răspunzi la mailuri? îl întrebă.

— Pentru că nu am cum să intru online într-un nenorocit de Greyhound sau în vreo parcare, îi explică Mark. Aici au wi-fi gratuit, însă de-abia am venit.

— Şi unde-i aici?

— Am tras la un motel destul de curăţel, Travel Inn, şi-am făcut întâi un duş, îşi justifică el întârzierea cu care răspunsese.

Ameţeala romantică se spulberase.

— Am să te sun mai des, îi promise ea. Eşti într-un an de graţie, când te reinventezi şi, probabil, ai descoperit încă un resort ascuns care acţionează în univers, adăugă ea, râzând ca de-o glumă.

— Nu, i-o reteză el. Nu-i deloc un an de graţie. Am plecat din Frisco pentru că nu mai suportam atmosfera. De fapt, am fugit de masa critică de prostie acumulată în jurul meu, rosti el arţăgos.

Își dădu seama că, oricât de departe ajunsese cutreierând coclaurile Americii, tot nu scăpase de impresia dizgrațioasă lăsată de farsa grafică de pe monitorul laboratorului, de blestematul de „moment zero”, marcat ca „Duminică, 32 august, ora 23:59”, devenit cel mai stânjenitor din viața lui, așa cum și el devenise ciuca glumelor din universitate și chiar din alte cercuri academice. Gurile rele susțineau că, în vreme ce Simmonds pândea prima miliardime de secundă de după Big Bang, crezând, la fel ca John Lennon, că „înainte de Elvis n-a existat nimic”, Dumnezeu se uita pe gaura cheii, văzându-i pe partea cealaltă a ușii pe Stephen Hawking, Steven Weinberg și Mark Simmonds. Aceștia se uitau și ei, pe rând, pe gaura cheii și vedeau pupila Domnului. Întrebați ce-au văzut, Hawking a răspuns că „nu poate fi decât o gaură neagră”, Weinberg a fost convins că văzuse „singularitatea cu o densitate infinită care precede Big Bangul”, în vreme ce Simmons era absolut sigur că de partea cealaltă „e aproape miezul nopții, ora 23:59”.

Cu toții sunt însă de acord că *the Show must go on*…

Dura de 13 miliarde de ani, însă Mark credea că poate demonstra că universul – și ei toți, absolut tot ce exista – reprezentau doar o proiecție a ceea ce *ar fi putut fi* un plan existențial normal. Că trăiau o realitate extrem de precară și instabilă.

— Nu știu cât va mai dura, continuă el.

— Ei, au să se plictisească și-au să te lase în pace, se strădui Jessica să-l încurajeze. Timothy Pressen de la *The American Scientist* și Arthur Bellamy de la *Christian Science Monitor* m-au rugat să te întreb dacă le-ai putea timite o sinteză a lucrării…

— Nu mă refeream la bâlciul și chicotelile de la CalTech, se împotrivi Mark Simmons. Întreaga noastră existență stă sub semnul întrebării, s-ar putea ca totul să nu fie altceva decât o iluzie, continuă el, ca o imagine irizată, apărută pe un balon de săpun. Până să se spargă, microbii din interiorul lui au impresia că s-au cuibărit acolo și viețuiesc de milenii.

Auzi un soi de oftat vag, ca un căscat înăbușit.

— Vasăzică, noul tău model matematic se numește „Proiecție limitrofă”, îi confirmă Jessica. Am vorbit și cu Crammer, mi-ai zis că *lui* pot să-i spun de asta, îi reaminti ea.

Mark dădu din cap și umbra i se mișcă pe perete, dar lui îi păru oarecum decalată, ca și cum i-ar fi urmat gestul cu o fracțiune de secundă mai târziu.

— Da, așa e, comentă el. E un tip rezonabil și de treabă. Am să-i dau lucrarea s-o citească înainte de a-mi face alții referatele.

Crammer avea o minte încă foarte ageră pentru cei 80 și ceva de ani ai săi și se bucura când foștii învățăcei îl căutau pentru astfel de probleme. Se lăuda că Einstein îl abordase prima dată spunându-i: „Ah, tinere, tu ești *acela*”, pe când locuia în California.

Duse celularul la cealaltă ureche. Aparatul se încălzise, îl simțea ca pe un obiect pașnic, gata-gata să-i explodeze în față. Îl puse pe masă și-i activă difuzorul.

— Te apropii de teoriile cam sărite ale lui Nikodem Poplawski, de la Indiana University, auzi glasul subțire al Jessicăi rupând, brusc, tăcerea ca o șpicheriță turuind știrile, pe post de sonerie de alarmă a unui radio-ceas. Știi, Poplawski susține că universul nostru a „ieșit” dintr-o gaură albă, iar toate găurile negre din acest univers ar fi incubatoare de alte universuri, și așa mai departe. Ești vreun fan de-al lui?

— Jessica, zise Simmons aplecându-se spre telefon, eu nu încerc să arăt decât că Big Bangul a eșuat, forțele gravitaționale au fost prea mari în primele momente de după explozie, iar totul a colapsat, acea sferă spațio-temporală s-a prăbușit în sine însăși, transformându-se într-o gaură neagră aflată în rotație axială incredibilă. Noi ne aflăm la orizontul evenimentelor, într-un fel de ergosferă, o stare foarte fragilă. Nu suntem decât o imagine a ceea ce ar fi trebuit să fim sau am putea fi…

— Dar suntem, Mark. Existăm, îi întrerupse Jessica peroația. Au trecut peste 13 miliarde de ani de la Big Bang.

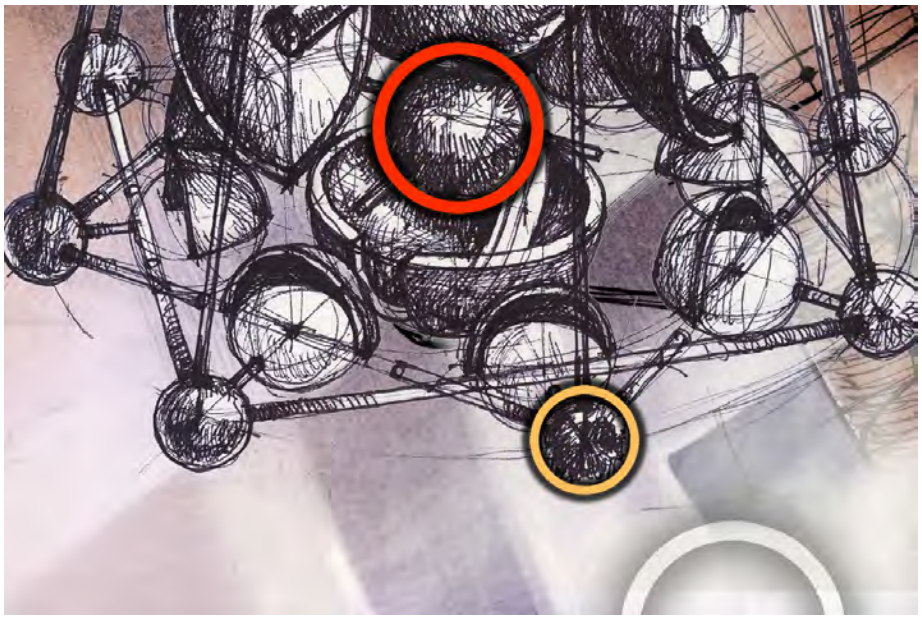

Grafică de Sergiu Zegrean

Avem puncte de referință la care să ne raportăm. Jessica tăcu, așteptându-se la o reacție din partea lui. Era gata să-l audă contrazicând-o.

— Da, rosti el, timpul împiedică lucrurile să se întâmple toate deodată. În această proiecție limitrofă domnește legea cauzalității, ca și în universul care ar fi putut exista. Știm povestea: evenimentul nu precede cauza. Dar toate astea sunt lucruri inconcludente, Jess, ca un abur capabil să închipuie tot felul de forme. Timpul chiar e relativ. Știm prea bine că apropierea orizontului evenimentelor chiar se mișcă foarte încet față de exterior. Numai că nu există niciun exterior, niciun univers, ci doar…

Își aruncă o privire în oglindă, ridicând bărbia. I se păru că imaginea reacționează decalat.

— Totul se poate sfârși în orice clipă, adăugă el.

— Mark, te urci mâine în primul avion spre San Francisco și vii înapoi, zise Jessica.

Avea o undă de neliniște în glas.

— Ai… ai hălăduit prea mult, continuă. În plus, un model matematic cu astfel de ambiții nu se face între două trenuri…

— Autobuze.

— Cum zici tu. Trebuie să te odihnești cu adevărat, să trăiești o viață normală.

— Jess, cred că deja se întâmplă ceva ciudat, rosti el îngândurat. Nu știu dacă avem timp pentru o viață normală, străbătută la pas, cu mici frivolități la care apelăm când ne plictisim.

— Lasă-mă cu astea, protestă ea. Te străduiești să-ți imaginezi o altă apocalipsă, în care timpul nu mai are nicio treabă. Spre deosebire de interpretările de până acum, tu sugerezi că ni s-ar putea întâmpla în orice clipă, dar nu numai local, ci la scară universală.

— Jess, totul se poate termina în orice clipă. Și, în primul rând, nu există niciun univers. Acela ar fi o structură relativ stabilă, cu evenimente desfășurate la o altă scară temporală.

Se ridică brusc de pe scaun, însă în oglindă imaginea-i mai zăbovi încețoșată, așezată pe pat. Dacă ar fi fost mai clară, aproape că și-ar fi putut vedea începutul de chelie care-i lucea stins în creștet. Înșfăcă telefonul și se duse la minibar, luând o sticlă de *Dr. Pepper*. O goli dintr-un foc, apoi deschise din nou minibarul și mai luă una.

— Hai să discutăm despre toate astea la un pahar, după ce te întorci, zise Jessica.

De data asta, pentru o clipită, se învolbură totul, nu numai imaginea lui din oglindă.

— Jess, modelul meu matematic spune că este suficientă și cea mai mică…

Daniel Haiduc

Paradoxul viitorului

Pentru mine, acest „Paradox” e primul. Sunt nou în grupul *wellsiștilor* și doar un intrus în paginile fanzinului care-și aniversează anul acesta o vârstă egală cu a mea. Nici nu pot să mă simt altfel în fața atâtor rememorări impresionante care developează frânturi mai puțin cunoscute din istoria unui spațiu al *science-fiction*-ului românesc pe care obișnuiam să-l vizitez adesea ca cititor. Dacă e să scriu ceva despre „Paradox”, atunci nu despre istoria lui o voi face. Dar mai întâi să-mi iau avânt.

Mi-am petrecut o bună parte a adolescenței citind. Orice, la întâmplare, fără măsură, fără repere. Dificultatea obținerii cărților – metoda „pe sub mână”, cu toată cohorta de relații, reciprocități și așteptări pe care o presupunea – devenise criteriul aproape exclusiv al valorii lor. Am citit mult și personajele cărților au început să-mi populeze un trecut grandios, o istorie personală plină de lumi paralele în care mă refugiam în permanență. Prezentul, îmbâcsit de ode și imnuri, practic nu exista.

Dar tot atunci s-a mai întâmplat ceva. *Science-fiction*-ul, teritoriu străin în care prea puțini dintre cunoscuții mei se aventurau, începea să separe timpurile, să-mi construiască un viitor. Mi-a plăcut. Era un univers la fel de vast, la fel de impresionant ca și trecutul, dar care avea un mare avantaj. Urma să-l întâlnesc. Eram sigur că mă așteaptă acolo, în spatele orizontului luminos al anului 2000.

Prezentul a apărut abia în decembrie ’89, răcnind ca un bezmetic și încercând să mă convingă de importanța clipei. L-am crezut. Lumea mea s-a schimbat și, în câțiva ani, *science-fiction*-ul s-a retras din ea. Atunci mi s-a părut o despărțire amiabilă, ca și cum trebuia să se întâmple la un moment dat, ca și cum de la o anumită vârstă e normal să nu mai fie interesant.

Mă înșelam. Nu știam că separarea timpurilor fusese definitivă, iar eu aparțineam, fără putință de scăpare, viitorului. Ar fi trebuit să-mi dau seama după setea cu care continuam să devorez orice știre despre vreo descoperire științifică, invenție sau tehnologie nouă. Mintea mea voia în continuare să știe dinainte, să anticipeze, să trăiască într-un viitor imediat care se dezvăluia treptat, confirmând sau infirmând idei și viziuni.

Inevitabil, m-am întors la *science-fiction*. L-am găsit cu greu, în mijlocul unui pustiu cultural, așteptând în praful vremurilor caravanele cititorilor de altădată. Nu mai există *science-fiction*, auzeam de peste tot. Nu se mai scrie *science-fiction* adevărat, pentru că tehnologia zilelor noastre a depășit capacitatea de imaginație a scriitorilor, pentru că *science-fiction*-ul s-a strecurat de mult și pe nesimțite în realitate, a fost atinsă limita până la care oamenii pot accepta noul, realitatea a luat-o înaintea imaginației…

Așa să fie? Mă uit în jur. Da, tehnologia e peste tot, formele ei ne reconfigurează viața, ne schimbă încetul cu încetul. Dar poate ea să inhibe dorința omului de a imagina lumi noi? Este ea prea complicată pentru a fi

înțeleasă? Prea vastă pentru a putea fi cuprinsă cu mintea? Prea străină pentru a-i vedea sensul? Îi este frică scriitorului de *science-fiction* că viitorul real va năvăli peste el, transformând anticipația vizionară în simplă ficțiune și pe el în umil cronicar al unui univers paralel, niciodată devenit realitate? Ar avea motive. Privind în urmă, la ceea ce s-a scris acum cincizeci de ani, înțelegem cât de limitată este capacitatea noastră de anticipare, cât de mult suntem ancorați în prezent, cât de pătrunși suntem de compușii lui tehnologici actuali.

Și totuși nu cred că problema scriitorului de *science-fiction* a fost vreodată capacitatea de a imagina viitoruri coerente. Mai degrabă e vorba de lipsa unei imagini de ansamblu. Până de curând, soluția a fost viziunea grandioasă. I s-a spus, simplu, „cucerirea spațiului". Acea construcție utopică, pornită nu din imaginație, ci din potențialul revelat al rasei umane, constructiv sau distructiv, din capacitatea devedită de a-și canaliza energiile spre realizarea de proiecte planetare. Viziunea cuceririi universului a fost umbrela la adăpostul căreia scriitorul de *science-fiction* și-a putut țese mecanismele complicate ale unor lumi perfect funcționale, ale căror linii directoare fuseseră însă deja trasate în mințile cititorilor. Viitorul era clar, strălucitor, magnific, era scris în stele.

Problema e că această viziune nu prea mai există. Am înțeles cu toții, în timp, că acel viitor e mai departe decât ne-am imaginat, mai departe decât Luna, în al cărei praf abia se mai văd câteva urme de pași. Cucerirea spațiului va rămâne probabil o utopie pentru mult timp de acum încolo, una din acele povești uitate într-un sertar, așteptând să fie regăsită de curiozitatea unui copil.

Privesc tinerii care își petrec timpul pe Facebook sau YouTube. Se plimbă în grabă printre mesaje sau videoclipuri și aleg. Mai întotdeauna violență, prostie, amuzament sau toate la un loc. E o căutare febrilă a realității în secvențe care devin reflexii fidele sau antireflexii ale sinelui. Realitate crudă, brutală, adevărată. Asta e tot ce contează?

Fantasy-ul, omniprezent în cărți sau sălile de cinema, arată că nu. Dar el e doar o față a monedei. E doar trecut. Poate că adolescenții de azi au și ei nevoie, la rândul lor, de o separare a timpurilor. Nu doar de o realitate banală, altoită cu germeni ai necunoscutului sau straniului. Nu doar de inserții artificiale într-un spațiu cotidian pe care nimeni nu-l mai bagă în seamă. Au nevoie de un nou viitor și nu unul îndepărtat, mitologic, atemporal, ci unul pe care să-l poată înțelege, în care să se poată imagina.

Cât poate fi de greu? Trebuie doar să știm unde să căutăm. Tehnologiile noi nu pot fi înțelese cu adevărat doar privind cum efectele lor năvălesc pe străzile orașelor, în birouri sau locuințe. De cele mai multe ori ele își proiectează razele invizibile către interior, plantând semințele schimbării în mintea fiecăruia din noi, modificându-ne puțin câte puțin înțelegerea despre lume și despre noi înșine. Aici se dă bătălia.

Traian Abruda – „De când te-aștept..."

După 40 de ani, „Paradox"-ul apare din nou. E bine. E bine pentru cei care și-au legat amintirile de el. E bine pentru cei care au văzut din nou flacăra imaginației arzând și s-au adunat să înnoade șirul anilor, transformând în realitate o idee care părea de mult pierdută. E bine, dar nu e destul. *Science-fiction*-ul românesc are nevoie de „Paradox", dar nu ca o placă de marmură pe care să scrie „Pe aici au trecut, acum mulți ani, visele lui cutare și cutare". Nu. Are nevoie de un „Paradox" al viitorului, de un impuls către imaginarea unui nou an 2000, a unui nou orizont, dincolo de care totul să fie cu putință.

Ar fi o iluzie să ne imaginăm viitorul „Paradox" pe suport tipărit. Lumea lui Gutenberg se stinge încet, sub ochii noștri, ducând cu ea publicații mult mai cunoscute decât un mic fanzin entuziast. Lucrurile se schimbă. „Paradox"-ul viitorului va fi, inevitabil, virtual. Se va alcătui din fotoni, pe pereți transparenți, pe lentilele ochelarilor sau direct în aer. Va fi doar un șir de sunete picurând discret în timpane sau o explozie de simboluri inserate direct în cortex cu ajutorul unor dispozitive miniaturale. După ani de zile în care această revistă a supraviețuit fără ajutorul materiei, acest lucru nici nu mai contează. Important e să existe cineva care să continue ideea.

Simt nevoia să pledez pentru viitor, pentru viziune, pentru un tip de călătorie pe care scriitorul de *science-fiction* poate și trebuie să o facă, indiferent de subiectul ales, indiferent dacă viitorul în discuție se raportează la prezentul nostru sau la un prezent oarecare, al unui univers oarecare. Există în science-fiction ceva magic, ceva care, fără a adăuga neapărat un plus de cunoaștere, are puterea de a sparge sfera de sticlă în care imaginația noastră se închide pe măsură ce ne scufundăm în prezent. Ceva care ne ajută să înțelegem mai bine însăși realitatea.

Tiparul executat la Eurostampa
Timişoara, Bd. Revoluției din 1989, nr. 26; tel./fax: 0256-204816; e-mail: edituraeurostampa@gmail.com
www.eurostampa.ro